

V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler, Tunceli Milletvekili Kenan Aral, Muş Milletvekili Nermin Neftçi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Konya Milletvekili M. Kubilay İmer ve Van Milletvekili Salih Yıldız'ın İçtüzük teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/706) (S. Sayısı : 763) (1).*

BAŞKAN — 38 nci maddenin müzakeresi devam ediyor.

Sayın Celâl Kargılı buyurunuz.

CELÂL Kargılı (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; İçtüzüğün 38 nci maddesinin değişikliği üzerinde söz almış bulunuyorum. Dün, bu maddenin görüşülmesi sırasında, bu konudaki görüşlerimi Yüce Meclise belirtmiş özetle şunu söylemek istemiştik ki, İçtüzüğün 38 nci maddesi, kanun teklifi ve tasarıların Meclis komisyonlarında görüşülmesinin müddeti ve prosedürü üzerinde bulunmaktadır. Benim önerim, burada dün de belirttiğim şekilde, 45 gün içerisinde herhangi bir teklif veya tasarı görüşülmediği takdirde, bunun 45 gün içerisinde görüşülmesi komisyon tarafından yapılmamışsa, mutlak surette Genel Kurula sevkinin sağlanması hususunda idi. Bu konuda, komisyonun bu maddeyi geri alarak, önerdiğim husus üzerinde düzeltme yapması teklifinde bulunmuş-tum.

Değerli arkadaşlarım, komisyonlarda bir teklif veya tasarı istenildiği takdirde, arzu edildiği takdirde bir saat, bir gün veya birkaç gün bekletilmeden bir öncelik önergesi verilmesi ve komisyonun bunu kabul etmesi suretiyle, görüşülme imkânına sahiptir. Herhangi bir teklif, komisyona aylar, yıllar önce verilmiş bir teklif veya tasarıdan sonra da verilmiş olsa demek ki, orada bir önerge ile görüşülme olanağına her an sahip; yeterli komisyon üyeleri bu arzuda bulunsunlar. Yani, öncelikle görüşülmesi için bir müeyyide var. ama, komisyona yıllarca önce verilmiş ve bekletilen, hattâ hiç bir zaman üzerinde görüşülmeyen tekliflerin ve tasarıların da görüşülmesine imkân verecek bir müeyyide koymak lâzım.

(1) 763 S. Sayılı basmayazı 13 ncü birleşim tutanağına ekli dir.)

Muhterem arkadaşlarım, komisyon isterse bir teklif veya tasarıyı 4 yıl görüşmüyor; neden görüşmediniz diye kimseyi de zorlayamıyorsunuz, ama istediği tasarıyı, istediği teklifi bir saatte görüşüyor; bunun müeyyidesi var, öncelik önergesiyle görüşüyor. Bizim burada komisyonlarda yıllarca teklif ve tasarıların bekletilmesinin önlenmesi çarelerini aramamız lâzım. Çünkü, İçtüzük değişikliğinin temel amacı Parlâmentoyu ve komisyonları ağır çalışır durumdan kurtarmaktır.

Dün ben burada bu hususları dile getiren örneklerle konuşmamı yaptığım zaman, dedim ki, «Herhangi bir şahıs, herhangi bir partili şahıs, herhangi bir grup, herhangi bir şahıslar topluluğu, birkaç kişi birleşerek bir teklif verebilir. Bu teklif zamanında görüşülmez; aradan yıllar geçer, 3 yıl, 2 yıl, birkaç yıl geçer, aynı teklif o şahıslar, o grup veya o şahıslar topluluğu tarafından verildiği için görüşülmez de, aynı teklif veya tasarı bir hükümet tarafından verilir görüşülmez, başka bir hükümet tarafından verilir görüşülür, 3 yıl sonra görüşülür, ama bu defa da kamuoyunda mecburi görüşülür havası yaratılır.

Biz diyoruz ki arkadaşlar, Parlâmentoda milletvekilleri, senatörler çalışmak için birbirleriyle yarış halinde bulunsunlar. Ama, onlar başkalarından yıllar önce bir meseleyi dile getirmiş, komisyonlara vermişler; o görüşülmemiş. Aradan 3 yıl geçmiş, arzu edilen topluluklar aynı teklifi vermiş, bu defa bir saat içerisinde görüşülmüş. Ama 3 yılda o meselenin görüşülmemesi Türkiye'de sayısız sosyal, siyasal ve ekonomik çalkantılara sebep olmuş. Bundan mesul aranıyor. Bunun örneklerini, yüzlerce örneklerini veririz.

Biz bu konuşmaları yaptığımız zaman sayın Komisyon Başkanı buraya gelerek söz aldılar; dediler ki, efendim, «Sayın Kargılı kendisinin verdiği tekliflerin neden görüşülmediğini merak ediyorsa onu komisyon çalışmalarının aksaklığında bulmasın, İçtüzükteki aksaklıklarda ve eksikliklerde aramasın; Yüce Meclislerin kendisinin getirdiği teklifleri benimsememesinde arasın.»

Zabıtlar şahittir; kaç kez ben buraya 45 gün dolduğu için, kaçmei 45 gün dolduğu için hem de, senesi dolduğu için 3 senesi dolduğu için, «şu zaman içerisinde İktisadî gereğince verdiğim teklif üzerinde Komisyonla tek kelime görüşme yapılmamıştır, bu nedenle gündeme alınmasını öneririm» demiştir; görüşmeler yapılmıştır, sayın Komisyon Başkanı da buraya gelmiş, neden bu tekliflerin üzerinde görüşülme yapılmadığını, özür dileyerek, sizlere bildirmiştir.

Bir teklifin, komisyonla görüşülüp kabul edilip edilmemesi başka, 3 yıldır komisyonla bekletilip üzerinde tek kelime konuşulmaması başka. Biz burada bunu önlemek istiyoruz. Eğer Parlâmentoyu temelden, ağır çalışır durumdan kurtarmak için bu İktisadî değişiklikleri yapıyorsa, Parlâmentoda parti farkı, kişi farkı gözetilmeksizin; bağımsız, partili Parlâmenter üyeler tarafından verildiği düşünülmeksizin, nasıl ki her hususta bir öncelik sırası, bir müeyyide konuyorsa ve komisyonlara giden, götürülen teklifler mutlak surette bir neticeye bağlanmalıdır.

Muhterem arkadaşlar, dün de söyledim, tekrar ediyorum önemli bir husustur; «Senatodan Meclise gelen bir kanun teklifi falan müddet içerisinde Mecliste görüşülmezse kanunlaşabilir» diye bir müeyyide konulabilir. Senatoya giden bir teklif «şu kadar zaman içerisinde görüşülmezse teklif kanunlaşır» diye bir müeyyide konulabilir veyahut Anayasa Mahkemesine herhangi bir şekilde müracaat ettiğiniz takdirde -dün de belirttim- herhangi bir kanunun Anayasaya aykırılığı hususunda müracaatınız için bir zaman konur, bu zaman içerisinde müracaat etmediğiniz takdirde müracaat hakkınız kaybolur.

Şimdi bir parlâmenter komisyona bir teklif vermiş, neticesini bekleyecek. 3 sene, 5 sene görüşülmeyecek; bunun örnekleri var. Yapılan İktisadî değişikliğinde de bunu önleyici bir durum yok. Amaç bu; getirilmiş bir teklifin kabul veya reddinin belirli bir zaman içerisinde sağlanması... 45 gün konmuş; «45 günde görüşülmezse teklif sahiplerinin Genel Kurula indirmeyi isteme hakkı doğabilir» diyor.

BAŞKAN — Sayın Kargılı, sonuçlandırmanızı istihdam ediyorum,

CELÂL KARGILI (Devamla) — Bağlıyorum efendim.

Muhterem arkadaşlar, komisyonlar ne iş yapar? Biz komisyonları çalıştırmak istiyorsak onlara; «Şunu şu zaman içerisinde görüşmeye mecbursun, senin görevindir» diyelim. Ama «sen istersen bunu 300 sene görüşmezsün, istersen bir saat içinde de görüşürsün» olanağımı komisyona verdiniz mi komisyonun sorumluluğuyla bu bağdaşmaz. Komisyona sorumluluk yüklemesiniz.

Sayın Başkanın uyarısına uyarak sözümü bağlıyorum. Diyorum ki; sayın Komisyon bu maddeyi geri alsın ve geri aldıktan sonra mutlak surette bir teklif veya tasarı 45 gün içerisinde o komisyon tarafından görüşülmemişse, üzerinde herhangi bir karara varılmamışsa, bu teklif veya tasarı otomatikman gündeme alınsın. Ya da bir değerli arkadaşımın burada değişiklik önergesi verdiği şekilde, 45 gün içerisinde verilen teklif ve tasarılar üzerinde komisyon mutlak surette bir karara varmaya kendinde bir sorumluluk hissi duysun.

Yüce Meclise saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere takriri gelmiştir. Ancak, görüşmek isteyen sayın milletvekili bulunmamaktadır, oya arzetmiyorum.

Değişiklik önermelerini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Önergeler ve şifahi izahlar dikkate alınarak, maddeye yeni bir muhteva verilmesi amacıyla 38-nci maddenin Komisyonca geri alınmasını öneririm.

Saygılarımla.

Ankara
Şinasi Özdenoğlu

Sayın Başkanlığa

38-nci maddenin 2-nci fıkrasından sonra aşağıdaki cümlelerin ayrı bir fıkra halinde metne ilâvesini arz ve teklif ederim.

İstanbul
Nuri Eroğan

«Hükümet veya teklif sahibinin gündeme alınması istemi Genel Kurulca karara bağlanır. Bu istem Genel Kurulca bir defa reddolunabilir. Bu reddin sonra komisyon yeni bir 45 gün içinde neticelendirmez ise o tasarı bu müddetin bitiminde otomatikman gündeme girer.»

Millet Meclisi Başkanlığına

Madde 38'in 2 ne fıkрасının kaldırılması ve su hususun eklenmesini öneririm.

«Tekrar ve son olarak 45 gün içinde sonuçlandırılır.»

Samsun
Yaşar Akal

Sayın Başkanlığa

İçtüzüğün 38 ne maddesinin 1 ne fıkрасındaki «45 gün» yerine «60 gün» olarak tadilini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Nevşehir
Hüsamettin Başer

Sayın Başkanlığa

38 ne maddenin 3 ne fıkрасının 2 ne fıkрасı olarak tanzimini saygıyla öneririm.

Ordu
Ferda Güley

BAŞKAN — Sayın Ferda Güley takririni geri almışlardır.

Takrirleri aykırılık derecesine göre tekrar okutup oylarınıza arz edeceğim.

(Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz sayın Başkan.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, izah edeceğim.

BAŞKAN — Takririnizi kısaca izah etmek üzere buyurunuz sayın Eroğan.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Cümlece malûmdur ki, pek çok kanun tekliflerimiz komisyonlarda uzun süre kalmak sebebiyle kadük olmaktadır. Memleketin ihtiyaçlarını görerek hazırladığımız bu tekliflerin kadük olması bizleri hüsrana uğrattığı gibi, arzuladığımız neticeyi de alamamaktayız.

Şimdi, getirdiğim teklifle şu hususu temin etmeye çalışıyorum: Teklif komisyona gidecek, komisyonda 45 gün kalacak bu müddet zarfında netice hâsıl olmazsa, yani komisyon tetkikatını bitirip Umumî Heyete göndermezse teklif sahibi Başkanlığa müracaat edecek, «Benim tek-

lifim 45 gün geçtiği halde komisyonda neticelenmemiştir, Umumî Heyet bunun gündeme alınmasına karar versin.» diyecek. Umumî Heyete arz olunacak, Umumî Heyet; «Evet lüzumludur, 45 gün geçmiştir, komisyon bu vazifeyi yapmamıştır, biz gündeme alalım» veyahut ta «Bu müddet kâfi değildir» diyecek. Komisyon başkanı gelecek diyecek ki; «45 günde ben bu tetkikatımı yapamadım, bana bir müddet daha veriniz.»

Bütün bunların dışında Umumî Heyet bu teklifi kabul etmediği takdirde teklif tekrar komisyona gidecek bir 45 gün daha bekleyecek, yani 90 gün olacak. Bu müddet zarfında komisyon tetkikatını bitirirse normal olarak gündeme girecek; bitirmez de netice hâsıl olmazsa o takdirde otomatikman gündeme girecektir.

Benim temin etmek istediğim; hazırladıklarımızı, çalışmalarımızı bir neticeye vardırma için komisyonları tahrik, teşvik, teşeidir.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Komisyon, sayın Eroğan'ın tadil teklifine katılmamaktadır. Sayın Eroğan takrirlerini kısaca izah buyurdular. Takririn kabulü, ademî kabulü hususunu oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Samsun Milletvekili Yaşar Akal'ın önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Takriri oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz sayın Başkan.

BAŞKAN — Takriri oylarınıza arz ediyorum: Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

38 nci maddeyi, metinde yazılı olduğu şekliyle, oylarımıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Anayasaya uygunluğun incelenmesi:

Madde 39. — Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.

Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.

BAŞKAN — Sayın Buldanlı, madde üzerinde söz istemiş bulunuyorsunuz, buyurun.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Bu madde, komisyonlara havale edilen tasarı veya tekliflerin Anayasaya uygunluğunu tespit bakımından derecedir.

Bendenizin kanaatine göre bu madde, noksan ve yanlış tedvin edilmiştir; şu sebeple: Bir defa Anayasa hukukuna vukuf kesbetmek ayrı bir ihtisas meselesidir. Herhangi bir komisyon, kabul edelim ki Maliye Komisyonu, içinde 2 - 3 hukukçu bulunan, ekseriya ekonomik nosyona sahip arkadaşlardan meydana gelen bir komisyondur. Bu komisyon kendine havale edilen bir meselenin Anayasanın lâfzına, ruhuna veya metnine aykırı olup olmadığını tetkik edecek, bir karara bağlayacak, esbabı mucibe ile Başkanlığa iade edecek...

Ben bunun pratik bir faydası olduğuna inanmıyorum. Eğer filhal komisyonlara gelen meselelerin Anayasaya uygunluk derecesi ölçülmek isteniyorsa, Meclis Başkanlıkları, kendilerine havale edilen teklif ve tasarıları evvelâ Anayasa Komisyonuna havale etmeli, bu Komisyonun vizesi alındıktan sonra ilgili komisyona gelmelidir. Aksi takdirde bir komisyonun, «Bu tasarı veya teklif Anayasaya aykırıdır» diye hiç bir esasa dayanmadan, derinliğine veya genişliğine hiç bir bilgiye sahip olmadan vereceği karar, bence zamaun geciktirilmesinden başka bir mâna ifade etmez.

Bu bakımdan, sayın Komisyon bu maddeyi geri alıp tekrar tezekkür ve buna uygun bir şekli ilâve ederse daha faydalı olur kanaatindeyim. Zira ben, bugüne kadar 3 yıldır bulunduğum komisyonda herhangi bir meseleyi Anaya-

saya aykırılığını ve aykırı olmadığını tespit eden bir karar alındığını görmedim.

Bâzı arkadaşlar, her meselede olduğu gibi «Bu madde, bu kanun Anayasaya aykırıdır» der ama, o kanun, o tasarı, o teklif komisyonda karara bağlanır ve Umumî Heyete gönderilir.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Kargılı, buyurun efendim.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Ben de bu madde değişikliği hakkında, biraz evvel konuşan Sayın üye gibi aynı konuya dokunmak istiyorum.

Muhterem arkadaşlar, öyle hassas bir konuyu komisyonun görevleri içine almışız ki... Memlekette bir Anayasa Mahkemesi var; herhangi bir hususun Anayasaya aykırılığı ileri sürüldüğü takdirde, şu veya bu kuruluşun ötesinde, Anayasa Mahkemesi karar verir «aykırıdır» yahut «değildir» der.

Biraz evvel bir arkadaş da belirtti, komisyona bir kanun teklifi gelecek, oradan herhangi bir arkadaş - ki, bilhassa benim kanun tekliflerim üzerinde tatbikatı olmuştur - kalkacak «Bu Anayasaya aykırıdır» diyecek, aykırı mıdır, değil midir, 3 dakikanın içerisinde kanun teklifinin Anayasaya aykırılığı görülecek. Bu Mecliste bizim verdiğimiz bir teklif bilâhare, başkaları tarafından verilmiş, tasarı olarak gelmiş, burada kanunlaşmış. Bunlar hep örnekli, zabıtlı olaylar. bizim verdiğimiz teklif, özel okulların devletleştirilmesi teklifimiz, Anayasaya aykırı görülerek reddedilmiş, aynı teklif, bilâhare Parlâmentonun büyük bir görev başardığı hazza içerisinde, burada kanunlaşmıştır. Zabıtlı, teselli olayı anlatıyorum.

Değerli arkadaşlarım, bir teklifin, bir kanunun Anayasaya aykırılığı veya aykırı olmadığı hususundaki kararın, en teknik insanlar tarafından aylarca tetkik edildikten, raportörlerin bilgisi alındıktan, onun üzerinde tartışmalar yapıldıktan sonra verildiği ülkemizde, biz komisyona Anayasa Mahkemesinin yetkilerini veriyoruz. Diyoruz ki, komisyon isterse bir kanunun Anayasaya uygunluğunu veya aykırılığını karar verir ve onun üzerinde hiç konuşmaz. Kime veriyoruz bu yetkiyi? Biraz evvel arkada-

şın belirttiği gibi, hukukî hiçbir bilgisi olmayan bir komisyon topluluğa, biraz evvel belirttiğim gibi, Anayasa Mahkemesinin kararından önce başka insanların, raportörlerin, teknik insanların aylarca üzerinde çalışmalar yapıp da karar verdiği bir hususta görev veriyoruz. Anayasa Mahkemesinde bir teklif ve tasarı kanunlaşmadan Anayasaya aykırı olup olmadığı tetkik edilemez. Biz onu daha doğmadan «Anayasaya aykırıdır» diye ebediyen çıkmaz hale getiriyoruz.

Bunun üzerinde söylenecek çok söz vardır. Ben derim ki, böylesine hassas bir konuda - ki, bu biraz da Anayasa Mahkemesinin incelemesi gerektiği bir konu - komisyona bu yetkiyi vermek Anayasaya uygun mudur, değil midir, bir de o hususun tetkik edilmesi gerek. Yani, Anayasa Mahkemesinin yetkisini bir mesele doğmadan komisyona tevdi etmiş oluyoruz. Bu da ayrı bir konudur.

Değerli arkadaşlarım, böylesine hassas bir konunun komisyonda tekrar ele alınarak en uygun şekilde tekrar Yüce Meclisin huzuruna getirilmesi gerek olduğuna inanarak söz almış bulunuyorum. Karar komisyonun ve Yüce Meclisindir.

BAŞKAN — Sayın Nuri Eroğan, buyurun efendim.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Gerek Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunun, gerek Anayasa Mahkemesinin çalışmasını düzenleyen 45 sayılı Kanun, bu organlara bir görev vermiştir; gelen talepleri evvelâ usul yönünden tetkik ederler:

Anayasa Mahkemesine müracaat eden zat, yahut kuruluş Anayasa Mahkemesine müracaat yetkisine sahip midir? Bir.

2. — Müddetinde yapılmış mıdır?

3. — Şekline uygun mudur? Ve saire... Gider.

Şimdi, bir komisyonun da başlıca vazifesi, gelen bir teklifin Anayasaya aykırı olup olmadığını tetkiktir. Getirilen hüküm yerindedir. Ancak tereddütleri ortadan kaldırmak için 2 nci fıkradaki, «Anayasa» kelimesinden sonra «Açıkça» kelimesinin ilâvesini arz edeceğim. Bu suretle tereddütler bertaraf edilir ve «Benden daha mı iyi biliyorsunuz siz» şeklindeki Anayasaya aykırı olup olmadığı hususunu, tek-

lif sahibinin bu şekildeki bir ithamını ve sualini de önlemiş oluruz. Teklif bu şekildedir; «Anayasaya» kelimesinden sonra «Açıkça» kelimesinin ilâvesini arz ediyorum. Böylelikle 2 nci fıkra şu şekli almış olacaktır:

«Bir komisyon bir tasarı veya teklifin Anayasaya açıkça aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder»

Zannederim komisyon buna iştirak edecektir.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Sayın Talât Köseoğlu, buyurun efendim.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Bu madde, «Anayasaya aykırı hiçbir kanunun Meclisten çıkmayacağı» esprisine ve hükmüne dayanılarak konulan bir hükümdür.

Komisyonlar birer ihtisas organıdır, Anayasanın ruhuna açıkça aykırı gördüğü bir kanunu, elbette ki, daha tetkik etmeden reddetmek durumundadır, görevidir. Bu görevi herhangi bir komisyondan almak çok büyük tehlikeli bir iş tir. Açıkça Anayasaya aykırı görülen bir kanun Meclisleri uzun zaman meşgul etmektedir. Bunun da hiçbir faydası yoktur.

Arkadaşımızın bir tanesi, komisyonlar «Anayasaya aykırı mıdır, değil midir» diye bidayeten bir karar alır şeklinde ifade etti. Böyle bir mecburiyet yok. Bir komisyon kendisine havale edilen bir kanun tasarı veya teklif hakkında bidayeten «Anayasaya uygundur» veya «Aykırıdır» şeklinde bir karar almaz. Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü zaman tetkik eder, hükmüne bağlar. Yani, peşinen bir karar almaya, bir endişeye kapılmaya da lüzum yok. Bu komisyonlar nihai karar organı değildir. Anayasa Mahkemesinin ne vazifesine müdahale etmiş oluyor, ne onun işini zorlaştırıyor, ne de o organın yerine geçmiş oluyor. Buradaki kararlar nihai kararlar değil, bir süzgeçtir. Anayasaya aykırı gördüğü bir konuyu Yüce Meclisimiz tetkik eder, Anayasaya aykırı değilse kanunlaşır. Her konuda süzgeç görevini gören ihtisas komisyonları, bu konuda da, bir kanunun Anayasaya aykırı olup olmadığı yönünden tetkikini yapar ve açıkça görünüyorsa veya ruhuna aykırı ise kararını verir ve reddeder. Burada komisyonun Anayasa Mahkemesinin kararına herhangi bir

müdahalesi, onun yerine geçme durumu mevzu-ubahis değildir. Bu, bir süzgeç, bir ihtisas görevidir, olgunlaştırma görevidir. Kararını beyan eder ancak bu karar nihai değildir; Meclise gelir, nihai karar burada verilir.

O bakımdan madde yerindedir ve bunun dışında bir maddenin getirilmesi de mümkün değildir, Anayasaya aykırı olur. Elbette ki, her komisyon, kanunların Anayasaya aykırı olup olmadığının ilk tetkikçisi, ilk mürakibidir. Bunun dışında bu görevi onun elinden almak doğru değildir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Mehmet Ali Aybar, buyurun efendim.

MEHMET ALİ AYBAR (İstanbul) — Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri; İktisadî teklifinin 39 ncu maddesi önemli bir madde. Benden evvel konuşanların da belirttiği gibi, bu iktisadî değiştirilmesi hususunun buraya getirilmesinde âmül olan başlıca nedenlerden biri Meclisleri, daha hızlı çalışır duruma getirmektir. Bunun faydaları üzerinde durmayı gereksiz buluyorum. Meclisler yasama organlarıdır, denetleme organlarıdır. Yasama, bütün yurt ölçüsünde önem taşıyan bir Devlet fonksiyonudur, o itibarla bu fonksiyonun zaman kaybına meydan vermeden yerine getirilmesi zarureti vardır.

Şimdi 39 ncu madde, kanun tasarı ve tekliflerinin Anayasaya uygunluğu meselesinin ilgili komisyonca ve öncelikle karara bağlanması hususunu öneriyor. Doğru bir hükümdür ve benden evvel burada konuşan sayın arkadaşımın belirttiği gibi, kanunların Anayasaya aykırı olmadan çıkması zorunluluğu vardır. Binaenaleyh, kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonda bu yönden öncelikle ele alınmasında isabet vardır, hattâ mecburiyet, sorumluluk vardır. Ancak, Anayasaya uygunluk meselesi hakkında bir karara varmak ayrı bir uzmanlık konusudur. Meclis komisyonları uzmanlıklara göre kurulmuş ve uzmanlıklara dayanarak iş gören mercilerdir. Binaenaleyh, Mecliste bir kanunun Anayasaya aykırılığı hususunda karar verilmesi, bir ihtisas komisyonu kararı olduğu takdirde inandırıcı olur. Bunun ağır bir müeyyidesi var: «Komisyon tetkik ettiği tasarı veya teklifi Anayasaya aykırı bulursa, kesinlikle reddeder» diyor, tasarıdaki 39 ncu maddenin ikinci fıkrası. Bi-

naenaleyh, böyle kesin bir müeyyideye bağlı olan bir hüküm, daha inandırıcı bir hale getirmek lâzımdır. Bunun için de her şeyden önce komisyonun, teklif ve tasarıları Anayasa Komisyonuna havale etmesi ve Anayasa Komisyonundan bir karar istihsaline çalışması lâzımdır.

Bunun için ben bir değiştirge önergesi verdim. 39 ncu maddenin 1 nci fıkrası değiştirilmek suretiyle ilgili komisyonun beş gün içinde kendisine sunulmuş olan tasarı ve teklifi Anayasa Komisyonuna göndermesini ve Anayasa Komisyonunun da 10 gün içinde meseleyi karara bağlamasını önerdim. Komisyonun bu değiştirge önergesine iltifat ederek maddeyi geri alacağını umarım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Artaç, buyurun.

TURGUT ARTAÇ (Kars) — Değerli arkadaşlarım, bu madde bugün vazedilmiş değildir. Halen mer'î olan İktisadîde de aynı mealde bir hüküm mevcuttur. Şu halde Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar tatbikat böyle gelmiştir ve bugüne kadar da bu tatbikatta çok az olmak kaydıyla noksanlıklar zuhur etmiş olabilir. Evvelâ şunu ifade edeyim; Anayasadan anlayabilmek için ne hukukçu olmanın gereği var, ne de Anayasa uzmanı olmanın gereği var. Büyük Millet Meclisine seçilen her kişi kendi seviyesi ve bilgisi içerisinde hukuku ve kanunları tefsir etme olanağına sahiptir.

Bunun yanıbaşında, ayrıca Anayasa Komisyonundan herşeyin geçirilmesi gibi bir tutumun içine girersek, o zaman bir Anayasa Komisyonu değil, muhtelif Anayasa komisyonları kurularak bu işle başa çıkması hususu doğar.

Bu bakımdan gerek tatbikatta ve gerek hukukî görüşte ben hükme muhalif davranan arkadaşların fikirlerinde değilim.

Bir de, sayın arkadaşımızın birisi, «açıkça» kelimesinin konulmasını önerdiler. Bir kanunun Anayasaya mugayir olup olmadığı sadece metni ile değil, ruhu ile de ifade edilir. Eğer «açıkça» kelimesi konulursa, metin üzerindeki ifadeyi kabul etmemiz; kanunun ruhuyla ayrılık olduğu takdirde, bunun «açıklık» ifadesinin içine girmeyeceği mânasına gelir.

Nitekim, maddenin ilk kısmında, «metniyle ve ruhuyla» tâbiri olduğu için, ikinci fıkrada böyle bir «açıklık» kelimesi konulursa, birinci fıkraya aykırı düşer. Bu sebeple fıkra tanzim edildiği şekliyle kabul edilirse, tatbikatta daha kolaylık sağlar. Her komisyonda çalışan arkadaşlarımız elbette Anayasayı da, icaplarını da bilir. Anayasaya aykırı olup olmadığı hususlarının tatbikatını hepimiz komisyondalar yapmıştır. Bu bakımdan fazla endişeye kapılmamın yersiz olduğu kanısındayım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Baha Müderrisoğlu, buyurun.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar, görüştiğimiz İktüzüğümüzün 39 neu maddesi hakkında, bugüne kadar çalıştığımız komisyondalar gördüğümüz tatbikat gerçeğinde, fikirlerini arz etmek üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Üç senelik çalışma süresinde görülmüştür ki, birçok tasarı ve tekliflerden Anayasaya aykırı olduğu şüphe edilenler, Anayasa Komisyonuna havale edilmiş, onun fikri alındıktan sonra mesele tezekkür edilmiştir.

Hal böyle iken, gelen bir tasarı veya teklifin her komisyona Anayasaya aykırı olup olmadığı hakkındaki bir karar bence isabetsiz olabilir. Çünkü; her komisyon, ihtisas komisyonu olduğuna göre, elbette ki, Anayasa Komisyonu diğer komisyondalar nazaran bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olup olmadığı hakkındaki kararı daha isabetli olacaktır.

Bu bakımdan, bu maddenin lüzumuna kani olmakla beraber, yeniden komisyonun bu hususları da nazarı itibara almak maksadıyla bunu geri almasını ve maddeyi bu tatbikata uygun şekilde tanzim ederek getirmesini hassaten ıstirham eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere takriri gelmiştir.

Komisyonun söz talebi vardır, buyurunuz Sayın Avcı.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın milletvekilleri;

İktüzük teklifinin 39 neu maddesi üzerinde kıymetli fikirlerini belirten arkadaşlarıma teşekkürlerimizi arz ederiz.

Ancak, burada konuşan Sayın Buldanlı, Sayın Kargılı ve Sayın Aybar - ki, Sayın Aybar

fikirinde evvelâ komisyondalar bilâhara 5 gün içinde Anayasa Komisyonuna havale edilmek suretiyle; Sayın Buldanlı ve Sayın Kargılı ise Meclis Başkanlığınca doğrudan doğruya Anayasa Komisyonuna havale edilmek suretiyle - behemahal Anayasa Komisyonuna önce gitmesinde birleşmektedirler.

Bu fikir kabul edilip 39 neu maddeye monte edildiği takdirde; tahmini bir hesapla bugünü nazara alırsak muhterem arkadaşlarımız, bugün komisyondaların elinde 500'e yakın teklif ve tasarı vardır... Biraz evvel kabul ettiğiniz 38 nei madde gereğince 45 gün içinde komisyondalar kendilerine muhavvel kanun teklif ve lâyhalarını karara bağlamak mecburiyetindedirler. 500 teklif ve tasarının Anayasa Komisyonunda 45 gün içinde bir karara bağlanamayacağı için Anayasa Komisyonu olarak ikide bir Yüce Meclisten mehil talebi ile karşınıza geleceğimiz tabiidir.

Diğer taraftan; her komisyon, eski İktüzüğümüzde de olduğu gibi, kanun teklif ve lâyhalarının evveleminde Anayasanın lâfzına ve ruhuna aykırılık yönünden tetkik ile mükelleftir, onda bir değişiklik yok. Ancak, burada 39 neu maddenin 2 nei fıkrasında aynen: «Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder» denmektedir.

Muhterem arkadaşlarımız, komisyondalar, malûmunuz olduğu vechile, Yüce Meclise niyabeten vazife görmektedirler. Yani komisyonun Anayasaya aykırılık noktasından aldığı karar nihai bir karar değildir. Yüce Meclise gelecek ve esasa girmeden Anayasaya aykırılık yönünden bilâhara huzurunuzda ve bu kürsülerde müzakeresi yapıldıktan sonra Anayasaya aykırılık hususunda bir karara varılacaktır. Bu bakımdan da arkadaşlarımızın endişesi, knaatimece af buyursunlar, yersizdir.

Sayın Eroğan ise; 39 neu maddenin 2 nei fıkrasının «bir komisyon bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı» cümlelerinde «Anayasa ile aykırı» kelimeleri arasına «açıkça» kelimesinin dahil edilmesini talebetmektedir.

Bir bakıma ve ilk nazarda mülâyim gelen bu tâbiri buraya koyduğumuz takdirde; Anayasaya açıkça aykırı olanlar hakkında komisyon ka-

rara varacak ve fakat «açıkça» kelimesinin mefhumu muhalifinden bu defa, «acaba yarı örtülü mahiyetteki Anayasaya aykırılıkların Anayasa Komisyonuna havalesi bahis mevzuu olmayacak mıdır» şeklinde düşünceler kafalarımızı işgal edecektir.

Bu bakımdan Sayın Eroğan'ın önergesine de iştirak edemiyoruz.

Madde, uzun seneler Meclisimizde tatbik görmüş Dahili Nizamnameden alınmış ve bugünün ihtiyaçlarına göre tedvin edilmiştir. Maddenin aynen kabulünde komisyon olarak ısrar ediyor ve reylerinizin bu istikamette olmasını istirham ediyoruz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Sıdkık Aybar, buyurunuz efendim.

MEHMET SİDDİK AYBAR (Bingöl) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Huzurunuzda, Komisyon adına konuşan arkadaşşıma teşekkür ederim; zira, Anayasaya aykırılık mevzuundaki durumu, komisyonlardaki çalışma sistemlerini ve bir tasarı ve teklifin ne şekilde reddedilip ve ne şekilde Parlâmentoya gelebileceğini ifade buyurdular. Bu hususlara ben itiraz etmiyorum ve Komisyonun dediğini de şahsen kabul ediyorum.

Ancak, şöyle bir husus benim nazarı dikkatimi çekti: Son fıkrada, «Bir komisyon bir tasarı veya teklifin» deniyor. Acaba bir komisyon bir tasarı veya teklifin üzerinde ikinci bir teklif ve tasarı üzerinde de bunu böyle yapar mı, diye bir mâna gelişkisi var gibi geldi bana. Bu bakımdan komisyonun dikkatini çekerek diyorum ki, komisyon acaba «bir tasarı ve teklifin» yani burada «bir» fazla gibi geldi bana.

Bu konunun teknik yönden vuzuha kavuşturulması mümkün müdür, değil midir? Bu hususu komisyondan rica eder saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere takririni okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan 39 neu madde aydınlanmıştır.

Kifayetini arz ve teklif ederim.

Kayseri

Enver Turgut

BAŞKAN — Kifayeti oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Aykırılık derecelerine göre takrirleri okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Görüştüğümüz İçtüzüğün 39 neu maddesinin Komisyona geri alınarak yeniden tanzim edilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Konya

Baha Müderrisoğlu

Yüce Başkanlığa

39 neu maddenin 1 nci fıkrasının aşağıdaki biçimde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul

Mehmet Ali Aybar

MEHMET ALİ AYBAR (İstanbul) — Sayın Başkan, bu önergeyi geri alıyorum efendim. Diğer önergenin okunmasını rica edeceğim.

BAŞKAN — Bu önergenizi geri alıyor, diğer önergenizin okunmasını istiyorsunuz, peki efendim.

Yüce Başkanlığa

39 neu maddenin 1 nci fıkrasının aşağıdaki biçimde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Anayasaya uygunluğun incelenmesi.

Madde 39. — Komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasa metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlü olup teklif veya tasarının Anayasaya aykırılığı görüşünde ise bunu 5 gün içinde Anayasa Komisyonuna havale eder. Anayasa Komisyonu meseleyi 10 gün içinde karara bağlayıp ilgili komisyona iade eder.»

İçel

İstanbul

Celâl Kargılı

M. Ali Aybar

Sayın Başkanlığa

Konuşulmakta olan İçtüzüğün 39 neu maddesinin 2 nci paragrafının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Manisa

Kâmil Şahinoğlu

«Komisyonlar tasarı veya teklifin Anayasaya aykırılığını görürlerse açık gerekçe ile Anayasa Komisyonuna havale ederler. Anayasa Komisyonu 10 gün içinde mütalâasını bildirir.»

Millet Meclisi Başkanlığa

Madde 39. — Şu şekilde değiştirilmesini öneririm.

Komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metnine açıkça aykırı olup olmadığını tetkik eder. Bir komisyon bir tasarrın veya teklifin Anayasanın metnine açıkça aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.

Samsun

Yaşar Akal

Sayın Başkanlığa

39 ncı maddede 2 ncı fıkrada «Anayasa» kelimesinden sonra «açıkça» kelimesinin eklenmesini arz ederim.

İstanbul

Nuri Eroğan

BAŞKAN — 39 ncı madde üzerinde verilmiş bulunan bütün önergeler okunmuştur. Aykırılık derecelerine göre tekrar okutup oylarınıza arz edeceğim.

(Konya Milletvekili Baha Müderrisoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(İçel Milletvekili Celâl Kargılı ve İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Aybar'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor.

Sayın Aybar, takririnizi kısaca izah etmek üzere, buyurunuz.

MEHMET ALİ AYBAR (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; verdiğim değiştirge önergesi, biraz evvel burada konuşan Sayın Komisyon sözcüsünün ileri sürmüş olduğu mahzurları da bertaraf etmektedir. Filhakika, Komisyon sözcüsü 500 küsur kanun teklif ve tasarrısının henüz komisyonlarda bulunduğunu ve bunların hepsinin Anayasa Komisyonuna havalesi mecburi olursa, bunun komisyonlar ve Meclis için altından kalkılamayacak bir yük teşkil edebileceğini dile getirdiler. Doğru ve yerinde bir itirazdır ama, benim şimdi okunan değiştirge önergemde böyle bir mahzur yoktur.

Filhakika, komisyon kendisine havale edilen tasarı veya teklifi, netice itibarıyla Anayasaya aykırı bularak reddedecekse, böyle bir kanaate varmışsa, o zaman bu teklifi veya tasarrıyı Anayasa Komisyonuna beş gün zarfında havale edecektir. Anayasa Komisyonu da, on gün zarfında meseleyi lehte aleyhte karara bağlayıp komisyona iade edecektir. Binaenaleyh, bu, hem teminat bakımından, Anayasaya uygunluğu sağlam bakımından geçerli bir değiştirge önergesidir, hem de israfına meydan vermeyecek şekilde müddetlere bağlanmış bir önergedir. Komisyonun, bu şekliyle önergeye iltifat edeceği kanısıyla Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Aybar'ın Celâl Kargılı ile müştereken vermiş oldukları önergeye Komisyon katılmadığını ifade etti, Sayın Aybar önergeyi izah buyurdular. Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Manisa Milletvekili Kâmil Şahinoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — 35 ncı maddede buna mümasil bir hüküm bulunmamaktadır; Başkanlık olarak hatırlatıyorum. Komisyon katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Samsun Milletvekili Yaşar Akal'ın önergesi tekrar okundu.)

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Akal, kısaca izah etmek üzere, buyurunuz.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; kendisine havale edilen bir tasarı veya teklifin Anayasanın metnine veya ruhuna aykırı olduğu gerekçesiyle, daha müzakerede dahi etmeden reddetmesi bu maddede öne sürülüyor.

İlk bakışta, bir mahkemenin kendisine verilen bir dilekçenin usulüne uygun olup olmadığını tetkik etmesi gibi bir muameleye benzetmekte ise de, bence bilhassa teknik komisyonlarda bu işin zorluğu aşikârdır. Anayasanın metnine aykırılığı ilk bakışta anlaşılrsa dahi, ruhuna ay-

kırılığı bugün için büyük tartışmalara sebebiyet vermekte, hattâ Meclislerimizden Anayasa Mahkemesine sevk edilen bazı konular dahi tefsirde bazen ekseriyetle neticeye ulaşabilmektedir.

Verilen bir teklifin veya tasarının Anayasasının ruhuna ve metnine aykırı olduğu gerekçeyle tetkiki herhangi bir komisyonda hem zaman alır, hem de lâıvki veçhile mümkün değildir. Pek çok tasarı olmasa bile, tekliflerin bu gerekçeyle, daha görüşülmeden reddi, sümmedarık bir görüşle veya hiç istemediğimiz halde peşin bir görüşle reddedilmesi mümkün olabilir. Onun için ben, aslında bu maddenin tamamen kaldırılması, gerekirse böyle bir tereddütte Anayasa Komisyonuna havalesi gibi bir hususu düşünmekteysem de, bu maddeye bir açıklık getirilmesi taraftarıyım ve bu açıklığı söylece yerine getirebileceğimiz kanısındayım.

Komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasasının metnine açıkça aykırı olup olmadığını tetkik edebilir. Açıkça metne aykırı ise reddederler. Bir tasarı veya teklifin Anayasasının metnine açıkça aykırı olduğunu gördükleri takdirde, gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeyip reddeder. Yani burada Anayasasının «ruhuna aykırılığını» kaldırıyorum; metnine aykırılığı açıkça belli ise diyorum, bakacaklar, Anayasasının metnine aykırı bir teklif ise, meselâ hiç olmayacak bir şey; Cumhuriyetin kaldırılması, Cumhuriyetin niteliklerini - zaten onlar da Anayasasının değişikliğini gerektiriyor ama - bunları kanunla kaldırmayı, meselâ biraz evvel geçen maddelerde gördük Anayasada on kişilik grup diyoruz, 25 kişi teklif etmiş, bu suretle komisyon, Anayasasının lâfzına aykırılığı açıkça belli ise reddedebilirsin.

Ruhuna aykırılığı bence Anayasa Mahkemesinin tetkik yetkisi içindedir. Bence Anayasasının ruhuna aykırı görülen bir husus, diğer bir arkadaşımca uygun görülebilir. Bunu, Komisyonun yetkisini aşan bir husus olarak görüyorum. Komisyon teklifime uymadığını söyledi, bilmiyorum, izahımdan sonra nasıl bir tavır takınacaktır

Tekrar ediyorum, komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce, Anayasasının metnine açıkça aykırı olup olmadığını tetkikle yükümlü olsunlar. Metnine açıkça

aykırı ise bunu görüşmesinler. Ama, kendileri birtakım tefsirlere girerek, işte ruhuna şöyle aykırıdır, yok şuraya kadar açıktır, buraya kadar kapalıdır gibi kendikendilerine bir tefsir yapar komisyonun bu yetkisi, kendisini aşan bir yetki olacağı için bence bu, açıkça belli ise ancak, reddedebilirsin. Derinine girerek bir tetkikte bulunmasın. Eğer hakikaten Anayasaya aykırı bir kanunsa, özellikle ruhuna, bunun usulü vardır, Anayasa Mahkemesinin yetkisi içindedir.

Saygılarla arz ederim.

BÂŞKAN — Komisyon Sayın Akal'ın takririne katılmamaktadır. Sayın Akal takririni izah ettiler. Takriri oylarınıza arz edeceğim. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Sayın Nuri Eroğan'ın takriri de aynı mahiyettedir; «açıkça».

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Daha evvel, bir usulî noktaya temas etmek istiyorum. İzin verir misiniz?

BÂŞKAN — Buyurun.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Takririni okumadan evvel, okunduktan sonra derhal Yüce Başkanlık komisyonunun mütalâasını sormakta, bunun sonunda Heyeti Umumiye, komisyon bunu nasıl olsa reddetmiştir şeklinde mânevî bir baskı altında bulunmaktadır zannediyorum. Eğer Sayın Başkanlık...

KEMAL BAĞCIOĞLU (Çanakkale) — Usul böyle.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Usulde bir hüküm yok. Sayın Başkanlık, takrir sahibinin izahından sonra, komisyonun mütalâasını alırsa...

BÂŞKAN — Sayın Eroğan izah hakkı, Komisyonun âdemî kabulü halinde doğuyor. Eğer Komisyon takririni kabul ederse sayın milletvekilinin takririni izah hakkı, kifayetten sonra doğmuyor. O bakımdan özür dilerim. İkazınıza çok teşekkür ederim. Tatbikatımıza ve İktizûğümüze uygun olmadığı için is'af edemeyeceğim.

Sayın Eroğan'ın takririni de «açıkça» deyimini ifade etmekte ve Sayın Akal'ın takririnin aynı mahiyette olması hasebiyle oylarınıza arz etmeyeceğim.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Söz rica ediyorum efendim.

BÂŞKAN — Bitti efendim.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, Komisyon benim takririme cevap vermiştir.

BAŞKAN — Bir saat izah ettiler, «açıkça» deyiminin geçmesini istiyorlar. Komisyon sizin takririnize cevap vermedi efendim.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Verdi efendim.

BAŞKAN — Vermedi efendim, hayır efendim. Okutmadım efendim sizin takririnizi.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Verdi efendim, benim takririm hakkında hassaten Komisyon sözcüsü...

BAŞKAN — Hayır efendim, Okutmadım efendim. Sayın Eroğan sizin takririnizi okutmadım, önümde daha.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Efendim, takririm hakkında izahat verdi Komisyon sözcüsü.

BAŞKAN — Hayır efendim, Sayın Yaşar Akalın takiriri hakkında. Hayır Sayın Eroğan.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Efendim, Nuri Eroğan, «ayrıca» kelimesini koyuyor...

BAŞKAN — Yanlış. Yanlışınız var Sayın Eroğan.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Ama efendim, Umumi Heyet burada.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Siz konuştunuz, size cevap verdi.

BAŞKAN — Ben size cevap verdim efendim, sizin bir uygulama bakımından teklifiniz oldu oturduğunuz yerden, takririnizi ikinci defa okutmadım ve önüme aldım. Sayın Yaşar Akalın izahatını dinleyince ve takririni okuyunca onun da istediği, «açıkça» deyiminin metne ihtali hususu idi. Sizin takririniz de o mealde olduğu için onu aldım önüme ve bunu okutmaya-
cağım ikinci defa, çünkü «açıkça» deyimini üzerinde Genel Kurulun oyları izhar edilmiştir diyorum efendim. Böyle bir şey oldu.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Kararlı olduğunuza göre mesele yok Sayın Başkan.

BAŞKAN — Zaptı okursunuz, hanginizin kararlı olduğunu görürsünüz.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Ruhunu kaldırıyor Sayın Başkan, tâbir ayrı.

BAŞKAN — Canım, «açıkça» deyimini var.

NURİ EROĞAN (İstanbul) — Anladım efendim, « ruhunu» kelimesini kaldırıyor.

BAŞKAN — Sizin takririnizde «ruh» tâbiri yok efendim. Sizde de, «aykırı» dan evvel bir «açıkça»... İkinci metne, «açıkça» deyiminin konması.

39-nü maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Erteleme :

Madde 40. — Bir kanun tasarı ve teklifinin görüşülmesi sırasında, Hükümet temsilcisinin bulunmaması sebebiyle, komisyon gerekli görürse, inceleme bir defaya mahsus ertelenebilir. Erteleme, yazı ile Başbakanlığa bildirilerek, gelecek toplantıda ilgili temsilcinin hazır bulundurulması istenir.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili?

Sayın Buldanlı, buyurun.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu maddede bir noksanlık bulunduğu kanaatindeyim, o bakımdan söz aldım, zamanınızı almayacağım, çok kısa izahta bulunacağım.

Metni okuyorum; «Bir kanun tasarı ve teklifinin görüşülmesi sırasında Hükümet temsilcisinin bulunmaması sebebiyle komisyon gerekli görürse inceleme, bir defaya mahsus ertelenebilir. Erteleme, yazı ile Başbakanlığa bildirilerek, gelecek toplantıda ilgili temsilcinin hazır bulundurulması istenir» deniyor.

Şimdi kabul ediniz ki, Hükümetin istemediği bir metin gelirse, birinci defa talebettik gelmedi, yazı yazdık yine gelmedi. O takdirde, burada ihtiyarî kayıt var, ertelenebilir. Ertelediğiniz halde gelmezse ne olacak?

Buraya «ikinci defa davete rağmen Hükümet temsilcisi gelmezse, komisyon kendiliğinden karar verir» şeklinde bir hükmün girmesi şarttır. Aksi takdirde hükümetler, çıkmasını istemediği bir teklif hakkında temsilci göndermemek suretiyle karara varılmasına mâni olabilir. Bu bir.

İkinci husus, maddenin 4 ncu satırında, «inceleme bir defaya mahsus ertelenebilir» deniyor. «İnceleme» kelimesini burada yersiz buluyorum. Çünkü, komisyon incelemiyor, müzakere ediyor demek, bir dosyayı, imzası var mı, kanun teklifine uygun yazılmış mı, şekil hatası var

mı diye bakıp karara bağlamak demektir. Üyelerin söz alıp mütalâa serd etmeleri, rey izharı, lehte aleyhte konuşmaları müzakeredir benim bildiğime göre. Buradaki «İnceleme» yerine, «görüşme» veya «müzakere» kelimesinin konulması lüzumludur kanaatindeyim. Bu hususu tespiti için de bir takrir vermiş bulunuyorum. İltifatınızı talebederim.

Saygılarımla efendim.

BAŞKAN — Sayın Talât Köseoğlu.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Muhterem arkadaşlar, bu madde, Hükümet temsilcisinin bulundurulması konusunda, görünüşte ihtiyarı gibi, bir hüküm getiriyor. Haddizatında iyi bir görüşme, iyi bir inceleme yapmak için, komisyonların çalışmalarında Hükümet temsilcisinin bulunmasında büyük yararlar olduğu meydandadır. Bir komisyon çalışmasına Hükümetin katkısı, görüşü, teknik bilgisi daima iyi bir hizmet yapar, aydınlatır ve bu yönden kanunların komisyonlarda iyi hazırlanmasına imkân verir. Bu sebeple, Hükümet temsilcisinin bulundurulması bir mecburiyet şekline girerse, daha yararlı olur. Bir kanun tasarı veya teklifinin görüşülmesi sırasında Hükümet temsilci bulundurmaya mecburdur. Evvelâ Hükümeti, bir temsilci bulundurmaya mecbur kılalım. Müeyyidesi ne olur? Müeyyidesi bahziahir, bir Hükümetin görevini yapmamasının müeyyidesi ise o olur. Fakat tüzükte, kanunda evvelâ Hükümeti, komisyon çalışmalarına katılmaya mecbur kılalım. Bir temsilcisini bulundurmaya mecbur olsun. Mecbur olmadığı takdirde hüküm doğru; ertelenir, şu şekilde olur, yani hüküm yerindedir. Fakat evvelâ biz bu mecburiyeti koyalım. Yani Hükümet temsilci bulundurmaya mecbur olsun, aynen Meclis çalışmalarında olduğu gibi. Hükümet, Başvokil veya temsilcisi Meclis çalışmalarında bulunmaya mecburdur. Bunun bir gerekçesi vardır, bir ilmi izahı vardır, ilmi lüzumu vardır.

Bunun yanında Sayın Komisyondan bir ricam var, 40 nci maddede «bir kanun tasarı veya teklifinin görüşülmesi teknik bakımdan veya teklifinin görüşülmesi sırasında Hükümet temsilci bulundurmaya mecburdur» şeklindeki bir düzeltme olursa daha uygun olur. Komisyon bizi bu şekilde aydınlattırsa memnun kalırız.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Kubilay İmer,

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Muhterem Başkan, kıymetli milletvekilleri; bu teklifin hazırlayıcıları arasında bulunduğum için bâzı hususları izah etmek istiyorum.

40 nci madde, teklifin 50 nci maddesine karşılık olarak Komisyon tarafından getirilmiştir. Dün burada 37 nci madde, sadece 48 saatlik süre yönünden Komisyon tarafından geri alınmış, 38 nci madde de, burada görüşülmüştür.

Teklifin «inceleme süresi», «tamamlama süresi» şeklinde ele alınan hususlar komisyon tasarılarında, «bekleme süresi» ve «inceleme süresi» olarak ele alınmıştır. Bu yönü ile kabul edilen 38 nci madde ile bu maddenin arasında irtibat temin edilmiş ve yine teklifin 50 nci maddesindeki birtakım hususlar 40 nci maddede birleştirilme yoluna gidilmiştir. Böylece komisyonun 37 nci maddedeki «görüşmeden evvelki» durumu «bekleme süresi» olarak kabul edilmiş, «inceleme» ise mevzuata daha yeni girerken «tamamlama» diye alınan kısımların hepsini birden içine almış durumdadır.

Diğer taraftan bir husus var; bizim teklif metninde bu erteleme mevzuunun iki şekli vardı; birinci fıkrada, «bir kanun tasarı veya teklifinin görüşülmesi sırasında komisyon gerekli görürse incelemeyi erteleyebilir.» şeklinde umumî mahiyette idi ve «görüşme sırasında Hükümet temsilcisi hazır bulunmuyorsa, tasarı ve teklifin görüşülmesi bir defalık erteleniyor» deniyordu. Nihayet «bu durum, Başbakanlığa yazı ile bildirilerek Hükümet temsilcisinin bulundurulması istenir» deniyordu.

Şimdi, komisyon, görülüyor ki, bu iki husustan birinde erteleyebilir, öbür tarafta Hükümet temsilcisi gelmediğinde bir zaruret olarak «ertelenir» hükmünü getiriyor.

Hükümetin komisyonlarda tasarı veya teklifi takibetmesi asıldır. Bilindiği üzere tasarılar Hükümetten gelir, teklifler Parlâmenterler tarafından verilir ve Meclis de daha evvel ve şimdi tatbik ettiğimiz İktüzüğe ve şimdi çıkacak İktüzüğe göre de bu teklifler Başbakanlığa, yani Hükümete intikal etmek üzere verilir. Hükümetin bunu takibetmesi görevidir.

Komisyon toplantılarının günü komisyon üyelerine bildirildiği kadar, ilgili bakanlıklara da bildirilir. Hattâ, Komisyon toplantıları Meclis üyelerine, Parlâmenterlere de açıktır. Parlâ-

menterler takibediyor, komisyon takibediyor ve haber veriliyor, Hükümetin de haberi var. Toplantıya gelmiyor. Hükümet toplantıda biza-tihi Başbakan, ilgili bakan veya Hükümetin va-zifeli kılacağı şahıslar komisyondaki müzakere-leri takibedebilir. Her türlü ihtimal nazarı iti-bare alınarak «ertelenir» şeklindeki ibare, «er-telenebilir» şekline sokulmuştur. Burada bir mazeret kabul edilmiştir, yani bütün bunlara rağmen Hükümet her haliyle gelemese, bir de-fa gelemese gibi bir hal ve bunu takdir hakkı ko-misyona bırakılmıştır. Komisyonun biraz evvel arz ettiğim gibi, inceleme ve tamamlama gibi bir hususu sadece «inceleme» adı altında bir tek hususa intikal ettirilmiş, bekleme durumu ise daha evvelki metinden çıkan şekliyle kabul edil-miştir.

Bu hale göre, inceleme, Hükümet temsilcisi-nin bulunmaması sebebiyle komisyon tarafından «bir defaya mahsus olmak üzere ertelenebilir» hükmünü şahsen yerinde görmekteyim. «Ertele-me yazı ile Başbakanlığa» ibaresi, bundan son-raki cümlede aynen muhafaza edilerek bildirile-ceği gösterildiğine göre, - ilgili temsilcilerden de tekrar bahsedilmektedir - bu erteleme başlı-ğı altındaki 40 nci madde hükmünün yerinde olacağı kanaati içerisindeyim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Burhanettin Asutay, bu-yurun.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 40 nci madde yerinde bir maddedir; «Bir kanun tasarı veya teklifinin görüşülmesi sırasında Hükümet tem-sileisinin bulunmaması sebebiyle komisyon ge-rekli görürse bir defaya mahsus olmak üzere yetkilileri davet eder» diyor.

41 nci maddede «Millet Meclisi Başkanlığına verilen kanun teklifi derhal Başbakanlığa gön-derilir.» denilerek, - ki, tasarı zaten Hükümet-ten geliyor, Hükümetin zaten haberi vardır. Hal böyle olmasına rağmen 41 nci madde Başbakan-lığa bildirilme mecburiyeti konuyor - yapılan teklif üzerinde Hükümetin müddeti içerisinde müzakere ederek görüşünü tespit etmek imkân-ını sağlıyor.

42 nci madde daha açık bir hüküm getir-iyor: «Komisyonlar bütün Bakanlıklarla doğru-dan doğruya yazışabilirler ve kendilerine hava-

le edilen işlerin sonuçlandırılması için gerekli bilgileri bakanlıklardan ister» diyor.

Bugüne kadar tatbik edilmiş olan usul, bir kanun tasarı veya teklifinin komisyonda müza-keresine başlamadan evvel, komisyon başkanı, kanun tasarı veya teklifinin hangi gün, saat ve hangi odada müzakere edileceğini bildirdiği Bakanlığa yazar. Bakanlık, almış olduğu bu ya-zıya göre yetkililerini veya kendisi bizzat ko-misyona gelir. Bu sebeptendir ki, 40 nci madde, bildirdiği bakanlığın yetkili temsilcisinin bu-lunmaması halinde eğer lüzum görülürse - ki, bazı çok ufak kanun teklifleri oluyor - bakan-lık temsilcisi gelse de, gelmese de bakanlıklar-dan daha evvel alınmış olan yazıda karar ver-meye yetecek bir açıklık bulunması halinde, me-selenin müzakeresini sonuçlandırabilmek mak-sadıyla komisyona karar verebiliyor. Ama uzun kanun tasarı veya tekliflerde komisyon, yetkili kimseleri çağırıyor. Bu bakımdandır ki, metnin 41 ve 42 nci maddelerindeki açıklığa göre 40 nci maddede derpiş edilmiş olan husus yeterlidir. Bu vesile ile maddenin aynen geçmesinde isa-bet vardır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Mehmet Sıddık Aydar, buyurun.

MEHMET SİDDİK AYDAR (Bingöl) — Sayın Başkan, muhterem milletvekili arkadaş-larım; 1962 - 1963 senelerinde başımdan geçen, yani Millî Eğitim Komisyonunda bulunduğum zamanlarda geçen bir vakayı huzurlarınızda di-le getirmek suretiyle, birtakım zorunluklarla karşı karşıya kalma mecburiyetinin zuhur ede-bileceğini ifade etmek istiyorum.

Meselâ : 27 Mayıs İhtilâlinde sonra üniver-sitelerimizden 147 öğretim üyesi uzaklaştırıl-mıştı. Millî Eğitim Komisyonuna bir tasarı gel-di, tasarıda gerekçe yoktu. Vardı; fakat zayıftı. Tasarıyı görüşürken Hükümet Başkanını davet etmek mecburiyeti hâsıl olmuştu. Tasarıdaki esbabı mucibe niçin böyle zayıftır, niçin iadeî şeref ediyoruz, bunları bilmemiz gerekirdi. Bu-nun üzerine bir yazı yazdık gelmedi, bir daha yazdık bu sefer Sayın Başbakan geldi. Durumu, uzun uzun eleştirdikten sonra bizim teklifleri-mize karşı Başbakan Komisyonu terketti.

Takdir edersiniz ki, komisyonlar Parlâmen-toya niyâbeten vazife görmektedirler. Bu bakım-

dan hükümetler davet edildiği takdirde, hükümet temsilcileri davet edildiği takdirde, mutlak haliyle ya gelemiyorlar veyahut gelen temsilciler komisyonların arzu ettiklerini söyleyemiyorlar, söylemek imkânlarının ötesinde kalıyorlar. Bu bakımdan maddenin biraz daha vuzuha kavuşturulması lâzım. Yani, hükümet azalarının veyahut Hükümet Başkanının gelmesi zarureti karşısında onları getirmek için maddeyi vuzuha kavuşturmak lâzımdır gibi gelir bana

Yüksek huzurlarınızı işgal etmiş oldum, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca görüşmek isteyen sayın üye yok.

Komisyon adına Sayın Başkan Akçalı, buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu madde ile Komisyonumuzun getirmek istediği esas, Hükümetin, komisyonlarda kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi esnasında temsilci bulundurmaması halinde görüşmenin mutlaka ertelenmemesi gereğinesine müstenittir.

Hükümetin kanun tasarı ve teklifleri hakkındaki görüşlerini bildirme imkânı kapanmıştır. Tasarıyı Hükümet sevkettiği için kendi malûmatı dahilinde gelmiştir; bir teklif Yüce Meclise verildiği zaman bu, Başbakanlığa haber verilecektir, bundan sonraki gelen 41 nci madde gereğince.

Diğer taraftan komisyon gündemleri, komisyon üyelerine bildirildiği gibi, Hükümete de haber verilmektedir. Hükümet her zaman komisyona gelip tasarı ve tekliflere sahip çıkma, müdafaa etme, kendi görüşünü bildirme hakkına sahiptir. Ancak, biz bunu Hükümet temsilcisinin bulunmadığı halde komisyon çalışmasının geriye kalmaması için, «geriye bırakılır» şeklinde değil de «geriye bırakılabilir» şeklinde değiştirdik ve komisyonda bu şekilde kabul ettik.

Hükümet temsilcisinin komisyonda bulunmasıyla Genel Kurulda bulunması arasında bu içtüzükte farklı hükümler sevk edilmiştir. İlerideki maddelerde göreceğiz, «Hükümet temsilcisi Genel Kurulda mevcut değil ise bir defaya mahsus ertelenir» diye bir mecburiyet konmuştur. Genel Kurulda Hükümet temsilcisi bir defa bulunmaz ise ertelenir, ikinci defa bulunmaz

ise Genel Kurul kanun tasarı ve teklifinin görüşülmesine devam eder.

Hükümet veya Hükümet temsilcisini komisyona getirecek herhangi bir meyyidimiz mevcut değildir. Ancak, Hükümet ve temsilcisi gelmediği takdirde...

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Mecburdur, nasıl gelmez?

CEVDET AKÇALI (Devamla) — Biz mecburiyet koyduğumuz takdirde bunun başka bir vechesi daha vardır; gelmemek suretiyle Hükümet, kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonlarda görüşülmesini engelleyebilir.

Komisyonumuz bu görüşe katılmadığı için, Hükümet gelmediği takdirde bir defaya mahsus olmak üzere ve ihtiyarî olarak komisyonun kararıyla ertelenebilmesi mecburiyetini, ikinci defa gelmesi istenir kaydını koyduk ve gelmediği takdirde komisyonun müzakereye devam etme hakkını kısıtlamadık.

Genel Kurulda dahi bir defaya mahsus olmak üzere Hükümet iştirak etmediği takdirde görüşmelerin ertelenmesi esasını koyduk. Gelmediği takdirde, Genel Kurul arzu ederse kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine devam edilir esasını Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Bu maddeyi arkadaşlarımız değerlendirirken, biraz evvel değerli arkadaşlarımızın da söylediği gibi, gelecek diğer maddelerle birlikte değerlendirildiği takdirde bu maddenin bu haliyle yerinde olduğu görülecektir.

Komisyonca kabul edilen metnin Genel Kurulca da tasvip edilmesini dilemekteyiz.

Saygılarımızla.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, sual sorabilir miyim?

BAŞKAN — Tabii Sayın Buldanlı, buyurun.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Komisyon Başkanının çıkardığı manâyı ben de maalesef çıkaramıyorum. Yani, Hükümet davete rağmen temsilci göndermezse komisyonun mesaisini devam ettireceği hususu neye istinadediyor? Bunu anlamak istiyorum efendim.

BAŞKAN — Devam ettirecek mi, ettiremeyecek mi diye sorunuzu tevcih ediyorsunuz..

CEVDET AKÇALI (Devamla) — Devam ettirebilecek. «Bir defaya mahsus ertelenebilir.» diyoruz; ikinci defa ertelenmez mânası vardır bunun mefhumu muhalifinde.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, burada, komisyonda «Hükümet temsileisi bulunmadığı halde mesaisi devam eder.» şeklinde bir hüküm olursa bu, ihtiyarî bir hüküm niteliğinde midir?

CEVDET AKÇALI (Devamla) — Bunu komisyonun görüşü olarak da gerekçelere geçmesi için tekrar arz ediyorum: «Bir defaya mahsus ertelenebilir.» hükmünün mefhumu muhalifinden, hükümet temsileisi bulundurmaya dahi komisyonun müzakerelere devam edeceği mânası mündemiçtir.

BAŞKAN — Sayın Güley, soru mu efendim?

FERDA GÜLEY (Ordu) — «İnceleme» kelimesi üzerine sayın arkadaşımız değinmişti. Bu hususta benim de bir önergem vardı.

BAŞKAN — Önergeniz var, okutacağım efendim.

CEVDET AKÇALI (Devamla) — O önergeye Komisyonumuz katılıyor, zamanı geldiğinde arzedeceğiz.

BAŞKAN — Sayın Köseoğlu, soru mu efendim?

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Hayır, söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı buyurunuz efendim. Buyurunuz Sayın Köseoğlu.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Şimdi Komisyon Başkanının şu izahatından sonra söz almaya mecburiyet hissedişimin sebebi, bendenizin biraz evvelki teklifimde Komisyonun izahat vermesini rica etmemdeki sebep şu idi; hükümet temsilei bulundurmaya mecbur edilsin, ama gelmediği takdirde ertelensin veyahut gelmediği takdirde müzakere yapılmasın, şeklinde bir beyanda bulunmadım ve bunun olması da mümkün değildir. Şimdi yapılsın diyorum. Hattâ, vuzuha kavuşması için altına bir açıklık da vermek mümkündür.

Benim buradaki izahım şu:

Hükümetler, kanun yapımında yardımcı olunsunlar, lâkaydi içerisinde bulunmasınlar, devam etsinler, aydınlatsınlar ve olgunlaştırsınlar. Müeyyidesi nedir? Müeyyidesi vardır. Bir hükümet memurunun vazifelendirildiği bir vazifeye gitmemesinin müeyyidesi ne ise buradaki müeyyidesi o olur. Bir hükümet görevini yapmazsa müeyyidesi ne ise buradaki müeyyidesi de o olur. Yani, hükümetleri komisyon çalışmalara

rına katkıda bulundurmaya mecbur etmemizdeki zararımız ne? Hükümetler, büyük imkânlarla sahiptir, çok geniş bir kadro ile çalışırlar, teknik elemanları var, her komisyon çalışmasına bir teknik elemanını yollama durumunda dırlar. Niçin bu komisyonları biz hükümetin bu teknik elemanlarının görüşlerinden mahrum kılalım? İhtiyarî bıraktığımız takdirde, gördüğümüz gibi istenilen anda komisyonu terkederler, istenilen anda gelmezler, istenilen anda katılırlar. Böyle bir keyfilige veya böyle bir mesuliyetten uzak bir mecburiyetsizliğe, Hükümeti bu hüküm âdeti sevk ediyor. Bendenizin arzım bu idi; Hükümeti mecbur kılalım. «Gelmezse?..» Gelmezse devam edeceğiz elbette; hiçbir suretle komisyon çalışmasını erteleyeceğiz mânasına gelmez. Hükümet gelmeye mecburdur, vazifesini yapsın. Yapmayan hükümet de olur. Bu takdirde, bundan evvel vazifesini yapmayan hükümet ne oluyor idiyse o olur. Yani müeyyidesi içindedir. Fakat biz burada mecbur kıldığımız takdirde komisyonlar çok daha rahat çalışır; tatbikat budur. Hükümetin komisyon çalışmalarında lâkaydilik içinde bulunmasını engeller.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — 2 nci fıkradan, 2 nci cümleden bu hüküm çıkıyor.

TALÂT KÖSEOĞLU (Devamla) — 2 nci cümleden bu hüküm çıkmaz; çünkü tamamen ihtiyarî bırakılıyor; 2 nci fıkradaki hüküm bu. «Gelmeğe mecburdur» şeklinde bir hüküm getirsek ne zararımız olur? Meclisin çalışmalarında yüzde yüz faydası olur, komisyon çalışmalarında yüzde yüz faydası olur ve daha rahat randımanlı bir çalışmanın içine gireriz. Hükümetin, komisyon çalışmalarına katılmasının mecburi kılınmasında Meclisin, amme yararının hiçbir zararı yoktur, tersine faydası vardır. Hükümeti niçin bu şekilde kayırıyorsunuz? Niçin katılmasın, niçin görevini yapmasın, niçin temsilei bulundurmasın? Onu neye ihtiyarî yapıyorsunuz?

Bu bakımdan sözümün yanlış anlaşıldığını zannediyorum, çünkü Sayın Komisyon Başkanı burada dediler ki, «Eğer Hükümet gelmezse çalışmalar engellenir.» Yok öyle bir hüküm. Hükümet gelmezse biz çalışmalarımıza devam ederiz ama, Hükümet de mesuliyetini müdrık olabilsin.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca görüşmek isteyen? Yok. 3 takrir vardır, okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

40 ncı maddeye son fıkra olarak;

«Davete rağmen temsilci gönderilmezse komisyon müzakereye devam eder.» Hükümünün ilâvesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Konya

Baha Müderrisoğlu

Sayın Başkanlığa

40 ncı maddenin 4 ncü satırında bulunan «inceleme» kelimesinin «görüşme» şeklinde taddilini rica ederim.

Saygılarımla.

Muğla

Ahmet Buldanlı

Sayın Başkanlığa

40 ncı maddenin 5 ncı satırı başındaki «inceleme» sözcüğünün «görüşme» olarak değiştirilmesini saygıyla öneririm.

Ordu

Ferda Güley

BAŞKAN — Sayın Güley, Sayın Buldanlı, takrirleriniz aynı mânadadır. Sayın Güley, meseleyi iki defa oya arz etmemek için Sayın Buldanlı'nın takririne katılır mısınız?

FERDA GÜLEY (Ordu) — Katılıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Güley, Sayın Buldanlı'nın takririne katılıyorlar. Sayın Baha Müderrisoğlu'nun takririni tekrar okutuyorum.

(Konya Milletvekili Baha Müderrisoğlu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon bu takrire katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, biraz evvel arz ettiğim gibi, maddede zaten bu mâna mevcuttur. Eğer Genel Kurul maddenin bu şekilde tavzih edilmesine lüzum görürse biz ona da katılırız; takdir Genel Kurulundur.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, takririmi müemelen izah etmek için söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar,

Gerek sayın milletvekili arkadaşlarımın, gerekse Sayın Komisyon Başkanının buradaki izahatlarıyla anlaşılmıştır ki, böyle bir hükmün bu maddenin sonuna eklenmesi lâzımdır. Gerçi sayın Komisyon Başkanı, maddenin bu şekilde tefsir edilmesi gerekmektedir şeklinde açıklama yapmıştır. Meclislerde de bir kanun teklifi veya tasarısı konuşulurken şayet ikinci defa Hükümet bir temsilci veya bir bakan bulundurmazsa müzakereler devam eder ama, burada da bir müeyyidenin olması gerekir. Madde gayet sarih. Bunu, Sayın Komisyon Başkanının açıkladığı şekilde anlamak mümkün değildir. Onun için buraya bu cümlemin ilâve edilmesi zaruridir. Önergeme iltifat edilmesini rica eder saygılarımla sunarım.

BAŞKAN — Sayın Baha Müderrisoğlu'nun takririnde Davete rağmen temsilci gönderilmezse komisyon müzakereye devam eder.» fıkrasının 40 ncı maddeye eklenmesi talebolunmaktadır. Komisyon madde metninin bu anlamı taşıdığını ifade etmekle beraber, Genel Kurul bir vuzuh arzu buyurduğu takdirde, takdirin Genel Kurula aidolduğunu ifade buyurmuşlardır.

Takriri oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Buldanlı'nın takririnde «inceleme» deyiminin «görüşme» şekline, - Sayın Ferda Güley'in de aynı mealdeki takriri vardı - getirilmesi istenmektedir. Sayın Komisyon bu takrirlere katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon Sayın Buldanlı ve Sayın Ferda Güley'in «inceleme» kelimesinin «görüşme» şeklindeki değiştirme taleplerine katılmaktadır. Bu hususu oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Talât Köseoğlu tarafından şu anda bir önerge gelmiştir; okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

40 ncı maddenin aşağıdaki yazılı şekilde değiştirilmesini arz ederim.

Hatay

Talât Köseoğlu

«Bir kanun tasarı veya teklifinin görüşülmesi sırasında Hükümet temsilci bulundurma-

ya mecburdur. Hükümet temsileisinin bulunmaması sebebiyle komisyon gerekli görürse inceleme bir defaya mahsus ertelenebilir.

Erteleme yazıyla Başbakanlığa bildirilerek gelecek toplantıda ilgili temsileinin hazır bulundurulması istenir. Komisyon temsilci bulundurmadan da görüşme yapabilir.»

BAŞKAN — Komisyon..

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, bir noktaya işaret edeceğim.

BAŞKAN — Sayın Asutay, müzakere ve oylamadayız.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — İlk İktüzük müzakerelerinde Divâna verilmiş olan önergeler okunup oylandığı sırada ikinci bir önergenin verilmesinin mümkün olmayacağı Divanca kabul edilmişti. Bugüne kadar yapmış olduğumuz müzakereler bu tertip üzerine gitmişti. Biraz evvel gelen önergeleri oylattınız. Bu önergeler oylandıktan sonra gelen önergeyi muameleye koyuyorsunuz..

BAŞKAN — Oylamadım, okuttum.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Bundan evvelki önergeleri okuttunuz ve oyladınız; kabul veya reddedildi. Divan, önergeler okunduktan sonra gelen bir önergenin kabul edilemeyeceği hususunu derpiş etmişti. Acaba Divan bu görüşünden vaz mı geçti?

BAŞKAN — Sayın milletvekillerinin tavrilerini daha evvel hazırlayıp, Divana sunmalarını arzu ederiz. İktüzüğümüz kendimize ait bir meseledir. En olgun şekliyle çıkması Başkanlığın başta gelen arzusudur. Bu bakımdan muasamahakâr davranıyoruz. Ancak, Sayın Asutay çok haklıdır; önergelerin evvelâ Genel Kurula arzı gerektir ki, sayın milletvekillerinin bütün önergeler hakkında bilgisi olsun ve oylarını o istikamette kullansınlar. Sayın Asutay bizatihi haklıdır, fakat verilmiş bir önergeyi de muameleye koymamak gibi bir durumu is'af edemeyeceğim. O bakımdan Komisyondan katılıp katılmadıklarını soruyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Köseoğlu'nun tavrine Komisyon katılmıyorlar. Tavrini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Maddeyi, kabul ettiğiniz tadil şekliyle, «inceleme» kelimesini «görüşme» şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Başkanlığa haber verme :

Madde 41. — Millet Meclisi Başkanlığına verilen kanun teklifleri, derhal Başbakanlığa gönderilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili? Yok.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Ben bir önerge verdim efendim.

BAŞKAN — Bir önerge vardır, okutuyorum :

Sayın Başkanlığa

41 nci maddenin yan başlığının «Başbakanlığa göndermek» biçiminde düzeltilmesini saygıyla öneririm.

Ordu

Ferda Güley

BAŞKAN — Başlık, «Başbakanlığa haber verme» şeklindedir, öyledir. Sayın Güley, «Başbakanlığa haber verme» şeklindedir.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Bendeki metinde, «Başbakanlığa haber verme» şeklindedir efendim.

BAŞKAN — Biz onu okumadık efendim. «Başbakanlığa haber verme» olarak okuduk. Biliyorsunuz, bâzı metinlerde tashihat yapıyor. Bizdeki baskıda da «Başbakanlığa» dır.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Bu durumda önergeyi geri alıyorum efendim.

BAŞKAN — O bakımdan, Sayın Güley önergelerini geri alıyorlar.

41 nci maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

42 nci maddeyi okutuyorum.

Bakanlıklarla yazışma :

Madde 42. — Komisyonlar, bütün bakanlıklarla doğrudan doğruya yazışabilirler ve kendilerine havale edilen işlerin sonuçlandırılması için gerekli bilgileri bakanlıklardan isteyebilirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

43 ncü maddeyi okutuyorum,

Komisyon raporları :

Madde 43. — Komisyonlar, karara bağladıkları işler için birer rapor düzenlerler. Rapor, Başkan veya komisyon sözcüsü yahut o iş için seçilen özel sözcü tarafından yazılır. Raporu konu hakkında komisyonun düşünceleri ile komisyona yapılan değişikliklerin gerekçeleri yer alır.

Raporlar konu hakkındaki son oylamaya katılan komisyon üyelerince imzalanır.

Daha önceki toplantılara katılmış olup tasarısı veya teklifin tümünün son oylamasında hazır bulunamayan Komisyon üyeleri varsa gerekçeli muhalefetlerini de yazarak raporu imzalayabilirler. Bu durumda olan üyelerin son toplantıya katılmadıkları belirtilir.

Komisyon raporunda imzası bulunan komisyon üyesi, diğer komisyonlarda ve Genel Kurulda, çekinir veya aykırı olduğunu rapor metninde yazıyla belirttiği hususlar dışında, sözcüden soru soramaz ve komisyon raporuna aykırı konuşma yapamaz.

Komisyon raporları bastırılıp milletvekillerine dağıtılır ve Genel Kurulda görüşülmesine başlandığı ilk birleşimin tutanağına eklenir.

Komisyon raporunun tümüne veya belli kısımlarına çekinir veya muhalif kalan komisyon üyeleri rapora çekinirlik veya aykırılık görüşlerini eklemek hakkına sahiptirler. Bu üyeler, raporda tasarısı veya teklifin hangi maddesine aykırı olduklarını yazmak zorundadırlar.

Üyeler, komisyon raporuna katılmakla beraber, raporda yer almayan görüşlerini rapora eklemek hakkına da sahiptirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Efendim, müsaadenizle bir beyanda bulunmak istiyoruz.

BAŞKAN — Bir takrir var, onu tespit etmiş bulunmaktayız.

Buyurunuz Sayın Komisyon.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Efendim, 43 ncü madde üzerinde verilmiş önergelerin Komisyonumuza tevdiini ve maddenin görüşülmesinin tehirini istihdam ediyoruz.

BAŞKAN — Evet.. Komisyon, madde üzerinde verilmiş bulunan bütün önergeleri ve maddeyi geri istemektedir.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Önergelerin okunması lâzımdır Sayın Başkan.

BAŞKAN — Önergeleri lütfen kaç tanedir, kimlere aittir, onu beyan edeyim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, biz önergeleri komisyona istiyoruz ve müzakerele-
rin tehirini talebediyoruz Sayın Başkan.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Önergeleri de-
ğil de maddeyi geri alıyorlar.

BAŞKAN — Maddeyi geri almıyorlar efendim de, görüşmesinin tehirini, yani 43 ncü maddenin müzakeresinin tehirini istiyorlar.

43 ncü maddenin görüşmesinin tehiri hususunu oylarımıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Maddenin müzakeresi tehir edilmiş ve önergeler Komisyona tetkik etmek üzere tevdi olunmuştur.

44 ncü maddeyi okutuyorum.

Komisyonlarda yeniden görüşme :

Madde 44. — Komisyon, bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamlamadan önce, o konu ile ilgili belli bir hususun yeniden görüşülmesini, hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğunun oyuyla kararlaştırabilir.

Komisyon, belli bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamladıktan sonra, aynı konunun komisyonda yeniden görüşülmesi komisyonun raporu Meclis gündemine girmeden önce, komisyon üye tamsayısının salt çoğunluğunun gerekçeli ve yazılı istemi üzerine bir defa için mümkündür.

BAŞKAN — 44 ncü madde üzerinde görüşmek üzere Sayın Salih Aygün, buyurunuz.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım:

Bize göre 44 ncü maddede önemli bir husus var :

Komisyon, gündemine aldığı herhangi bir kanun teklifi veya tasarısının maddelerini görüşürken; görüşme bitecek, oylanacak. Müzakereye iştirak eden üyelerin salt çoğunluğu ile - buraya bilhassa arkadaşlarımızın dikkatini çekmek istiyorum. Komisyon 1/3 çoğunluk ile toplandığına göre, mevcudu 21 kişilikse misal olarak, 7 kişi ile toplanacak ve bunun salt çoğunluğu ile - tekrar tekriri müzakere imkânını bulacaktır. Mesele geçecek. Geçtikten sonra, müzakereye iştirak etmeyen 14 kişi geriye

kalıyor. Bu maddenin ikinci fıkrasıyla «Komisyon, belli bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamladıktan sonra, aynı konunun komisyonunda yeniden görüşülmesi, komisyonun raporu Meclis gündemine..» diyor. «Komisyon üye tamsayısının» bu defa, Komisyon üye tamsayısının, yani 21 kişinin salt çoğunluğu 11 kişi eder. Müzakereye iştirak etmeyen 11 kişi yanyana gelecek. Tekrar herşey bitmişken meydana çıkacaklar ve bunun tekrar müzakeresini isteyecekler. Buradan benim anladığım budur.

Komisyon, çok yanlış ve sakim bir yol tutmuş bulunmaktadır. Bir defa bir madde, bir tasarı veya bir teklif görüşlüp, tekrar tekriri müzakeresi istendikten sonra, - ki komisyona iştirak eden üyeler tarafından - bu yolu açmamak gerekir. Komisyonun dikkatini çekiyorum. Benim anladığım budur ve gayet açıktır. Yanlış yoldur. Son fıkranın mutlak surette metinden çıkarılması gerekir.

Bütçe Plân Komisyonunda geçen bir konuyu da izah etmeden fayda mülâhaza ediyorum. Sayın Buldanlı söz aldığı için, aynen bu meseleyi açmada fayda var. Konu, Muğla'ya yapılan bir tayyare meydanı idi. Bu tayyare meydanı konusu, Bütçe Plân Komisyonunda önce müzakere edildi, reddedildi. Tekrar tekriri müzakere ile tekrar reddedildi. Tekriri müzakerenin tekriri müzakeresi şeklinde tekrar komisyona getirildi. Telefonla ve saire ile arkadaşlar toplandı; tabii ben oya hürmet ediyorum. Katiyen başka bir düşünce içinde değilim, Sayın Buldanlı alınamasınlar. Meselenin cereyan şeklini Yüce Meclise arz etmek için söylüyorum. Bu defa tekriri müzakerenin tekriri müzakeresi reddedilmek suretiyle ödenek kabul edildi. Buna Yüce Meclis yol açmamalıdır. Komisyonun dikkatini çekiyorum, son fıkra mutlak surette metinden çıkarılmalıdır.

Saygılar arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Yardımcı, buyurunuz efendim.

MEHMET YARDIMCI (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Gerek bu nokta gerek bundan evvel Komisyonun geri aldığı nokta hakikaten çok mühimdir. Birkaç yıldan beridir Komisyon Başkanı olarak çalıştığım için burada büyük güçlüklerle mâruz kaldığımı Yüksek Meclise arz et-

mek ve bu istikamette de Komisyonun dikkatini çekmek noktasından hareketle zamanımı zı almaya geldim, özür diliyorum.

Şimdi, Komisyon 7 kişi ile toplanacak; - benim komisyonum 21 arkadaştan müteşekkildir - 7 kişi hazır bulunduğu takdirde komisyonun müzakeresi açılabilir. Açıldı, müzakere yapıldı veyahutta arkadaşlar iltifat ettiler yedi kişi değil de 15 kişi geldi iştirak etti ve müzakere yapıldı. Sonra bilahare yapılan müzakerelerde 7 kişi olarak geldiler, gene müzakere yapıldı ve kanun sona erdi. Kanun sona erdikten sonra orada daha evvel mevcut bulunan arkadaş kanuna iştirak ediyor, maddeleri kabul ediyor fakat bilâhare yapılan müzakerelere gelmiyor; icbar etmek mümkün değildir, gelmiyor. Şimdi, gelmeyince mesele ne olacak. Fevkalâde mühim bu. Ondan sonra da gelmediği için tekriri müzakere isteyecek, diğer 7 kişiye karşı. Bu, süratle çıkması lâzımgelen kanunların ne şekilde, ne kadar geçikmesini temin edebileceği aşikâr.

Şimdi, bir başka meseleyi arz edeyim; 15 - 16 arkadaş geliyor iştirak ediyor. Bu iştirakta kanunun tümünün müzakere edilmesine kadar bulunuyor, fakat müzakeresinin bitiş sıralarında gelmiyor. Gelmedikten sonra da raporun altına «söz hakkım mahfuzdur» diye yazıyor. Pekiyi, bugüne kadar bu maddelerin hepsini kabul istikâmetinde gitmiştiniz, bir - iki madde için gelmemiştiniz, bu ne olacak... Bu, fevkalâde ince bir noktadır. Benim bu kürsüye gelişimin bütün sebebi budur. Komisyonun dikkatini çekiyorum. Kanun müzakeresi bakımından madem ki, iştirak müspet teessüs etmiş ve daha evvel de arkadaşlar gelmişler, iştirak etmişler, kabul etmişler, herhangi bir istikamette menfi rey de vermemişler buna rağmen bu kürsülerde çok defa vâkı olmuştur. Kanun buraya geldiği zaman arkadaş söz istemiştir ve hattâ bendeniz bir defa itirazda bulundum imzanız var diye.. Sonra imza meselesi de fevkalâde mühimdir. Maddelerin hepsine iştirak ediyor, son celseye gelmiyor, gelmediği için de bu sefer rapor önüne gittiği zaman imza etmiyor. Yani bunlar fevkalâde ince, nüans şeylerdir. Eğer bizim maksadımız Komisyonlardan müzakere edilipte netice alınan her ne istikamette olursa olsun, rapor ihzar edilip de

arkadaşlara imzaya gönderildikten sonra bir celsede bulundum, bir celsede bulunmadım, son celsede bulunmadım ben bunu imza etmem diye birçok meseleler bizim başımıza gelmiştir.

Bundan dolayı Komisyona rica ediyorum, net, hiç bir istikamete gitmeyecek şekilde bir müeyyide koysun ki, o zaman komisyonların başkanlık divanları ve netice itibarıyla burada kanunu müdafa etmeye kalkışan komisyon üyesi, başkanı veya sözcüsü arkadaşlar bir müşkilâta mâruz kalmassın. Benim anladığım kadarı ile buradaki tüzük değişikliğinden gaye, maksat; gerek komisyonların miktarının azaltılması, gerek bu müeyyidelerin konulması, gerek müzakere şekillerinin tanzimi ve gerek bütün gaye bu formalitelerden Yüksek Meclisleri kurtarmak ve bu suretle kanunların mümkün olduğu kadar süratle bu tüzük değiştirildiğine göre en ufak mânada bir açık kapı bırakılmasının doğru olmadığı hususunda bilhassa Komisyonun dikkatini çeker, hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Buldanlı, buyurunuz.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Sizi yazdım efendim, daha evvel Buldanlı'yı çağırıştım.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

44 ncü madde, tekriri müzakere usulünü karara bağlayan bir maddedir ve bu haliyle de maksadı ifade etmektedir. Yani bu madde iyidir, aynen muhafazası lâzımdır.

Şimdi, bu madde tekriri müzakereyi iki şekle bağlamış. Birincisinde; müzakerenin intaamdan evvel müzakerede hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğu, Sayın Aygün'ün dediği gibi mutlaka 7 kişi olmaz. 15 kişi olur, 20 veya 21 kişi olur.

İkinci husus; müzakerenin intaamdan sonra Meclis gündemine girmeden önce, bu sefer bütün komisyon üyeleri çoğunluğunun salt çoğunluğunun imzası ile tekriri müzakeresi talep edilmektedir.

Şimdi, şu husus düşünülmelidir; komisyonun aldığı bir karar bir emri nas değildir, bir ilâhi kaide de değildir, komisyon her zaman yapılabilir, alınan karar yanlış olabilir.

Sayın Salih Aygün'ün verdiği misali verelim; Muğla Hava Meydanı meselesi komisyona maalesef yanlış aksettirilmiştir, üyeler yanlış kanaate varmışlardır ve bir karar istihsal edilmiştir. Ama bu karar bilâhara tekriri müzakerenin verdiği imkân dahilinde kullanılmış ve karar tashih edilmiştir.

Şimdi Sayın Aygün'ün dediği ikinci fıkrayı bu maddeden çıkarırsak, ancak Komisyonun bir meseleyi intacetmeden önceki durumlar da tekriri müzakere imkânı verilmiş olacaktır. O takdirde şu veya bu tesirlerle veya üzerinde durmamak sebebiyle yanlış tedvin edilen bir hüküm Umumî Heyete gelecek ve Umumî Heyet uzun müddet bunun münakaşası ile zaman kaybına dâçar olacaktır. O bakımdan getirilen bu ikinci fıkra maddenin içinde bulunması şartını ihtiva etmektedir, bulunması şarttır. Bu bakımdan herhangi bir yanlış düşünceye lüzum yoktur, madde iyidir, bu haliyle kanunlaşması teklifini arz ediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Kubilay İmer, Grup adına buyurun efendim.

DEMOKRATİK PARTİ GRUBU ADINA
MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Muhterem Başkan, kıymetli milletvekilleri;

Demokratik Parti Grubu adına görüşülmekte olan Komisyonun getirdiği 44 ncü madde ile ilgili görüşlerimizi arz edeceğim.

Bilindiği üzere bu husus komisyonlardaki tekriri müzakere usul ve tekniği ile ilgilidir. Evvelâ bu maddenin getiriliş espirisine dikkat etmek lâzımdır. Gerek Partilerarası Komisyonun getirmiş olduğu teklif, gerekse Anayasa Komisyonunun getirmiş olduğu teklif bir biri ile büyük müşahabet arz etmektedir. Bir ufak kelime değişikliği ile metinden ayrı ayrı yazılma durumunda olmuştur.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım, biliyorsunuz komisyonlar üyelerin toplantıyı açabilme ekseriyetiyle toplantıya başlarlar. Ve toplantılar bununla devam eder. Komisyonların adedi ve komisyonların miktarı bilhassa miktarı Meclislere terkedilmesi lâzımgelen bir teklif mevcuttur. Bu bakımdan adedi üzerinde durmak istemiyorum. Ancak, komisyonlardaki görüşülen mevzular, kabul edilen hükümler, Meclislerde, ekseriyetle o hususlar komisyonlarda

incelenmeye tabi tutulduğu için, orası kadar kâfi derecede bir incelemeye tabi tutulamıyor.

Bu bakımdan komisyonlara devam ve ademî devam meselesi de her zaman için tenkid mevzuu yapılmıştır. Komisyonunda, bir teklif veya tasarının müzakeresi sırasında hazır bulunanların, 1 nci fıkra ile, ekseriyetiyle bir mevzuun tekriri müzakeresini temin edebiliyorlar. Ancak, bu müzakere bittikten ve komisyonun raporu Meclis Reisine sunulmadan evvel, komisyonun üye tamsayısının salt çoğunluğu ile bu meselenin yeniden incelenmesi müessesesi getiriliyor. Bu neyi sağlayacaktır? Şayet komisyonlar mevzuu incelerken üye tamsayısının salt çoğunluğu ile çalışma durumunda olurlarsa aslında bu mevzuu tekriri müzakere ile getirmeye lüzum hissetmezler. Yani, bu komisyonlardaki ekseriyet partisinin üye adedi, ekseriyetin temini, muhalefetin miktarı hepinizce mâlumdur. Bunlar hususundaki görüşlerimiz, gerçi 9 ncu ve 11 nci maddeler görüşülürken arz edilmiştir; ama hangi şekilde teşekkül etme durumunda olursa olsun, ekseriyetin komisyon müzakerelerinde müzakerenin bitimine kadar orada bulunmak gibi bir mecburiyet içerisinde sokulması esprisinin altında yatmaktadır ki, böylece mevzuu bu ekseriyetin, yani komisyon üye tamsayısının altındaki bir sayı ile komisyon müzakere etse dahi, her zaman için ekseriyetin, yani üye tamsayısının salt çoğunluğunun bunu yeniden müzakereyi isteme hakkı olduğunu düşünerek getirilmiştir. Kanun teklif ve tasarıların komisyonlardaki müzakereleri bu ölçüde yapılacaktır.

Diğer taraftan, bunun yapılmasını, bu şekilde bir tekriri müzakere ile bir tasarının komisyonunda kalmamasını ki, 45 gündür biliyorsunuz, müddet 45 güne bağlanmıştır, bu müddet içerisinde tekrar böyle bir hususa gidilmemesi arzu edildiği takdirde o zaman ne tekriri müzakere verilecektir, ne de tekriri müzakere verilmemesini isteyenler de üye tamsayısının salt çoğunluğu ile komisyonlarda başından sonuna kadar müzakereyi takip durumunda kalacaklardır. Bu yönüyle getirilen teklif olsun, komisyonun yine aynı şekilde buna uyarak getirmiş olduğu madde metni olsun, bu espiri içerisinde muhalefetini de, ekseriyetini de, Meclis çalışmalarını da, hazırlanacak olan tasarı

ve tekliflerin Meclise inişini de iyi bir denetimden ve daha ziyade üyenin tetkikinden geçirmeye mâtuftur. Üyelerin komisyona devamlarını dolaylı yoldan sağlamak hususunda da bir gayeye müteveccihdir.

Bu yönleriyle tasarının bu maddesinin olumlu olduğu kanaati içerisindeyiz. Demokratik Parti Grubu adına görüşlerimizi bu şekilde ifade eder, hepinize saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı bu yurunuz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; tekriri müzakere müessesesini İctüzüştan kaldırmamız mümkün görülmektedir. Tek Meclise sahibolduğumuz zaman bu tekriri müzakere müessesesini yaşatabilmek için Meclislerimiz 2 görüşme esasını kabul etmişti. Bugün biz Genel Kuruldaki görüşmelerde tekriri müzakereyi kaldırdık. Bunun sebebi kanunlar Mecliste görüşüldükten sonra Senatoda görüşülmekte, ayrıca Anayasa Mahkemesinin de denetimine tabi olmaktadır.

Komisyonlar hata yapmaz demek, mutlaka birinci görüşmede en iyi sureti halli bulur demek doğru olmaz. Komisyonların veya komisyonun bâzı üyelerinin kanun tasarısı ve tekliflerinin yapılışında gördükleri hataları, Genel Kurul gündemine indikten sonra tekrar geri almaları gibi lüzumsuz bir geçikmeye meydan vermeden, komisyonun görüşünü değiştirmesi imkânını hâsıl elebilmesi için bu tekriri müzakere müessesesi bu şekliyle getirilmiştir.

Biraz evvel konuşan arkadaşlarımız izah ettiler; tekriri müzakere komisyon mevcudunun salt çoğunluğuyla verileceğine nazaran komisyonun kendisi demektir, yani bütün komisyonun kendi noktayı nazarını değiştirmesi demektir. O halde, biz bu müesseseyi koymadan Genel Kurula geldikten sonra, müzakere esnasında komisyon noktayı nazarını değiştirir, bunu geri alırsa, aynı neticeye ulaşılmayacak mıdır? Daha ileriki maddelerde göreceğiz, komisyonun kendi getirdiği teklifini bir defaya mahsus geri alma yetkisi vardır. Biz bu yetkiyi daha önce kullanıp da Genel Kurulda müzakereye başlanması gibi lüzumsuz bir zaman kaybına meydan verilmemesi için getirmiş bulunuyoruz. Aksi halde, bunu getirmesek dahi komisyonun müzakereler

başladıktan sonra kendi getirdiği maddeyi bir defa için yeniden görüşmek için geri alma hakkı vardır. Yüce Meclis onu kabul ettiği takdirde ki, eski İktüzüğümüzde de vardır, zaten mevcudolan bir hakkı zaman kaybına meydan vermemek için daha öne almış bulunuyoruz. Bu da eski İktüzüğümüzde bulunduğu gibi iki müzakerenin dayandığı gerekçenin aynıdır, iki müzakere ile aynı gerekçeye dayanmaktadır.

Sayın Mehmet Yardımcı arkadaşımızın ifade ettiği komisyon toplantılarına iştirak edip de son toplantıda bulunmayan arkadaşların raporu imza etmemesi meselesinde boşluk olduğu hissedildiğinden 43 ncü maddede bu husus halledilmiştir. 43 ncü maddenin müzakeresi geri bırakılmış olduğu için buna temas etmiyoruz; ancak zabıtlara geçmesi bakımından bunun hallediliş şeklini Yüce Meclisin itilama arz ediyorum. Daha önceki toplantılara katılmış olup, tasarı veya teklifin tümünün son oylamasında hazır bulunmayan komisyon üyeleri, varsa gerekçeli muhalefetlerini de yazarak raporu imzalayabilirler. Şimdiye kadar yazılan raporları sadece son toplantıya iştirak eden üyeler imzalıyorlardı. Biz daha evvelki toplantılara iştirak etmiş arkadaşlarımızın da raporu imzalamalarını ve görüşlerini bildirme haklarını mahfuz tutmak için bu hükmü getirdik. Yüce Meclis kabul ettiği takdirde Sayın Yardımcı'nın söylemiş olduğu mahzur da giderilmiş olacaktır.

Madde bu haliyle komisyonun görüşüne göre uygundur. Yüce Meclisin bu haliyle kabul etmesini dileriz.

Saygılarımızla.

BAŞKAN — Sayın Köseoğlu.

TALAT KÖSEOĞLU (Hatay) — Muhterem arkadaşlar, tekriri müzakere müessesesi bugüne kadar komisyonlarda tatbik edilen bir usuldür. İktüzükte bir hüküm olmamasına rağmen, komisyonların nahaî karar organı olmaması sebebiyle daha iyi bulma, daha olgunlaştırma fonksiyonuyla mücehhez bulunması sebebiyle tekriri müzakereyi sık sık kullanmışlardır.

Burada bunu ciddi bir müessese haline getiren hüküm vardır; buna ciddi bir şekil vermiştir. Tekriri müzakere mevcudun salt çoğunluğuyla, komisyon üyelerinin salt çoğunluğuyla ve bir defaya mahsus olmak üzere yapılabilecek. Karar altına alınan bir konuda görüşme açılacak.

Bâzı arkadaşlarım; «efendim 2 yönlüdür, bir kısmında müzakere halinde iken mevcudun çoğunluğu, diğerinde komisyonun salt çoğunluğu şeklinde» görüşler ileri sürdüler, ama tekriri müzakere bir defa karara bağlanacak, olgunlaşacak, yani karar olduktan sonra tekriri müzakere olur. Müzakere edilen bir konuda herhangi bir hususun görüşülmesi bir tekriri müzakere değildir. Tekriri müzakere, ancak karar verildikten sonra, tamamlandıktan sonra olur. Tamamlanmadan evvelki başka şekillerin yeniden görüşülmesi tekriri müzakere değildir. Bir yerde tekriri müzakerenin olabilmesi için o konunun tamamlanması şartı vardır.

Şimdi burada bir nokta vardır. Sayın Komisyonun nasıl düşündüğünü elbette ki öğrenmek isteriz. «Meclis gündemine girmeden önce» deyimini kullanmıştır.

Rapor tanzim edildikten sonra komisyonun komisyon olarak görevi biter. Yanlış anlaşılmasın Meclisteki görevi değil, Meclisteki görevi devam eder; ama komisyonunun komisyon olarak görevi, raporun tanzimi, altının imza edilmesi ve Meclis Başkanlığına takdim edilmesinden sonra biter. Komisyon olarak görevi biter. Müzakeredeki görevini Tüzük ayrıca halletmiştir. Şimdi görevi biten bir komisyona yeniden tekriri müzakere ile bir görev verilmesi bugüne kadar gelen tatbikata tamamen aykırıdır. Şimdi burada «Rapor tanzim edilip Başkanlığa takdim edilmeden önce» deyiminin kullanılmasında yüzde yüz isabet olurdu ve bir müesseseyi canlı tutardık; ama bunu Meclis gündemine girdikten sonra Başkanlığa vereceksiniz. Gözlere atılacak, 48 saat bekleyecek ondan sonra gündeme girecek. Bu zaman içerisinde hem basına aksetmesi, hem müessese olarak artık Meclisin emrine girmesi yönünden bundan rücu etmek birtakım iyilik yerine reaksiyonlar yaratabilir, dedikodulara sebebiyet verebilir ve birtakım haksız veya yersiz şikâyetler konusu olabilir. Yani imzayı attıktan sonra komisyon olarak görevi biten bir komisyonu yeniden ihya etmekte hiçbir fayda yoktur. Buradaki «48 saat önce veya sonra»nın ehemmiyeti yok; ama bir müesseseyi değiştirmeyelim. «Başkanlığa takdim edilmeden önce» deyimini kullanmakta hem zaruret vardır, hem bugüne kadar olan tatbikat budur, hem de komisyon vazifesini imza atmakla

tamamlamıştır. Onun vazifesini ihya etmekte hiçbir fayda yoktur.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Yaşar Akal, buyurunuz.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

44 ncü maddenin 1 nei fıkrası şayet Sayın Köseoğlu'nun ilâve ettiği, komisyon raporunun Meclis gündemine girmesinden önce değil de, «Başkanlığa verilmesinden önce» şeklinde düzeltilirse 1 nei fıkrasının hiç lüzumlu olmadığı, bilâkis işlerin uzaması bakımından zararlı olacağı kanısındayım ve 1 nei fıkra kaldırıldığı, 2 nei fıkra da aynen kaldığı, daha doğrusu Sayın Köseoğlu'nun düzeltmesi şeklinde 2 nei fıkra Meclisten geçtiği takdirde maksada yeteceği kanısındayım.

21 kişilik bir komisyonu 7 kişi ile toplayacakmış, bir konuyu müzakere ediyorsunuz; ama karara bağlamadınız, devam edip gidiyor. 21 kişilik bir komisyon 7 kişi ile toplandıktan sonra 4 kişi konuşulmuş bir konunun yeniden konuşulması hakkında bir önerge veriyor ve yapılan bütün işler sil baştan yeniden yapılmaya başlanıyor. Bence 2 nei fıkrayı koyduktan sonra bu 1 nei fıkrayı koymaya hiç lüzum yoktur. Neden; şayet komisyon gündeme aldığı bir maddeyi konuşup bitirdi de o komisyon üyelerinin yarısından bir fazlası gerekçe de bağlayarak gündeme alınan bu maddede biz bir hata yapmışız diyerek tekriri müzakere yoluna, yeniden görüşme yoluna gidiyorlarsa artık (meselede hata ihtimali düşünülecek olursa) hata ihtimalini kaldıracak formül de bulunmuş olmaktadır.

Biraz evvel değerli bir arkadaşım - zannedirim Yardımcı - bir misâl verdi. Diyelim ki, bir kanun teklifinin veya tasarısının müzakeresine giriyorsunuz, 7 kişi devam ediyor, bir 7 kişi geliyor geçen müzakerelerin hiçbirinde yoklar, kafalarında yepyeni bir şey esiyor oturuyorlar 4 kişi bir yenilik veriyorlar, çünkü o konu daha karara bağlanmamış, komisyonun raporuna bağlanmamış, Meclis Başkanlığına havale edilmiş, sil baştan bütün o konunun yeniden müzakeresi imkânını 1 nei fıkra getiriyor ki, bunun işi uzatmaktan başka hiçbir yararı yoktur. Tekriri müzakereden doğacak fayda ise, 2 nei fıkrada açıkça gösterilmiştir. Tekrar ederek

söylüyorum; hakikaten gündeme alınan bir konu bitirilmiş, rapor hazırlanmış ise Meclis Başkanlığına verilmeden eğer yanlış yapıldığı, eksik bırakıldığı komisyon üyelerinin salt çoğunluğu ile gerekçeli olarak komisyona verilirse o konu yeniden görüşülür.

Demek ki, 1 nei fıkranın işleri uzatmaktan ve gündemdeki maddelerin bitirilmesini önlemekten başka hiçbir yararı yoktur. 2 nei fıkranın, Sayın Köseoğlu'nun değiştirtgesi şeklinde düzeltildiği takdirde maksada yeteceğini arz ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Aygün, buyurunuz.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Meseleyi kendi görüşüme göre biraz önce kısaca ifade etmiştim. Yalnız Sayın Köseoğlu'nun dediği gibi, ikinci bir tekriri müzakere olmadığı inancı içinde değilim. Çünkü bir teklif veya tasarı gerek tümü üzerinde, gerek maddeler üzerinde konuşma başladığı zaman maddelerden bir tanesi oylanırsa o madde hakkındaki görüşme kesinleşmiş olur. Müzakere devam eder, her hangi bir takrirle bu madde yeniden görüşülürse -ki, 1 nei fıkra bunu âmirdir- o zaman bir tekriri müzakere olmuş olur ve 44 ncü maddenin son fıkrasına göre de bir daha aynı maddeyi müzakere ederseniz tekriri müzakerenin tekriri müzakeresi olur.

Sayın Yaşar Akal'ın tensip buyurduğu gibi, ben tekriri müzakereye taraftar değilim demiyorum. Tekriri müzakereye taraftarım; fakat tekriri müzakeredeki dublikasyona taraftar değilim. Ya Sayın Yaşar Akal'ın dediği gibi, bir tasarı veya bir teklif bir defa müzakere edildiği zaman tekriri müzakere yapılmaz ve yahut tümü bittikten sonra 44 ncü maddenin son fıkrası gibi, Sayın Köseoğlu'nun işaret buyurduğu gibi, tekrar bir tekriri müzakere ile meseleye girilebilir.

Sayın Komisyon bu hususa dikkat etmek suretiyle bu meseleyi hallederse bir mutabakat hâsil olmuş olur ve madde de vuzuha kavuşur.

Benim görüşüm bundan ibarettir. Bunu izah etmek için söz aldım, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Ferda Güley, buyurunuz.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

44 ncü maddenin, Yüksek Heyetinizde müzakeresi sırasında bâzı arkadaşlarımız tarafından itiraza mâruz kalabileceğini hiç düşünmemiştim. Bence bu madde (komisyon müzakerelerinin tatbikatında hepimiz içinde yaşamışızdır) uygulamakta olduğumuz normal bir prosedürün tekliflerden biraz farklı ifade değişiklikleriyle Anayasa Komisyonunun teklifi halinde getirilmesinden ibarettir.

Şimdi esas olan eski Tüzüğümüzde olmasa bile, tatbikatta olan bu 1 nei fıkradır. Müzakereler tamamlanır; fakat bir maddede veya birkaç maddede önemli değişiklikler yapılmak ihtiyacı doğar, bunun üzerine müzakereler tamamlanmıştır diye, velevki arkadaşlarımızın iddia ettikleri gibi, komisyonun müzakerelerine katılmayıp da son toplantısına katılmış birkaç sayın üye birkaç yeni fikir getirmiştir, bundan dolayı o fikirler söylenir, komisyonun orada hazır bulunan üyeleri bunları kabul ederse pekâlâ tekriri müzakere yoluna gidilerek konu tekrar ele alınabilir ve alınmalıdır. 1 nei fıkra bunu sağlıyor.

Şimdi asıl 44 ncü maddede getirilen şimdiye kadarki tatbikatta olmayan veya tatbikatı (belki de çok nadir görülmesi mümkün, ben görmedim; o da 2 nei fıkradır. Bence de bu 44 ncü madde ile yeni İktüzüğümüze her türlü şartlarda bir ihtiyacı karşılamak için getirilmiş olumlu bir fıkradır. Öyle sayılmak lâzımdır.

Sayın Salih Aygün arkadaşımızın Bütçe ve Plân Komisyonundaki bir uygulamadan bahsederek, bunun kötüye kullanılması ihtimalini öne sürmüş olmalarını, olabileceğini kabul ediyorum; fakat beraat-ı zimmet asıldır. Yani bir kötü örnek, ki kötü örnek olmadığını bu iddiaya muhatap arkadaşımız ifade etmişlerdir. Velevki öyle olmasa bile, ihtiyacı karşılamak için getirilmiş olan böyle bir fıkranın metinden çıkarılmasını veya suçlu sayılmasını gerektirmek gerekir.

Komisyonlar, teknik organlardır. Bir kanun teklif ve tasarısı orada değerlendirilir, orada mükemmeliyetini teknik olarak kazanır.

Bu bakımdan, komisyonları Genel Kurul gündemine girmeden önceki bütün safhalarda öğrendiği, kabul ettiği her hangi bir yeni görüşle daha önceki metnini düzeltmeye imkânlı kılmak, kanun teklif ve tasarılarının mükem-

mel bir şekilde Genel Kurulun önüne gelmesini ve Genel Kurulun görevlerinin azaltılmasını sağlayacağı için memnuniyetle karşılanmak gerekir. Ben memnuniyetle karşılıyorum ve 44 ncü madde ile, özellikle 2 nei fıkrasıyla yeni İktüzüğümüzün komisyon çalışmaları bakımından büyük bir güç kazanmış olacağı kanısında bulunduğumu ifade ediyorum. Metnin bu şekliyle kabulü lehine oy kullanacağımı da ifade ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Ahmet Durakoğlu, buyurun efendim.

HASAN TÜRKAY (İstanbul) — Sayın Başkan, madde üzerinde kaç kişi konuştu?

BAŞKAN — Şu ana kadar 10 kişi konuşmuş bulunuyor efendim.

AHMET DURAKOĞLU (Sivas) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Evveleminde tekriri müzakere yolunun komisyonlarda açılmış olması, yani mevcut yolun yeni Tüzükte de varlığına ihtiyaç duyulması gerçekten lüzumludur.

Şimdi, 44 ncü maddede iki hususu birbirinden ayırmak suretiyle mütalâa etmek zarureti var. Evvelâ konuşulan konu üzerinde mevcudun salt çoğunluğu ile tekriri müzakere talebi mümkündür.

Bilindiği gibi, komisyonlar muayyen bir konunun oluşturulmasını temine mâtuf çalışmalar içerisinde faaliyetlerini sürdürürler. Böyle olunca, tekriri müzakere atlanmış olan bir konunun tekrar ele alınmasını sağlayacak bir usul yolu olduğuna göre lüzumludur.

Şimdi burada benim bilhassa üzerinde durmak istediğim 2 nei fıkradır. 2 nei fıkra; «Komisyon, belli bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamladıktan sonra aynı konunun komisyonunda yeniden görüşülmesi komisyonun raporu Meclis gündemine girmeden önce, komisyon üye tamsayısının salt çoğunluğunun gerekçeli ve yazılı istemi üzerine bir defa için mümkündür»

Sayın arkadaşlarım; şimdi bu maddenin istenilen gayeyi sağlamasının mümkün olup olmadığını, temin bakımından uygulamanın ne olduğunu tespit etmekte zaruret var.

Şimdi istenilen gaye nedir? Belli bir gündem maddesinin görüşülmesi tamamlandıktan

sonra ortaya çıkacak bir mahzuru bertaraf etmektir. Konu üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır, Meclis Başkanlığına bildirilecektir. Şimdi bizde tatbik edilen usul şudur:

Komisyonunda bir kanun teklif veya tasarısı görüşülür, görüşmeler tamamlanır, Meclis Başkanlığına durum bildirilir ve gelen kâğıtlarda da sayın üyelere durum bildirilir. Gelen kâğıtlara geçtikten sonra, komisyon, raporunu Meclis Başkanlığına verir. Yani, raporla birlikte Meclis Başkanlığına verilir. Bunda taktik yok ki, gündeme girmede hemen mümkün olabilsin. Gelen kâğıtlara giriş vardır. Bâzi hallerde raporla birlikte Meclis Başkanlığına sevk de mümkün oluyor; fakat bu âdeta istisnadır.

Şimdi Sayın Köseoğlu arkadaşımızın ve Sayın Anayasa Komisyonu Başkanı Akçalı arkadaşımızın beyanlarından sonra zannediyorum bir hususu daha içine alacak şekilde bu, «Meclis gündemine girmeden önce» ibaresinin değiştirilmesinde zaruret hâsıl oluyor. «Meclis gündemine girmeden önce» ibaresi bâzi güçlükleri de davet edecek ve şu 2 ncı fıkranın kastettiği kolaylığın ortaya çıkmasını engelleyeceği için, Sayın Köseoğlu'nun ileri sürdüğü tadilin burada zarureti vardır.

Şimdi 2 ncı fıkra esas itibarıyla görüşmesi tamamlanmış bir konu üzerinde değişiklik talebini tekriri müzakere yolu ile yapma hedefini birinci plânda tuttuğuna göre, evvelâ bunun gerçekleştirilmesine engel olacak tek husus şu oluyor:

Meclis gündemine girmesi, raporla birlikte girmişse, üyeler raporların altına imzalarını atmışlarsa, rapora bir ek rapor şeklinde tekriri müzakere yaptık, geldi, daha önce metinde bildirilen hususlar şimdi şu şekli aldı yolu, bence kabili tatbik bir yol değildir.

Onu niçin bir ihtimali daha dışarda bırakmamak bakımından Sayın Köseoğlu'nun teklifini «Meclis gündemine girmeden önce» ibaresinin bu metinden çıkarılarak, «Rapor tanzim edilmeden önce» şekline sokulduğu takdirde, o zaman rapor tanzim edilmemiş olduğu için daha önceki tekriri müzakerelerde olduğu gibi, rapor, yapılmış olan tekriri müzakere sonuçlarını içine alacak şekilde tanzim edilir, Meclis Başkanlığına bildirilir ve gündeme girer.

Böylece, her türlü unutulmalar, tekriri müzakere zaruretiyle bertaraf edilmesi istenen hususlar da tamamıyla bertaraf edildikten sonra rapor tanzim edilmiş olur. Genel Kurula gelen rapor da, bütün müzakerelerin muhassalası olarak en son ve en iyi şekli almış olarak gelir.

O bakımdan, Sayın Köseoğlu'nun teklifinin içine almadığı bir hususu daha içine almasını temin bakımından, «Meclis gündemine girmeden önce» ibaresinin metinden çıkarılarak, «Rapor tanziminden önce» şeklinde bir ibarenin sokulması suretiyle değiştirilmesinde fayda vardır, kolaylık vardır ve komisyonların faaliyetlerinden elde edilen sonuç daha iyi bir şekilde sağlanmış olarak Genel Kurula gelecektir.

Bunun için söz aldım, mâruzatım budur, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere önergesi gelmiştir, okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

Madde üzerindeki kifayeti arz ederim.

İstanbul

Hasan Türkay

BAŞKAN — Kifayeti oylarımıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde üzerinde verilmiş olan takrirler vardır, okutuyorum:

Millet Meclisi Başkanlığına

Madde 44'ün birinci fıkrasının rapordan çıkarılmasını öneririm. Söz istiyorum.

Samsun

Yaşar Akal

Sayın Başkanlığa

44 ncü maddenin son fıkrasında, komisyonun raporu Meclis gündemine girmeden önce, yerine; komisyon raporunun Başkanlığa verilmesinden önce, şeklinde değiştirilmesini arz ederim.

Hatay

Talât Köseoğlu

BAŞKAN — Takrirleri okutmuş bulunuyorum. Sayın Akal'ın önergesini tekrar okutuyorum.

(Samsun Milletvekili Yaşar Akal'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Akal'ın takririne Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Hayır.

BAŞKAN — Sayın Akal?.. Yok. Takriri oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Hatay Milletvekili Talât Köseoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkanım, «Komisyon raporu Meclis Başkanlığına verilmeden önce» şeklinde düzeltilirse katılıyoruz.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Kabul ediyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Köseoğlu, takririni; «Komisyon raporu, Meclis Başkanlığına verilmeden önce» şeklinde düzeltiyor.

Sayın Köseoğlu'nun, Komisyonun da bu şekilde katıldığı önergesini oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

44 ncü maddeyi kabul ettiğiniz tadil şekliyle oylarınıza arz ediyorum: Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Eski raporun benimsenmesi :

Madde 45. — Seçimi yenilenen komisyon aynı komisyone daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını bir ay zarfında Meclis Başkanlığına bildirmezse eski raporu benimsemiş sayılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Ekşi, buyurun.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım. 45 ncı madde; «Seçimi yenilenen komisyon, aynı komisyone daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını bir ay zarfında Meclis Başkanlığına bildirmezse, eski raporu benimsemiş sayılır.» şeklindedir.

Yalnız burada bu bir ay sürelik zamanın başlangıcı, komisyonun seçim tarihi olarak maddeye alınmış bulunmaktadır. Aslında bilindiği gibi, Millet Meclisi toplantı yılı başında komisyon seçimlerini yapmakta ve komisyonlarımız muhtelif mazeretlerle görev taksimini bazen seçimin hemen akabinde yapamamaktadır.

Eski raporu benimsemiş sayılacak yeni komisyon ve bu bir aylık sürenin başlangıcı da

seçim tarihi olacak. Komisyon herhangi bir sebeple görev taksimi yapmadığı takdirde, görev taksimi yapmamış bir komisyonun bir aylık süreye tabi tutulması gibi bir durum bahis konusu olacaktır.

Bendeniz Yüksek Başkanlığa verdiğim bir önergede, seçimi yenilenen komisyon, aynı komisyone daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alınacağını, görev bölümü yaptıktan sonra ki bir ay zarfında Meclis Başkanlığına bildirmezse eski raporu benimsemiş sayılır, şeklinde maddenin değiştirilmesi yönünü talebetsiz bulunmaktayım. Bu şekilde maddenin değiştirilerek kabul edilmesini öneririm.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım, Sayın Ekşi arkadaşım bu madde üzerinde söz istememin asıl nedenine ilâştılar ve komisyonların seçildiklerinden sonra mı bu bir ayın başlayacağını, yoksa, kendi başkan, sözcü ve kâtiplerini seçtikten sonra mı bu sürenin başlayacağı hususunun metinde saptanması gerektiğini ifade ettiler. Ben de bu ihtiyacı duyuyordum. Bu madde ile ilgili olarak asıl söz istememin nedeni bu idi. Bir önerge verilmiş olduğuna göre, bu önergenin göreceği muamele benim de ihtiyacımı karşılamış olacaktır.

Bu vesile ile Komisyona teşekkür ediyorum. Zira, tekliflerdeki 57 ncı madde halen cari olan tatbikatı devam ettirmekte idi. Seçimi yenilenen komisyonlara, bir evvelki çalışma yılında hazırlanmış olan kanun teklif ve tasarıları ile ilgili raporlar otomatikman gidiyor, orada üstüste yığılıyor, komisyon bunları bir nevi takabbül toplantısı adı verilebilecek bazı toplantılar yaparak, görüşmeli veya görüşmesiz, takabbül ediyordu. Bu da o teklif ve tasarıların uzun süre yeni seçilmiş komisyonların gündeminde üstüste yığılmasını intacediyordu. Anayasa Komisyonumuz, 57 ncı maddenin bu şekilde gelmiş olan metnini, bünyesini ıslah etmiş, değiştirmiş, realize etmiş ve bir taraftan komisyonların insiyatiflerini korurken; komisyon olarak güçlerini azaltmaz, aksine korurken, diğer taraftan da çabuk bir şekilde, yığılmaksızın kanun teklif ve tasarılarının ve evvelki yıllara ait raporların değerlendirilmesini mümkün kılmıştır.

Bu suretle yeni 45 nci madde gerçekten İttüzüğümüzde bundan evvelki tatbikatlarda görülmüş olan tıkanıklık nedenlerinden birini bertaraf etmiş olmaktadır. İyi bir metin gelmiştir, bundan dolayı Komisyona teşekkür ediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Baha Müderrisoğlu.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkanım, muhterem arkadaşlar. Görüş-tüğümüz İttüzüğümüzün 45 nci maddesi benim anladığım kadarıyla seçimi yenilenen komisyonlarda vazife taksimi yapıldıktan sonra olması gerekir.

Benim üzerinde durmak istediğim, bu 1 ay zarfındaki süre bana göre çoktur. Burada komisyon üyeleri pek değişmemektedirler. Aşağı yukarı 3 senelik tatbikatta daha çok Bütçe Plân Komisyonu üyeleri değişiyor ve onun dışındaki komisyon üyelerinin ekseriyeti daha evvelki seneler o komisyonda çalışan arkadaşlar olarak kalmaktadır.

Kammea bu süre fazladır. Bu hususta bir de önerge vermiş bulunuyorum, fakat önergem kabul edilmezse buradaki «1 ay zarfında» kelimesinin başına «azamî 1 ay zarfında» şeklinde bir «azamî» kelimesinin ilâvesini rica ediyorum. O zaman ister 3 gün, ister 5 gün, ister 1 haftada ve nihayet azamî olarak 1 ay zarfında bu işin neticelendirilmesi mümkün olur.

Saygılar sunarım.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, Sayın Müderrisoğlu acaba bu «azamî» kelimesi yerine «en çok» tâbirini kullanabilirler mi?

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — «En çok» şeklinde düzeltiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — «En çok» olarak düzeltiyorlar efendim.

Sayın Köseoğlu, buyurunuz efendim.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Muhterem arkadaşlarımız;

Hakikaten Komisyonumuz iyi bir metin hazırlamıştır. Benden önce konuşan arkadaşlarımızın ifade ettikleri gibi, bir müphemiyeti, bir karışıklığı düzenlemiştir. Bu yönden kendilerine teşekkür ederiz.

Sayın Memduh Ekşi arkadaşımız da bir endişeyi gidermek yolunda bir teklifte bulundu-

lar. Gerçi komisyonların teşekkülü benim kanaatime göre komisyon divanının seçimi demektir. Seçimin şümulüne bu girer, ama maddeye açıklık vermek bakımından Sayın Ekşi arkadaşımızın önergesine bendeniz de katılıyorum.

Çünkü tatbikatta çok gördük, 1 ay geçtiği halde divanın teşekkül etmediği çok görülmüştür. Bu durum karşısında herhangi bir tereddüte meydan vermemek bakımından maddeye vuzuh verilmesi lâzımdır. O yönü ile madenin kabulünde fayda vardır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Akal.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

Madde tanzim edilirken her sene otomatikman yapılacak komisyon seçimlerini ve her sene komisyonlara sevk edilen tasarı ve tekliflerin her biri peşi sıra ekleneceği esası düşünülmüştür.

Ancak, ben bir noktaya dikkati çekmek istiyorum: Bildiğimiz gibi yurdumuzda her 4 yılda bir genel seçimler yapılmaktadır. Genel seçimler sonucu iktidara gelen partinin hangisi olacağı belli olmamaktadır, olamaz da. Bir iktidar görüş ve düşüncesine göre tasarılar muayyen komisyonlara sevk edilmiş olabilirler ve diyelim ki seçime gireceğimiz son yılın son ayında Hükümet birtakım tasarılarla Meclise gelmiş olabilir, ama o tasarılar kanunlaşmaya-bilir ve bir iktidar değişikliği neticesi iktidara gelmiş olan bir parti o tasarıları benimsememiş olabilir. Hattâ komisyonda da o tasarılar benimsenmiş gibi gözükebilirse de 1 ay içinde diyelim ki, o tasarıların benimsenip benimsenmediği bildirilmemiştir. Komisyonun bünyesi değişmiştir. İktidar olan partinin çoğunluk aldığı komisyon olmuştur ve o tasarı ve teklifler bir başka görüş açısından değerlendirilmek durumundadır.

Bu imkânı sağlayabilmek için ben şu fıkranın maddeye ilâvesini arz ediyorum: Komisyon seçimini yapmasından itibaren 1 ay içinde tasarılar benimsenmiş sayılsın, komisyon tekliflerin raporlarını benimsemiş sayılsın, ama genel seçimi takibeden sene için bu şart olmasın. Genel seçim yapıldığı sene komisyonlara biraz daha geniş imkân tanıyalım ve o bakımdan iktidar olan

bir partinin tasarılarına bakış açısı ve komisyonlarla münasebeti değişir ve bu suretle 4 senede bir yapılan genel seçimlere de paralel olarak komisyonlardaki raporların benimsenmesi meselesinde komisyona da bir imkân tanıyalım.

Bunu temin etmek üzere şöyle bir öneri sunuyorum. «Şu kadar ki, genel milletvekili seçimini takibeden yıl için bu hüküm uygulanamaz.»

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Akal, 78 nci maddede öyle bir hüküm vardır efendim.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili var mı efendim?. Yok.

Takrirler vardır, okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

45 nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini saygı ile öneririm.

Ordu

Memduh Elksi

Madde 45 : «Seçimi yenilenen komisyon aynı komisyone daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını görev bölümü yaptıktan sonraki 1 ay zarfında Meclis Başkanlığına bildirmezse eski rapor benimsenmiş olur.»

Sayın Başkanlığa

45 nci maddenin «1 ay zarfında» cümlesinin başına «engeç» kelimesinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Konya

Baha Müderrisoğlu

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu iki madde birleştirilirse cümle düzelecektir. Aynı, aynı konulacak olursa anlam değişir.

BAŞKAN — Şimdi ayrı, ayrı koyuyoruz biz redaksiyonu ona göre yaparız.

Sayın Memduh Elksi'nin takririne Komisyon katılmaktadır. Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Sayın Baha Müderrisoğlu'nun «engeç» tabirini iltiva eden takririne Komisyon katılmaktadır.

Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Tâdil şeklini okutarak maddeyi oylarınıza arz edeceğim.

Genel Kurulun kabul edilmiş şeklini iltiva eden metni okutuyorum efendim. Sayın Komisyon bize yardımcı olun.

Madde 45. — Seçimi yenilenen komisyon, aynı komisyone daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını, görev bölümü yaptıktan sonra en geç bir ay zarfında Meclis Başkanlığına bildirmezse eski raporu benimsenmiş olur.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Benimsemiş sayılır.

BAŞKAN — Kabul ettiğiniz tadil şekliyle maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Genel Kurulda komisyonların temsili :

Madde 46. — Komisyonlar, Genel Kurulda Başkan veya Başkanvekili veya o konu için seçilmiş özel sözcü veya sözcüler tarafından temsil olunurlar.

Komisyon üyelerinden komisyonun toplantı yetersayısı kadarı komisyon sıralarında yer almadıysa komisyon temsilcisi, komisyon metninin değiştirilmesini isteyen önergelerin reddini veya komisyona iadesini isteyebilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Aygün ve Sayın Elksi yazı ile söz istemiş bulunuyorlar. Buyurunuz Sayın Aygün.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FÜAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, bizim beyanımızdan sonra belki Sayın Aygün konuşma ihtiyacını duymazlar..

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Avcı.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FÜAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, 46 nci madde üzerinde verilmiş tadil önergeleri varsa, bahis mevzuu önergelerin Komisyonumuza tevdiini ve 46 nci maddenin müzakeresinin tehirini iltirham ediyoruz.

BAŞKAN — 46 nci madde üzerinde önergeler vardır. Maddenin müzakeresinin tehiri Komisyonca talebedilmektedir. Tehir talebini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Maddenin müzakeresi tehir edilmiştir ve önergeler de Komisyona verilmiştir.

Komisyon toplantılarının düzeni :

Madde 47. — Bir komisyonda söz kesilir, şahsiyatla uğraşılır ve düzeni bozma hareketlerinde bulunulursa komisyon başkanlığı düzeni

sağlar; gerekiyorsa toplantıya erteleyerek durumu Millet Meclisi Başkanına bildirir.

Millet Meclisi Başkanlığı, böyle hareketleri görülen milletvekiline, içtüzüğün disiplinle ilgili hükümlerini uygular.

BÂŞKAN — Buyurun Sayın Akal.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkan, bu 47 nci maddenin bir noktadan sonra uygulama imkânı yoktur. «Bir komisyonda söz kesilir, şahsiyetle uğraşılır ve düzeni bozma hareketlerinde bulunulursa, komisyon başkanlığı düzeni sağlar;» Ben şöyle ilâve ediyorum; «gerekirse ara verir veya erteler.»

Halbuki madde şöyle: «Erteleyerek durumu Millet Meclisi Başkanına bildirir.

Millet Meclisi Başkanlığı, böyle hareketleri görülen milletvekiline, içtüzüğün disiplinle ilgili hükümlerini uygular.»

Hemen toplantıyı kesecek, bir şikâyet mercii gibi milletvekilini Başkanlığa şikâyet edecek. Peki, milletvekiline verilecek ceza ne olacak? Burada yazmış, uyarma, kınama, Meclisten geçici olarak çıkarma...

Bir örnek vereyim, Meclisten geçici olarak çıkarması için bakın ne yapması lâzım: Aynı Birleşim sırasında üç kere kınama cezasına uğrayacak; bir ay içinde beş kere kınama cezasına uğrayacak.

Bir toplantı düşününüz: Komisyon toplanmış, bir milletvekili - hiç arzu etmeyiz - o an için sinirlerine hâkim olamamış ve sinirlenerek şahsiyet yapmış. Ne yapacak O toplantıyı hemen erteleyecek, artık müzakere devam edemez hale geldiyse. Sonra Millet Meclisi Başkanına bildirecek; kınama, uyarma, Meclisten çıkarma.. Beş defa bir ayda olacak, üç defa bir yerde olacak.

Bence bu madde kabili tatbik olmayacak bir şekilde düzenlenmiştir. Oysa, bu türlü sinirli geçen celseler için uygulanacak en geçerli metot, biraz evvel arz ettiğim gibi, gerekiyorsa toplantıya ara verir veya erteler de, bırakalım bir şikâyet mercii gibi oraya şikâyet götürmeyelim. Götürdüğümüzde birşey elde edemeyeceğiz. Lüumsuz formalitelere yer vermektedir. Önerge verdim bu madde için; şayet uygun görülürse böyle düzeltelim.

«Bir komisyonda söz kesilir, şahsiyetle uğraşılır ve düzeni bozma hareketlerinde bulunulur-

sa, Komisyon Başkanlığı düzeni sağlar; gerekiyorsa toplantıya ara verir veya erteler.»

Saygılarla arz ederim.

BÂŞKAN — Madde üzerinde başkaca görüşmek isteyen sayın milletvekili? Yok.

Bir önerge vardır, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

47 nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederim.

Bir komisyonda söz kesilir, şahsiyetle uğraşılır ve düzeni bozma hareketlerinde bulunulursa, komisyon başkanlığı düzeni sağlar; gerekiyorsa toplantıya ara verir veya erteler.

Samsun

Yaşar Akal

BÂŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, «ara verir veya erteler» kısmına katılıyoruz; Millet Meclisi Başkanlığına bildirme kısmı çıkarılmamak kaydıyla. Birinci kısmın ağırlığı var; bu kısmına katılıyoruz. Çünkü bu sadece kınama cezası değil; daha ağır cezaları icabettirecek suç da olabilir. O bakımdan, Millet Meclisi Başkanlığına bildirme bunun müeyyidesidir.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — «Erteleyebilir» diyelim hiç olmazsa...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Ara verir veya erteleyerek Millet Meclisi Başkanlığına bildirir.

BÂŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı, yalnız, bu ara vermek ve ertelemekten sonra madde metninde otomatikman meseleyi Başkanlığa intikal ettirme zorunluğu var. Sayın Akal'ın takdirinde ise ara verme ve ertelemenin birinci tedbir olarak mütalâası; ikinci bir tedbir olarak da meselenin Başkanlığa - Komisyonun da fikri o - intikali zorunluğu var. Yani burada münhasıran «erteler ve Başkanlığa meseleyi intikal ettirir» gereği yapılmak üzere.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Bildirebilir şeklinde değiştirirlerse ertelemeye katılabiliriz. «Ara verir veya erteleyerek Başkanlığa bildirebilir.» şeklinde olacak. Bu ihtiyarı sağlarsa bu değiştiriyeye iştirak ederiz.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Eski hali daha iyi bence.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkanım, Sayın Komisyon Başkanı çok daha ağır cezaları gerektirecek suç da olabilir dediler. Halbuki madde bunları saymış.

BAŞKAN — Yani, «gerekiyorsa toplantıya ara vererek erteler ve durumu Başkanlığa bildirir» Öyle mi efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, arka-

daşımızın teklifinin ağırlığı vardır, bu maddenin müzakeresinin tehirini talebediyorum.

BAŞKAN — Komisyon ara verme meselesini maddeye koyabilmek için maddenin müzakeresinin ertelenmesini talebetmiştir. Erteleme talebini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Saat 15,00'de toplanmak üzere Birleşime ara veriyorum.

(Kapanma saati : 13,00)

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Fikret Turhangil

KÂTİPLER : Mustafa Orhan Daut (Manisa), Tufan Doğan Avşargil (Kayseri)

BAŞKAN — 18 nci Birleşimin ikinci Oturumunu açıyorum.

IV. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Gümrük ve Tekel Bakanı Haydar Özalp'ın, geçen birleşimde Trabzon Milletvekili Cevat Küçük'ün 196 sayılı Kanunun uygulaması hakkında yaptığı gündem dışı konuşmasına cevabı.*

BAŞKAN — Sayın Cevat Küçük'ün gündem dışı görüşmesine karşılık vermek üzere Sayın Gümrük ve Tekel Bakanı Haydar Özalp Bey, buyurun.

Bâzi arkadaşlarımız gündem dışı söz istemişlerdir. Kendilerinin bu arzuları yarın yerine getirilecektir.

GÜMRÜK VE TEKEL BAKANI HAYDAR ÖZALP (Niğde) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Milletvekili Sayın Dr. Cevat Küçük'ün, destekleme hizmet ücreti uygulaması hakkında dün yaptığı gündem dışı konuşmaya cevap arz etmek üzere huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum.

Bilindiği gibi Tekel Genel Müdürlüğü, ekici tütün piyasalarında iki fonksiyon ifa etmektedir. Bunlardan birincisi, Tekelin kendi fabrikasyon ihtiyacı için ekiciden tütün satın alınması-

dır. Bu alımlar, Tekelin, kanunlarla yükümlü kılındığı vazifeler cümlesindedir. Diğerisi ise, ekici tütün piyasalarının desteklenmesi ve tanzimi maksadıyla bu piyasalardan Devlet nam ve hesabına tütün satılmak ve bu tütünleri, piyasa icaplarına göre satmaktır.

196 sayılı Kanun gereğince ısdar olunan kararnamelerle Hükümet tarafından Tekele verilen destekleme vazifesi ârizi olup, kanunların Tekele tahmil ettiği asli vazifelerin dışında kendi normal işlerine münzam olarak yapılmaktadır. Filhakika, 196 sayılı Kanunun 1 nci maddesi, ekici tütünleri satış piyasalarını desteklemek üzere Devlet nam ve hesabına, lüzum görülen yıl ve yerlerde mübayaalar yatırmaya ve bu mübayaalar için uygun göreceği müesseselere vazife vermeye Bakanlar Kurulunu yetkili kılmış, 2 nci maddesi ise bu tütünlerin satış ve ihracına kadar yapılacak bakım, işleme masraflarıyla vazifeli müesseselerin bu hizmetle alâkalı mensuplarına ödenecek hizmet ücretleri gibi her türlü ödemeler için gerekli malî kaynakların Bakanlar Kurulunca tayin ve tespit olunacağını hük-

me bağlamıştır. 196 sayılı Kanunun bu hükümlerine istinaden her yıl ısdar olunan kararnamelerle, tütünde destekleme görevi Tekel Genel Müdürlüğüne verilmiş ve bu kararlar gereğince yapılacak alım ve satışlar dolayısıyla bu hizmetlerle alâkalı memur ve hizmetlilere, Gümrük ve Tekel Bakanlığınca onanmış talimata göre alım ve satış bedelleri üzerinden % 1 alım ve % 1 satış hizmet ücreti ödenmesi derpiş edilmiştir.

Sayın Cevat Küçük'ün, bir yağma şeklinde bölüşüldüğünü öne sürdüğü ödemeler, 196 sayılı Kanuna, bu kanun gereğince ısdar olunan destekleme kararnamelerine, Bakanlığınca onaylanmış dağıtım talimatına istinaden yapılmış destekleme hizmet ücreti ödemeleridir.

Konuşmalarında ifade ettikleri gibi, prim namı altında bir ödeme yapılmış olması söz konusu değildir. Destekleme hizmet ücretlerinin 196 sayılı Kanunun esas gaye ve hedefi ile hiçbir ilgisi olmayanlara da ödendiği öne sürülmüş ve bazı misaller verilmiştir. Bu konuda şu hususları belirtmekte fayda mülâhaza ederim:

Destekleme işlerinde vazifeli memur ve hizmetlilerin sebkeden mesailer, ilgi derecelerine göre karar ve sevki idare, sevk ve idareye yardım, iera, ieraya yardım, bilvasita yardım, yani muamelât olmak üzere beş ana grupta mütalâa edilerek uygulama buna göre yapılmıştır.

Diğer taraftan, destekleme hesabı ve bu meyanda hizmet ücreti ödemeleri Başbakanlık Yüksek Murakabe Heyetinin ve Sayıştayın denetimine tâbi bulunmaktadır. Her iki kuruluşun yaptığı denetlemelerde Sayın Cevat Küçük'ün iddialarını haklı gösterecek bir durumun tespit edilmediğini bilhassa belirtmek isterim.

Burada istitratın bir hususa temas edeceğim. Eski Gümrük ve Tekel Bakanlığı Müsteşarına bu görevi fiilen ifa etmediği süre için destekleme hizmet ücreti ödenmemiştir. Bilâhara Danıştay, bu ücretin kendisine ödenmesini hükmetmiştir. Bu kararı, destekleme hizmet ücreti ödemeleri için sayın milletvekili tarafından ileri sürülen iddiaların idarî yargı organı tarafından da benimsenmiş olduğu şeklinde değerlendirmek kabildir kanaatindeyiz.

Son olarak; 1971 mahsulü ekici tütünleri satış piyasalarında Devlet nâm ve hesabına destekleyici mahiyette mübayaalar yapması vazifesini

Tekele veren 18.1.1972 tarih 7/3705 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 1971 ürünü destekleme tütünlerini alım, bakım, işleme ve satış işlerinde bu işlerle ilgili hizmetlerde ve 1972 ürünü tütünlerinin tetkik ve tespit işlerinde çalışan memurlara bu görevin gerektirdiği munzam ve yıpratıcı çalışmayı karşılamak üzere, bu işlemlerin devamı süresince 10 Ekim 1972 gün ve 13635 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan Destekleme Hizmet Ücreti Dağıtım Talimatı esasları dairesinde ve bu talimata ekli cetvelde, her hizmet için belirtilen puanlara göre, puan başına 60 lira üzerinden hesaplanacak aylık ücretin 1376 sayılı 1971 Bütçe Kanununun 17 nci maddesine göre kararnameleri çıkıncaya kadar «İşgüçlüğü zammı» karşılığı olarak ödenmesine devam olunması kararlaştırılmıştır. Bu kararın yürürlüğe girdiği tarihten sonra ifa edilen destekleme ile ilgili görevler için destekleme hizmet ücreti ödenmemiştir. Bu karar gereğince, destekleme işinde çalışanlara işgüçlüğü zammı karşılığı olarak ödenen meblâğ ise 1971 mali yılında 114 699,25 liradır. 1972 mali yılında, Temmuz sonuna kadar olmak üzere, 895 239,69 lira olmak üzere, iki sene içinde ödenen meblâğ 1 099 938, liradır.

1 . 8 . 1972 tarihinden sonrası için ise 5 . 8 . 1972 tarih ve 7/4821 sayılı Kararnameyle «Destekleme hizmetlerinde ödenecek işgüçlüğü zammı» yeni esaslara bağlanmış bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, kabil olduğu kadar, ihtisar etmeye çalıştığım bu mâruzatımla sizleri tatmin etmiş olduğumu ümidetmekteyim. İddialarına mesnet olan malûmatı Sayın Cevat Küçük'e Tekel Genel Müdürlüğü bizim talimatımızla vermiştir. Bu bilgileri hangi endişelerin sevkıyla talebettiklerini lütfedip bize önceden bildirseydiler, kendilerinin yorulmasına ve Yüce Meclisin vaktini almamıza mahal kalmadan burada arz ettiğim hususlarda en geniş bilgileri vererek, kendilerini tatmin etmek için çalışmayı vazife sayardım. Eğer bu yolu ihtiyar etmiş olsalardı, uygulamanın keyfi yapıldığı, destekleme ücretlerinin yağma şeklinde bölüşüldüğü, Devletin malî imkânlarının sorumsuzca dağıtıldığını gibi ifadeleri haksız olarak Yüce Meclisin huzurunda kullanmak durumunda kalmıyacaktı.

Saygılarımla.

V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER (Devam)

1. — Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler, Tunceli Milletvekili Kenan Aral, Muş Milletvekili Nermin Neftçi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Konya Milletvekili M. Kubilay İmer ve Van Milletvekili Salih Yıldız'ın, İçtüzük teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/706) (S. Sayısı : 763)

BAŞKAN — İçtüzük müzakerelerine devam ediyorum.

48 nci maddeyi okutuyorum.

Komisyonlar bülteni :

Madde 48. — Millet Meclisi Başkanlığı yılda iki defa komisyonlar bülteni yayımlar. Bu bültende, komisyonlara havale edilmiş veya komisyonlara Genel Kuruldan geri alınmış yahut Genel Kurulca komisyonlara geriverilmiş işlerin hangi safhada olduğu belirtilir. Bu bülten, Genel Kurul tutanağına eklenir.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

49 ncu maddeyi okutuyorum.

Arşive verilecek komisyon evrakı :

Madde 49. — Konu, Türkiye Büyük Millet Meclisince nihai olarak karara bağlandıktan sonra, komisyonlara havale edilen dosyalar ile bu işlerle ilgili komisyon tutanakları, komisyon başkanlığınca yazılmış yazılar, komisyona gelen yazı ve önergeler, o dosya ile birlikte, arşivde saklanmak üzere Millet Meclisi Başkanlığına verilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

50 nci maddeyi okutuyorum.

Üçüncü kısım

Genel Kurul çalışmaları

Gündem :

Madde 50. — Millet Meclisi Genel Kurulunun gündemi şu kısımlardan ibarettir.

1. Başkanlığın Genel Kurula sunuşları.

2. A) Gensoru açılmasına dair öngörüşmeler.

B) Özel gündemde yer alacak işler.

3. Seçim.

4. Oylaması yapılacak işler.

5. Genel görüşme ve Meclis araştırması yapılmasına dair öngörüşmeler.

6. Sözlü sorular

7. Kanun tasarı ve teklifleriyle komisyonlardan gelen diğer işler.

Danışma Kurulunun teklifi ve Genel Kurulun onayı ile 5 nci ve 6 ncı kısımların herbiri için haftanın belli bir gününde belli bir süre ayrılabilir.

3 ncü ve 4 ncü kısımlardaki seçimler ve oylamalara için de haftanın belli bir günü ayrılabilir.

Gündemdeki işlerin görüşme sırası Başkanlıkça alınış tarihlerine göre tespit edilir.

Başkanlıkça lüzum görülen hallerde, 7 nci bentteki işlerin görüşme sırası Danışma Kurulunca değiştirilebilir. Hükümet, esas komisyonlar ve kanun teklifi sahiplerinin bu konu ile ilgili istemleri de Danışma Kurulunda görüşülür.

Danışma Kurulunun bu konudaki görüşü Genel Kurulun onayına sunulur.

Her birleşim gündemi o birleşimden en az 24 saat önce bastırılarak milletvekilleri ile Başbakanlığa ve bakanlıklara dağıtılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde, Demokratik Parti Grubu adına Sayın Nuri Eroğan, buyurun.

D. P. GRUBU ADINA NURİ EROĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin sayın üyeleri; 50 nci maddenin başlığı gündemdir. Öteden beri şikâyetçi olduğum bir konu; ümit ve tahmin ediyorum ki, benim gibi bütün üyeler bundan şikâyetçidir, hususiyle devamlı olan üyeler.

Gündem nedir? Gündem, o gün görüşülecek olan hususları tespit eden belge. Bize dağıtılan nedir? Her gün gündeme gelmiş, Umumi Heyete indirilmiş teklif, tasarı, şu veya bu gibi hususlar. Ümit ve tahmin ediyorum ki yine, Sayın Komisyon bir evvelki direnmelerimiz karşısında nasıl partiler arasında bir anlaşmaya varıldı ve müspet bir düzeye girdi ise müzake-

reler, Anayasamıydı, tüzükmüydü şeklindeki münakaşalar nasıl bertaraf edildiyse, burada da böyle bir anlaşılmaya varılsın. Oradaki yaptığımız direnmenin, istegimizin haklı olduğu kabul edilmek suretiyle olumlu bir yola nasıl girdiysek...

ORHAN DENGİZ (Uşak) — Öyle söylemenin beyefendi, o zaman bizim de söyleyecek sözlerimiz bulunur.

NURİ EROĞAN (Devamla) — Şimdi, komisyon da bunda bir direnmeğe gitmeyecektir, zannediyorum.

Şimdi arkadaşlarım, gündem bu olmasına rağmen, yani o gün konuşulacak mesele olmasına rağmen elimize bir fasiküllük belge verilmektedir. Her gün sabahleyin geldiğimizde onu almaktayız. Hele yeni tüzükle, 43 ncü ve 52 ncı maddelerle, bu gündem belgesine eklenmesi lâzım gelen yeni vesikalar da nazara alınacak olursa, âdeta birkaç fasiküllük kitap halinde olacaktır, gündemler.

Halbuki buraya geliyoruz, bir Komisyon Başkanı yahut Hükümet bir teklifle karşımıza çıkıyor, «öncelik ve ivedilikle şu konuyu görüşelim» diyorlar. En devamlı, işi en ciddi takibeden arkadaşlarımız bile, o gün onun konuşulacağını bilmediği için burada hazırlıksızdır. Vesikaları, hazırlıkları, çalışmaları ya aşağıda dolabında, ya da evindedir. Binaenaleyh, hazırlıksız bir halde bu müzakerelere geçmekteyiz. Hazırlanan yeni İttüçük bunu bir nebze bertaraf etmiş durumda. Danışma Kuruluna götürülecek, ondan sonra görüşülecek. Ama bütün bunlar konuşulmayacağı aşikâr olan hususların da gündeme dercine mani olmuyor. Şayet vereceğimiz tadil teklifi dikkate alınacak olursa, o gün görüşülecek olanların, - alınması da mümkündür, mademki Danışma Kurulunda «şu şu hususlar görüşülecektir» diye tespit edilecektir - dışında olanların dercine lüzum kalmayacaktır. O halde verilecek olan gündem de şu gün dağıtılmış gündem gibi bir sayfalık olacak. Bunda ikinci bir husus daha var.

Cimri değilim, ama israfa da taraftar değilim. Bir Amerikan mektebini geziyordum; pencerede şöyle bir yazı okumuştum. «Amerika Birleşik Devletleri zengindir, ama sokağı ısıtacak kadar da müsrif değildir. Pencereyi kapatınız.»

Şimdi bu kâğıtlar heba olup gitmekte; fakir bir Devletiz. Bunlar birleşecek olursa bir şeyler

yapmamız mümkün olur. Bu husus da bertaraf edilmiş olacaktır. Uzunboyulu bir ekleme de yapmıyorum, maddeye. Sonuna şöyle bir fıkra ekliyorum; «ve gündem bu değişikliklere göre tanzim ve tevzi olunur.» İltifat buyurulacağını ümit ediyorum. Konuşmamın başında işaret ettiğim gibi, bir katılığa gitmeden komisyonun da anlayış göstereceğini tahmin ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Sayın Orhan Dengiz, Adalet Partisi Grubu adına, buyurun.

A. P. GRUBU ADINA ORHAN DENGİZ (Uşak) — Sayın Başkan, sayın milletvekili arkadaşlarım, Demokratik Parti Grubu adına konuşan Sayın Nuri Eroğan'ın bir cümlesi olmasaydı huzurunuzda çıkmayacaktım.

İttüçük müzakereleri başladığı sırada, iki gruba mensup arkadaşlarımız grup sözcüleriyle Tüzüğün kendilerine verdiği haklardan faydalanarak bir engelleme yoluna gitmişlerdi. Bunların bu engellemelerinin haklı veya haksız olduğu konusunu münakaşa etmek şu saate uygun bir konuşma tarzı değildir. Adalet Partisi Grubu olarak bizim bu münakaşadan da dikkatle kaçındığımız görünen bir vakıadır. Ancak, Sayın Eroğan burada yaptığı konuşmada, protokol yapılırken, kendilerinin haklı çıkması neticesinde, bu işin bir protokole bağlanarak, bu müzakerenin bu şekilde cereyan etmeye başlamış olmasını ifade ettiler. Haklı, haksız münakaşası yapılmasının doğru olmayacağını ifade ettim. Bir protokole bağlamaya gayret etmek üç partinin gruplarından gelmiştir. Filândan gelmiştir demiyorum, itina ile demiyorum, üç partinin grup başkanvekillerinden gelmiştir. Niçin gelmiştir? Şunun için gelmiştir. Bir hafta Meclis bir sıkıntıda kalmıştır. Bu sıkıntı, yalnız Meclise ait bir sıkıntının olması yanında grupların da bir sıkıntısını ifade eden bir sıkıntıdır. Bu sıkıntının bir çözümü aranmıştır; üç grup başkanvekili veya arkadaşlar bir araya gelmiş bu sıkıntıya bir çare aramışlardır. Haklıyı, haksızı bir tarafa bırakarak bir çare bulmuşlar ve bir güzel çözüm yolu getirmişlerdir. Bunu, bir grubun haklılığı mânasına ifade etmek, kanaatimce, centilmence ve iyi niyetlerle, gayet iyi niyetlerle yapılmış bir anlayışın, tatlı bir anlayışın, ılık bir anlayışın üzerine buzlu soğuk su dökmek mânasına gelir.

Sayın grup adına konuşan arkadaşlarımın bu güzel havayı bozmamaları için, bilhassa konuşmalarında, cümlelerine ve kelimelerine itina göstermelerini, o protokole imza koymuş arkadaşlarımızdan birisinin arkadaşı olarak, yanındaki bir arkadaşı olarak ve benimseyen bir arkadaş olarak bilhassa rica ediyorum.

Burada her mesele gayet rahatlıkla münakaşa edilmeli ve en doğru şey bulunmalıdır. İhtizük, kendi ihtizüğümüzdür. Kendi ihtizüğümüz buradaki çalışma tüzüğümüzdür. Sabahleyin takip ettiğim müzakerelerde Grubuma mensup bulunan arkadaşlarım önergeler vermek suretiyle ihtizüğü daha mükemmel hale getirmeye çalışmışlardır. Yalnız Adalet Partisi Grubuna mensup arkadaşlarım değil, diğer gruplara mensup arkadaşlar da aynı dikkat ve itina ile çalışmışlardır. Zaten istediğimiz budur, başka bir şey değildir. Bundan böyle Meclisin çalışmalarının daha verimli olabilmesini sağlamak maksadıyla bu işler yapılmaktadır. Bu kötü bir şey değildir. Bunda benim dediğim oldu, onun dediği olmadı, onun dediği oldu, benim dediğim olmadı gibi gayet dar bir çerçeveye içerisinde ifadeye bulunmayı Grubum adına yadırgadığımızı ifade etmek istiyorum.

Biz, daima iyi niyetle huzurunuzda bulunuyoruz ve mütalâalarımızı, Grup adına yapacağımız mütalâaları buna göre serd ediyoruz. Şahısları adına yapılan mütalâalara hürmetimiz vardır; gayet tabii uygun olanlar desteklenecektir.

İyi yapılan her şey Meclisin tümüne aittir. Bu bakımdan, her türlü katkı, hangi noktadan, hangi partiden, hangi gruptan, hangi şahıstan gelirse gelsin makbulümüzdür.

Teşekkür ederim, saygılarımı sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Sayın Salih Aygün, buyurunuz efendim.

HASAN KORKMAZCAN (Denizli) — Sayın Başkan, grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Hay hay yazayım efendim.

Buyurunuz Sayın Aygün.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Sayın Eroğan, benim üzerinde durmak istediğim konu üzerinde durdular. Yalnız, ben biraz daha buna, bu maddeye vuzuh getirilmesi inancı içindeyim.

Bize dağıtılan gündemler tetkik buyurulursa, bu gündemlerde çok eski tarihlere ait soruların zincirleme gündemi doldurduğunu görmekteyiz. Bu, arkadaşlarımızı Hükümeti denetleme ve gerekli konuları burada müzakere etme imkânından mahrum bırakmaktadır. Aylarca sürüncemede kalmakta, günlük havasını da konular kaybetmektedir. Bu durum karşısında madde gayet güzel tedvin edilmiştir, bir diyeceğim yok. Yalnız, «Danışma Kurulunun teklifi ve Genel Kurulun onayı ile 5 ve 6 ncı kısımların her biri için haftanın belli bir gününde belli bir süre ayrılabilir.» şeklinde bu insiyatif Danışma Kuruluna verilmiştir. Haftanın belli gününe kor veya koymaz; ama bunu 15 günde bir, hiç olmazsa haftanın belli bir gününe koymak suretiyle müzakere açma imkânını verirse komisyon, bu şekilde Danışma Kurulunu da bağlamış olur. Dolayısıyla, sözlü soruların tamamı o gün müzakere edilmek suretiyle bitirilebilir.

Bu şekilde Sayın Eroğan arkadaşımın ve diğer arkadaşlarımızın arzu ettikleri neticeye ulaşmış oluruz. Haftanın veyahut 15 günün falanca günü bu konular müzakere edileceğinden herkes hazırlıklı gelir evrakını getirir, evrakı müsbütelerini getirir, konular ve sözlü sorular rahatlıkla müzakere edilebilir.

Ben Komisyondan istirham ediyorum; bu hususu lütfen maddeye ithal ederlerse daha iyi olacağı inancı içindeyim. Bu inançla söz aldım, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Hasan Korkmazcan, Demokratik Parti Grubu adına buyurunuz.

D. P. GRUBU ADINA HASAN KORKMAZCAN (Denizli) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biraz önce Demokratik Parti Grubu adına konuşan İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan arkadaşımızın huzurunuzda partiler arasında varılan anlaşma ile ilgili beyanları, Adalet Partisi Grubundaki arkadaşlarımızın hassasiyetini celbetti.

Ashında Sayın Eroğan arkadaşımız getirdiği teklifin ve önerenin yapılan protokoldeki anlayışa uygun bir biçimde iltifat görmesini Yüce Heyetinizden talebetmekteydi. Bunun hassasiyet uyandıracak bir tarafı yoktur.

İhtizüğü elbirliği içerisinde çıkarmaya gayret ediyoruz. Yapılan protokolün hangi grubu

daha çok tatmin ettiği, etmediği konusunu tartışacak değiliz. Esasen meselelerimizi çıkmaza götürmek için değil, Meclisi süratli işletmek hususunda gruplar arasında görüş birliği vardır. Anayasa değişikliğine öncelik tanınması hususunda gayretlerimiz olmuştur. Bunların Sayın Adalet Partisi Grubuna mensup arkadaşlarımız tarafından da anlayışla karşılanmasından müteşekkirimiz. Ancak, aynı anlayış havasını İttü-zük müzakerelerinin sonuna kadar devam ettirmekte zaruret var. Bu, bâzı sözlerin üzerinde fazla hassas davranılmamakla sağlanacaktır. Ben bunu da arkadaşlarımdan istirham ediyorum

50 nci madde ile ilgili Sayın Salih Aygün'ün ve Sayın Eroğan'ın önerilerine haklılık tanımak lâzım. Önerge üzerinde de bu görüşlere Sayın Komisyonun iştirak edebileceği kanaatindeyim. Gerçekten gündem, eski tâbiriyle rûzname, o gün görülecek işlerle ilgilidir. Gündemimize bir muayyenlik vermek, bir belirlenlik vermek Meclis çalışmalarını verimli hale getirecektir.

Şimdiye kadarki tatbikatta gündemin gayrimuayyen olması, Umumî Heyete devam eden arkadaşlarımızın hangi konunun görüşüleceğini önceden bilmemeleri sebebiyle hazırlıklarını tam yapamamaları, komisyonların her zaman hazır bulunamaması işlerin gecikmesinde rol oynayan âmillerden birisidir. Bunu ortadan kaldıracı bir tedbir mahiyetinde Sayın Eroğan'ın ve Sayın Aygün'ün ileri sürdükleri görüş, Yüce Heyetinize iltifat görürse mesele bir ölçüde çözümlenmiş olacaktır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — C. H. P. Grubu adına Sayın Turhan Özgüner, buyurunuz.

C. H. P. GRUBU ADINA TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım,

Müzakeresi yapılan madde 50 nci madde. Oysaki maddenin münakaşası şüphesiz 50 nci maddenin münakaşası olmaktan çıktı, gene centilmen anlaşmasının gereği yapıyor mu, yapılmıyor mu gibi maddeyi taşıyan ve bir ölçüde de iddiayı taşıyan bir mecraya girdi.

Nedir şikâyet edilen husus? Sayın A. P. Grup Sözcüsü şikâyet ettiğinin aksini yapıyor. Bundan önceki müzakerelerde bir yandan be-

nim grubum C. H. P., diğer yandan D. P. grubunun engellediği iddiasını yaptığı halde, bir centilmen anlaşmasına uyulup uyulmadığının münakaşasını yapıp, şüphesiz hiç te gereği yokken farkına varmayarak diyebiliriz, engelleme-yi kendisi açmış oluyor.

Arkadaşlarım, bir engellenmenin gereği var mı, yok mu? Tüzüğün hak verdiği yerde, kişiler milletvekili olarak ve gruplar şüphesiz grup olarak, tüzüğe uygun şekilde engelleme yapar ve yapılabilir.

Bundan sonraki tüzükte bu mümkün olur mu, olmaz mı? Yeri geldiği zaman onun münakaşası yapılacaktır; bir hakkın şüphesiz münakaşası yapılmamak iktiza eder, hak olduğu yerde bu hakkın kullanılacağı tabiidir.

Şimdi arkadaşlarım, o halde bu, bir ıstı- sun, bizim bundan sonraki müzakerelerimize. Bir grubun sayın sözcüsü haklı bir konuşması ya da bir ölçüde maddeyi taşıyan bir konuşması diğer grup tarafından, grup adına çerçevesi içerisinde, uzun uzadıya eleştiriye tabi tutulur ise, şüphesiz, bundan evvel tüzüğe dayanarak yaptığımız engellenmenin tenkit edildiği bir yana, bundan sonra centilmen anlaşması da varken, engellenmenin istenmeyerek, belki de farkına varılmayarak yapılmakta olduğu saptanmalıdır ve bu sürati büyük ölçüde baltalar.

Arkadaşlarım, evvelemirde Sayın D. P. Grubu Sözcüsü Sayın Eroğan'ın konuşmasında ileri sürdüğü hususlara iştirak ederek sözüme başlıyorum ve bu sebeple engelleme durumunu arz eden bir münakaşaya ben de girmiş olmak istemem. Ancak, haklı konuşmaları desteklemek şüphesiz engelleme şeklinde belirtilmemeli ve buna çıkışlar da engelleme mecrasına girmemeli.

Arkadaşlarım, aynı şikâyeti bende yapıyorum. Meclisin hakikaten devamı esnasında gördük ki, burada huzurumuza getirilen ve devre sonuna doğru âdeta bir kitap ağırlığını taşıyacak olan gündem, hiç de bizim kullanmamıza salih olmayan ve bir yığın maddelerle şişirildiği gözönünde tutulması iktiza eden bir vesika. E, nedir bu? Devre sonuna kadar mütemadiyen kabartılacak. Oysaki adı gündem, eski tâbirle ruzname. E, biz bir de Danışma Kurulu kuruyoruz; getirmişiz yeni tüzüğe bunu. Danışma Kurulu kurduğumuza göre, Danışma Ku-

rulu gündemi bir gün evvel yani, sayın üyelerin tetkikine imkân sağlayacak bir süre önce hazırlar, huzura getirir. Bunu dolaplarından ya da başkaca suretle temin etmek isteyen sayın üyeler, gündeme hazırlanır. Muhterem arkadaşlar, sıralarımızın üzerinde duranın adı gündem değil. Şimdi Yeni İktüzükte yeni bir espi-riyle gelmemiz lâzım. Bir de bakıyoruz aynı şekilde, devrelerin sonunda kitap haline gelecek kadar kabarık, adı gündem olan, yeniden maddede bir sıralama getirmişiz. Ne olur bu? Eski tâbirle, ihticaça salih olamayacak diyelim, yani kullanmaya elverişli mi; bunun adı gündem olur mu arkadaşlarım, bunun adı ruzname olur mu?

Gündem, Danışma Kurulunun öngöreceği, şüphesiz en süratle ve günün şartlarına en uygun bir gündem şeklini almadığı takdirde, adı gündem de olsa, eski deyimle, ruzname de olsa arkadaşlarımın şikâyetlerine tamamen katılarak diyorum ki, bu gündem adı altında sürati tamamen bertaraf eden, ama adına hiç de gündem ismini yakıştıramayacağımız bir vesika olur. Bundan özellikle kaçınalım ve tekliflere bir ölçüde katılıalım. Danışma Kurulunun muayyen bir süre önce gündemi tespit edip Meclisin sayın üyelerine iletebileceği bir şekilde 50 nci maddeyi tedvin edelim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Memduh Eski, buyurun efendim.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, müsaade eder misiniz, beyanda bulunabilir miyim?

BAŞKAN — Sayın Memduh Eski görüşlerini ifade etsinler, bilâhare takdim edeyim efendim.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım,

Millet Meclisinin çalışma plânını ihtiva eden gündem maddesi konuşulurken bu konuda bir iki düşünce tarzını sizlere aktarmakta fayda mülâhaza ettim.

Değerli arkadaşlarım, elimizde bulunan gündemde 147 tane sözlü soru, zannediyorum 117 tane de Meclis aratırması ve genel görüşme istemi mevcuttur. Milletvekili arkadaşlarımızın, geldiği günden bu güne kadar, vermiş olduğu sözlü sorulara sayın bakanlarımızın bugüne ka-

dar, 3 veya 4 sözlü sorunun dışında, cevap vermedikleri hepimizin malûmudur.

Elimizde bulunan İktüzük teklifi gündem dışı konuşmaları da büyük ölçüde sınırladığına göre, hiç olmazsa bundan sonra gündeme aynen uyularak, milletvekillerinin denetim yolu olan sözlü soru, gensoru, genel görüşme ve Meclis araştırmalarının gündemdeki sırasına göre yapılması faydadan hâli değildir.

Değerli arkadaşlarım, gündemin diziliş tarzı, teklifteki şekliyle geçip, bu şekilde tatbik edildiği takdirde murakabe imkânlarımız daha da artmış olacaktır. Aynen kabulünü arz eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Celâl Kargılı, buyurunuz.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Görüşülmekte olan İktüzük değişikliği teklifinin temel amacı - her zaman söylediğim ve benim bildiğimce temel amacı olması gereken nokta - Meclisleri ağır çalışır durumdan kurtarmak ve de Meclisleri daha verimli çalışır hale getirmek ilkesini gütmektedir. Fakat, görüştüğümüz 50 nci madde değişikliğine kadar ben, henüz hiçbir maddede Meclisleri daha ağır çalışmaktan kurtarıp, daha hızlı ve verimli çalışır hale getirecek - kanaatimce söylüyorum - hiçbir nokta ve hususa rastlamadım. Ama bir şeye rastladım ki; bu İktüzük değişikliği ile başka maddeler gibi bu madde değişikliğiyle bilhassa, Meclislerde bir husus nazarı dikkate alınmakta ve bir amaç gerçekleştirilmek istenmektedir. Bu amaç da şudur :

Meclislerde bağımsızlara ve grubu az üyeli partilere söz ve faaliyet hakkı mümkün olduğu kadar kısıtlanacak; bunun ötesinde meclislerde çoğunluğa sahip grubu olan partiler her şeye hâkim olacaktır. Yani kesin inancım odur ki; bu İktüzük değişiklikleriyle gelen ve getirilmek istenen hedef; bu maddenin değişikliğine kadar, belirgin bir şekilde, meydana koyduğum bu hususu tezahür ettirmek amacını gütmektedir.

Değerli arkadaşlarım, şimdi dikkatle dinliyorum ve tetkik ediyoruz. Amaç, Meclisi verimli çalıştırmak ve Mecliste her üyeye Anayasaya uygun olarak, İktüzük değişikliğinde, millî iradenin temsilinde konuşma ve siyasî faaliyet yapma hakkını tanımak olması gerektir.

Şimdi burada bu madde değişikliğinde - diğer made değişikliklerinde olduğu gibi - eğer herhangi bir partiye mensubolmayan veya grubu az üye sayısına sahip bir partiye mensubolan bir Parlâmento üyesi, herhangi bir meseleyi getirdiğinde; bir milyon yıl dahi geçse, burada o şahısların getirdiği konunun görüşülmesine olanak yoktur. Bu madde değişikliği, aynen bundan evvelki değiştirilmek istenen maddeden daha katî, Mecliste çoğunluğu olan partilere her türlü faaliyeti, önceliği, çalışmayı sağlıyor. Ama Mecliste grubu, üye sayısı az olan veya bağımsız olan kimseler tamamen Millet Meclisinde söz hakkını dahi elinden alıyor.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi bu madde şöyle diyor: Siz bir genel görüşme, bir meclis araştırması veya yazılı soru önergesi verdiniz. Bundan evvelki tatbikatta görülmüştür, 2 000 sene dahi - bırakınız iki veya üç dönem - geçse, bu Mecliste çoğunluk grupları onun görüşülmesini istemez ve kendilerinin getirdiği konular sizinki ile aynı konuda da olsa, siz ondan 2 - 3 yıl evvel dahi vermiş olsanız, bir önerge ile kendilerinininkini konuştururlar. Sizin getirdiğiniz mesele ve sorun ebediyen görüşülmemek üzere gündemde durur. Bunun tatbikatı görülmüştür ve şimdiki değiştirilmek istenen İktüzük maddeleriyle bu daha katî hale getirilmek istenmektedir.

Muhterem arkadaşlar, otobüse veya dolmuş binerken dahi sırada bulunan insanın sırasına bir hak tanınır, sıra da olmasına bir hak tanınmıştır. Ama bu Parlâmentoda isterseniz de nasıl bir meseleyi görüştürme olanağına sahip olacaksınız? Sıraya girme olanağınız yok. Herkesten daha önce çalışarak, Meclis Genel Kuruluna bir meseleyi getirmek, bu Mecliste sanki bir suçtur. Şimdi size bir örnek vereyim: Bundan tam iki yıl önce, bugün görüştüğümüz İktüzüğün, biran önce görüşülmesini temin etmek hususunda Millet Meclisine ben bir araştırma önergesi verdim, fakat bu araştırma konusu gündeme alınmadı. Şimdi iki yıl sonra, bizim iki yıl evvel «Neden bu İktüzük değiştirilmiyor?» diye verdiğimiz bir araştırma önergesi burada gündemden çıkartılıyor. Ama iki yıl sonra aynı konu, bir hafta içerisinde Türkiye'nin en önemli meselesi olarak Meclisi getiriliyor. Biz acaba zamanı mı..

BAŞKAN — Sayın Kargılı, sonuçlandırınız.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Bağhyorum efendim.

İşte bu İktüzük değişikliği ve arkadaşların şikâyet ettikleri konulara ben nasıl hak veririm? Bilemem.

Gündemi birtakım meseleler dolduruyormuş. Parlâmento üyeleri çalışıyor; Türkiye'nin milyonlarca ve dağlar gibi sorunlarını dile getiriyorlarsa; yazılı veya sözlü soru, Meclis araştırması, genel görüşme, kanun teklifi halinde Meclise getiriyorsa; Türkiye'nin her halde yüzbinlerce derdi var demektir. Bana Türkiye'nin her tarafından gelen asgari 20 000 mektup vardır. Bu mektuplarda herkes, «en az onbinlerin, yüzbinlerin sorununu kapsayan meseleleri Meclise getir» diye mektup yazar, telefon eder, telgraf çeker. Ben bunların yüzbinde birini desem onbinde birini veya binde birini desem, buraya getiriyorsam suçlu muyum? Ben meseleleri getirdiğim için suçlu olacağım. Ama bu meselelere görüşme imkânı verilmediği için Meclis suçsuz olacak.

Muhterem arkadaşlar, soru soruluyor. Hükümet bunun cevabını vermiyorsa, soru soran mı suçludur? Genel görüşme, Meclis araştırması, yazılı veya sözlü soru, gensoru önergeleri getiriliyor. Bunları getiren mi suçludur? Burada görüşülür, o şahıs veya getiren gruplar hakkında millet kararını verir millî iradedir: «Ha.. Bu adam Meclisi fuzulî işgal etmiştir» denilir. Ama bunu İktüzüklerle, bunu..

BAŞKAN — Sayın Kargılı bağlayınız lütfen.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Bağhyorum efendim.

Bu meseleler İktüzükle şu veya bu şekilde, Anayasaya aykırı olan bu madde hükmü ile görüşülemeyecektir. Açık söylüyorum: Çünkü milletvekili bağlı olduğu mahallin, vilâyetin milletvekili değil, bütün Türkiye'nin ve bütün milletin milletvekilidir, denir. Her milletvekilinin içtiği yeminin sorumluluğunu buraya getirmesi bir Anayasa emridir. Ama siz, burada İktüzük engellemeleriyle istediğiniz hususu görüştüreceksiniz. İsteddiğiniz hususu görüştürmemek için de, «Efendim, haftanın bir günü bunlar görüşülür. 2000 yıl sonra dahi bu görüşmelere sıra gelemmez» diyeceksiniz. Peki sıra ne olacak? Bir otobüste dahi sıra alırken buna

bir saygı var. Peki ben, yahut başka bir insan, çalışmasına öncelik tanınması, çalıştığının se-meresini alması, getirdiği meselenin konuşul-ması için nereye başvuracaktır? «Hangi mad-deye dayanarak, burada benim meselemi ko-nuşmuyorsunuz?» diyecektir. Konuları, dağlar gibi meseleleri getirmişiz. 2000 yıl sonra ko-nuşulacak bir çalışma sistemi ile İktisadî oyun-ları ve engellemeleriyle ebediyen görüşülmesi engellenmiştir. Ben bunu Millet adına bu kür-süden, Millet'in kürsüsünden şikâyet ediyorum. Çalışma isteyen bağımsızlara, ve parti içindeki münferit milletvekillerine neden zamanı gel-diğinde bu konuşulur, bunun önüne kimse ge-çemez diye Parlâmentoda bir hak tanınmazsa, ben nerede konuşurum arkadaşlar? Benim ge-tirdiğim meseleyi başkalarından ne kadar önce de getirsem, o hakkı benden üç yıl sonra geti-ren insanlar bir tek önerge ile alma hakkına sa-hib olur ve ben hakkımı hiçbir zaman kullan-maya ve müdafaa etmeye bir hak olarak sa-hibolamazsam, ben bu Parlâmentoda millet'in derdini nasıl dile getirebilirim?

Değerli arkadaşlarım, ben burada prensip-leri savunuyorum. Bizim yaptığımız İktisadî, 1 - 2 veya 3 yıllık bir İktisadî değildir. Biz, yıllar önce yapılmış olan bir İktisadîle bugüne kadar geldik. Belki bu değiştireceğimiz İktisadî ile de, nesiller boyu parlâmenter hayat devam edecektir. Biz günümüzün birtakım ak-siyon veya reaksiyonlarını düşünerek bunlara karar vermeyelim. O kadar rahat hareket et-memiz lâzımdır ki, bu İktisadî değişikliği..

BAŞKAN — Sayın Kargılı, 4 ncü defa is-tirham ediyorum. Grup kadar konuştunuz ve söz müddetini aştınız.

CELAL KARGILI (Devamla) — Bağlı-yorum efendim.

Sayın Komisyonun bu konuştuğum husus-lar çerçevesinde bu maddeyi komisyona geri alarak; konuştuğum görüşler çerçevesinde, maddeyi daha tutarlı ve daha tarafsız ve hak-kın daha çok yerini bulacağı bir görüşe getir-mesini diler; Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Komisyon Sözcüsü Sayın Avcı, buyurunuz.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, biz görü-lmekte olan 50 nci maddeyi komisyonda bir

daha konuşmak istiyoruz. Bu sebeple, madde üzerinde verilmiş bulunan önergelerin komis-yonumuza tevdiini ve maddenin görüşülmesi-nin tehirini istirham ediyoruz.

BAŞKAN — Başkanlığın Komisyondan bir istirhamı olacaktır:

Müzakereye vazâdip, 9 üye konuştuktan sonra değil, peşin olarak bu hususta fikirleri-ni beyan ederlerse çalışmamız daha hızlı gider. Çünkü bu madde üzerinde dokuz sayın üye ko-nuşmuş ve iki tane de önerge mevcut bulunmak-tadır.

Komisyon önergeleri geri istemekte ve..

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, iki defa za-tîâlinizi buradan ikaz ettim, mümkün olmadı.

BAŞKAN — Ben görüşeceksiniz zannetim. Çünkü bütün gruplar konuştuktan sonra siz o imtiyazınızı kullandınız. O zaman tam beş kişi konuşmuştu.

Komisyon maddenin müzakeresinin tehirini talebetmekte ve takrirleri istemektedir. Tehiri hususunu oylarımıza arz ediyorum. Kabul eden-ler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Ve-rilmiş bulunan üç adet takrir de Komisyona tevdi edilecektir.

51 nci maddeyi okutuyorum.

Özel gündem :

Madde 51. — Danışma Kurulu, Anayasa ve İktisadî emredici hükümleri gereğince, bel-li bir sürede sonuçlanması gereken, muayyen bir veya birkaç konunun yer alacağı özel gün-demler ve görüşme günü tespit edebilir. Bu konular, özel gündemde Başkanlık sunuşundan sonra yer alır. Özel gündem maddelerinden son-ra, genel hükümler gereğince tespit olunmuş gündem maddelerine yer verilir.

BAŞKAN — Sayın Özgüner, şahsınız adına konuşmak istiyorsunuz, buyurunuz efendim.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Baş-kan, sayın arkadaşlarım; şimdi müzakeresi te-hir edilen 50 nci maddeye çok yakın olan 51 nci maddenin de müzakere bakımından tehire mâ-ruz kalması tabiidir ve bir ölçüde de yararlıdır. Zira; tehir edilen 50 nci maddenin (B) ben-dinde «Özel gündemde yer alacak işler» denil-mektedir. Demek ki, özel gündemin 50 nci mad-de tarif-i yapılmamış. 50 nci maddede de ya-pın diyor ama, özel gündemin ne olduğu 50 nci

maddenin bu (B) fıkrasında bir ölçüde özel gündeme şunlar dâhildir denilmek suretiyle tarif şeklini alıyor. O halde; özel gündemin (B) matlahı altındaki, «seçim, oylanması yapılacak işler, genel görüşme ve Meclis Araştırması yapılmasına dair önergeler, Sözlü Sorular, kanun tasarı ve teklifleri» gibi Meclisin esas çalışma ağırlığını taşıyan kısma dahil bulunduğu anlaşılmakta olduğuna göre, şimdi özel gündemi de tarifi ile birlikte içine alan 50 nei maddenin görüşmesi tehir edildiğine göre 51 nei maddenin şüphesiz aynı şekilde tehre mâruz kalması lâzım. Eğer bu böyle tehir edilecek ise şüphesiz Komisyonun şu husus dikkât nazarından kaçmamalıdır.

51 nei madde özel gündemi, 50 nei maddeye paralel olmayacak şekilde daraltmıştır. Sayın Komisyonun dikkatini çekmek isterim. 50 nei madde (B) fıkrası ile özel gündemi bir ölçüde tarif etmiş. Aneak, 51 nei madde, özel gündemi bu tariftten sonra daraltmış yani özel gündem, 50 nei maddede belirtilen hususlarını kapsamaktadır, orada tadât ediliyor, yoksa 51 nei maddedeki gibi sadece, meselâ şöyle; İhtüzüğün emredici hükümleri gereğince belli bir sürede sonuçlanması gereken muayyen bir veya birkaç konunun yer alması gibi bir dar çerçevede mi mütalâa edilecektir? O halde 51 nei maddenin de 50 nei madde paralelinde görüşmesinin tehir edilmesi yararlı olur inancı ile bu hususu sayın Komisyonun takdir edeceği kanaatindeyim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Anayasa Komisyonu Başkanı.

FAHRİ UĞRASIZOĞLU (Uşak) — Söz istemiştım.

BAŞKAN — Komisyon Başkanı, söz istediler efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Sayın Özgüner, bu maddeyi yanlış takdim ettiler. 3, 4, 5 numaralı özel gündemin üzerindeki fıkralar gündemin teferruatı değildir. (B) müstakil bir maddedir.

«1. Başkanlığın Genel Kurula sunuşları»,

(A) ve (B) bendi, iki numaralı kısım, iki ihtimalle derpiş edilmiştir. Yoksa, diğer müte-

akip numaralar özel gündemin kısımları değildir. Özel gündem, 51 nei maddede tarif edildiği şekilde Gensoru, Meclis Araştırması gibi Anayasa ve kanunlar gereğince muayyen müddet zarfında bitirilmesi gereken işlerin konuşulması, - güven oylaması gibi - için tahsis edilen, yapılan gündemdir.

3, 4, 5, 6 numaralı bentler gündemde ayrı kısımlardır ve özel gündemin kısımları değildir. Bu hususta yanlış bir anlama oldu, ben onu açıklamak için huzurunuzda çıktım. 51 nei madde müstakil bir madde olduğu için 50 nei madde ile birlikte geri alınmasına lüzum olmadığı kanatindeyiz. 51 nei maddenin teklif edildiği şekilde kabulünü istiyoruz. Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Fahri Uğrasızoğlu, buyurun efendim.

M. FAHRİ UĞRASIZOĞLU (Uşak) — Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

Sayın komisyon başkanının izahatından sonra zihinlerdeki tereddüt biraz daha artmış bulunuyor. Zira, 50 nei maddenin ikinci fıkrasının (B) bendinde bir özel gündemden bahsedilmektedir. Keza 51 nei maddede de başlık olarak bir özel gündem sözü geçmektedir. Bu İhtüzüğün İki maddesi birbirini takibettiğine göre 50 nei maddede geçen özel gündem sözüyle, deyimiyle 51 nei maddede geçen özel gündem sözünü birbirinden ayrı mütalâa etmek akla gelmiyor. Birbirinden ayrı şeylermiş gibi düşünmek mümkün görünmüyor. Zira; 50 nei maddede, Genel Kurulun çalışma programı içerisinde özel gündemde hangi maddelerin yer alacağı arkadaşımızın temas ettiği gibi, 3, 4, 5, 6 ve 7 nei bentlerde yer almıştır. Bu mâna çıkmıştır.

Bu sebeple; bu İki özel gündem deyimi arasında ister istemez insan bir rabıta kurmaktadır. Kaldı ki, sayın komisyon başkanının izahatından sonra şu durum anlaşılıyorki, bu İki farklı anlayışı ortadan kaldırmak için ileride yeniden birtakım yorumlara meydan vermemek ve kavram karışıklığına sebeb olmamak için 51 nei maddeyi 50 nei maddenin arkasına bir fıkra olarak eklemek mümkündür ve bu suretle bu tereddüt zihinlerden kalkmış olur.

Sayın komisyon 50 nei maddeyi geri almış olduğuna göre, lütfetsinler 51 nei maddeyi de

geri alsınlar. 50 nci maddeye bunu bir fıkra şeklinde ilâve etmek suretiyle hem yanlış anlaşılma, bu kavram karışıklığı ortadan kalkmış olsun, hem de içtüzükte bir madde daha eksilmekte tatbikatıda bu nispette kolaylaşmış olur. Anlayış göstereceklerini ümideder, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Ferda Güley, buyurunuz efendim.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Tasarımın 50 nci maddesiyle gündem konusu disiplin altına alınıyor. Bütün dikkatlere ve iyi niyetlere rağmen yine de gündem bir kitap haline gelmekten nasıl kurtulabilecek ve Anayasadan gelen denetim hakkı, üyelerin denetim hakları nasıl kemâliyle kullanılabilir ben de endişe ile karşılıyorum. Ama, çaresizlikleri de kabul etmemek yoluna gitmiyorum.

Şimdi, bu 51 nci maddede gelen özel gündem, hiç değilse 50 nci maddede âtîf yapmak suretiyle olsun tespit edilmek lâzımdır. Yani özel gündem deyimini 50 nci maddede ve daha önceki maddelerde geçmiyorken, birden karşımıza gündem matlâplı, yan matlâplı kısımda özel gündem çıkıyor. İster istemez zihin genel gündemi arıyor. Genel gündemin olmadığı, bu tâbirin, bu deyimini geçmediği bir metinden sonra, müteakip 51 nci maddede özel gündem geliyor ve onun tanımlanması yapılıyor. 50 nci madde komisyona iade edilmiştir. Özel gündem, genel gündemle yanyana çağrışım halindedir. Bir genel gündem tâbirini kullanmaya mesâğ varsa, bulunabiliyorsa, bu özel gündem daha rahatlıkla kavranacaktır, anlaşılacaktır. Eğer, böyle bir genel gündem deyimini kullanmak mümkün olmayacaksa ve mutlaka 50 nci madde gündemi getirip, 51 nci de onun tanımlanmasını gerektirecekse, bu takdirde 50 nci maddede (B) fıkrasında «Özel gündemde yer alacak işler» derken, 51 nci maddeye atıf yapılarak denilmesi bir kısım zorlukları, zihni rabita zorluklarını bertaraf eder kanısındayım.

Acaba diyorum, gerçi komisyon geriye almıştır, ama ister istemez özel gündem 50 nci maddenin üstündeki görüşmelere de irtibatlı olduğu için, bu öteden beri alışılmış olan (A), (B) fıkralarına bölme işi böylesine tertiplerin

alındığı bir gündem maddesinde neden dolayı yine ihtiyar edilmiş olsun? Karışıklığın bir kısmı da buradan geliyor. Ben de arıyorum.

Şimdi;

«1. Başkanlığın Genel Kurula sunuşları,

2. A) Gensoru açılmasına dair öngörüşmeler.» Yani, B si yok, C si yok. Gelen de tamamen aykırı karakterde, ayrı tabiatı; yani 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 diye sıralandığı takdirde rahatlıkla, sadece 2'dir, A lı değildir; B sadece; 3 seçimdir; oylaması yapılacak işler 4'tür; genel görüşme 5'tir; 6 sözlü sorular; 7 kanun tasarısı ve teklifleriyle komisyonlardan gelen diğer işler. Yani böyle rakamlara dayalı olarak tertip edildiği takdirde A sı B si kalktığı takdirde, acaba komisyondan öğrenmek istiyorum, hangi anlayış, hangi tasnif, hangi düzenleme sistematik olarak bozuluyor? Ben kendim bunu sayın komisyonun aflarına sığınarak ve hulus ile söylüyorum ki bulamıyorum. Yani, sade bir şekilde 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 deseniz, A bölümünde «Gensoru açılmasına dair öngörüşmeler.» var. buna hiçbir şey dâhil edilemez. Bir Anayasa organıdır, müessesesidir, bir fıkra ilâvesi mümkün değildir. (A) diye açınca yanıma birkaç tane kalem ne ilâve edilebilir?

Sonra «B) Özel gündemde yer alacak işler.» Özel gündemde yer alacak işler deyip de (:) konulabilse, bir (a), bir (b), bir (c) filân bir şey açılrsa, yazılış tarzı böyle olsa hadi bunu da anlıyorum.

Yani arkadaşlarımızın, kürsüye gelen ve bu 2 maddeye birleşik olarak itirazda bulunan arkadaşlarımızın, biraz da bu yazılış tarzından ve sisteminden dolayı anlayış güçlüğünden dolayı birtakım zahmetler karşısında bulunmayı ifade ettikleri kanısındayım. Onun için ben de Sayın Özgüner arkadaşım gibi 51 nci maddeyi de 50 nci madde ile beraber, bütün bu masumiyetine rağmen komisyonun lütfen geriye alarak her 2 maddeyi birlikte değerlendirmelerini istirham ediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, Sayın Güley'in, söylediklerinin bir ağırlığı var; fakat bütün bu söyledikleri geri almış bulundu-

ğumuz 50 neı maddeye aittir. 50 neı maddenin yeniden taziminde, redaksiyonunda bu hususlar dikkate alınacaktır. 50 neı maddede yapacağımız bu tadilâtın 51 neı maddenin tarifi ve matlâbı ile bigüna alâkası yoktur. 51 neı maddenin bu şekilde kabulünü ve esasen söylenen, ağırlığı olan hususların da 50 neı maddenin redaksiyonunda nazarı itibare alınacağını arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Talât Köseoğlu.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Muhterem arkadaşlar, bu madde, yeni Anayasanın getirmiş olduğu bâzı müesseseleri usule bağlamak yönünden bir ihtiyacı karşılayan bir maddedir.

10 senelik tatbikat mevcuttur; bu tatbikatı şekillendirmiştir. Bundan nöceki 50 neı madde-deki gündemin sıralarının tanzimi şeklindeki kısım la bunun ciddi bir irtibatı elbetteki var, ama yerini alma noktasından vardır; tarif yönünden, şekillenme yönünden bir ilgisi olmadığı cihetle 50 neı maddeyi komisyon yeniden tanzim etmek üzere aldı diye bu maddenin de alınmasına ihtiyaç yok.

Şimdi, bu maddenin neyi getirdiğini gerekçesinde görmek mümkün. Ne diyor gerekçe, «Bâzı Anayasa ve İktüzük hükümleri, belirli konuların belirli günlerde görüşülmesine dair emredici hükümler sevk etmiştir. O günlere ait olarak bu emredici hükümlere uygun tarzda Danışma Kurulunca yapılacak özel gündemler, Genel Kurulun onayına tabi olmayacaktır. Bu arada, genel ve katma bütçe kanun tasarıları, uzun vâdeli kalkınma plânı tasarısı, genel görüşmeler, Meclis Araştırması Komisyonu raporları hakkındaki genel görüşmeler, güven oyu istemi ve gensoru görüşmeleriyle ilgili hususlar yer almıştır.» Şeklinde esas itibarıyla bu maddeyi karşılayan 65 neı maddenin gerekçesinde bu konu açıklanmıştır.

Binaenaleyh, özel gündemin mahiyeti meydana; bellidir. Bu sebeple bu maddenin görüşülerek bu şekilde çıkmasında fayda vardır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Ferda Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlar; biraz evvelki mâruzatımda karşılıkların ve anlama zahmetlerinin, güçlüklerinin neden tahassul ettiğini ifade etmeye çalışırken bir noktaya da değinmiş, demiştim ki, «özel gündem tâbiriyle karşılaşıyoruz zihin is-

ter istemez genel gündemi arıyor. Böyle bir tâbir olmadığı için özel gündeme zihinlerin intibakında güçlük hâsıl oluyor» demiştim ve konuşmamın nihayetinde bu 2 madde birbiriyle irtibatlıdır, son derece de tabii, zarurî bir tanımlama vardır, burada aslında. Yani bu tanımlamanın geriye alınması bahis mevzuu değildir. «Özel gündem» deyi mi kalmayabilir; öyle düşünüyorum. Kalmayabilir; kalacak ise ve bir müstakil madde olacaksa şüphesiz kelimesi kelimesine belki bu 51 neı madde varlığını koruyacaktır; ama eğer Komisyon 50 neı maddeyi Komisyon da yeniden görüşüp tedvin ederken, bir arkadaşımın teklif ettiği gibi, bu 51 neı maddede gelen hususu 50 neı maddenin sonuna bir sonuncu fıkra gibi ilâve etmenin daha güzel olabileceğine de kanaat getirmiş olsa, bugün buradan 51 neı madde halinde bu fıkranın geçmiş olması bu kanaatlarını tatbik etmeye imkân bırakmayacaktır.

Sayın Köseoğlu arkadaşımın da ifadelerine arzı cevap etmiş oluyorum. Bu 51 neı madde varlığını koruyabilir; korumayabilir de. 50 neı maddenin içine girebilir. Meselâ 50 neı maddenin son fıkrasında, her birleşimin gündemi, «O birleşimden en az 24 saat önce bastırılarak milletvekilleriyle, Başbakanlığa ve bakanlıklara dağıtılır» diyor. Gündem maddesinin sonuncu fıkrası bu. Bunu pekâlâ 51 neı madde gibi müstakil düşünmek mümkündür; çünkü gerçekten gündemin sıralanışında ayrı bir prosedür getiriyor. Zamanla ilgili olarak getiriyor, gündemin muayyen sorumlu makamlara bildirilmesiyle ilgili hüküm getiriyor. Yani zarurî demiyorum; düşünülebilir. Öyle iken sonuncu fıkra olmuş. Bu 50 neı madde görüşülürken Komisyon, pekâlâ aslında güzel bir tanımlama getirmiş olan 51 neı maddeyi özel gündem diye zikretmeyebilir, özel gündem kaldırabilir, 50 neı maddenin son fıkrası yapabilir. Velhâsıl bunun ikisinin bir arada değerlendirilmesi zorunluğunu hissediyorum ve bu inancımı Sayın Komisyon Başkanımızın izahlarına rağmen muhafaza ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon Sözcüsü Sayın Fuat Avcı, buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Görüşülmekte olan 51 nei maddenin matlahı «özel gündem» dir. 50 nei maddenin ise «gündem» dir. Arkadaşlarımız «özel gündem» tâbirinden zihnin ister istemez genel gündem aradığını ve dolayısıyla basite irca edebilmek üzere geri alınan 50 nei madde içerisinde 51 nei maddenin de Komisyona geri alınarak birlikte redakte edilmesini talep etmektedirler.

Kanaatimeca karıştırma şu husustan ileri gelmektedir: Arkadaşlarımız zannediyorlar ki, iki türlü gündem olacak. Yani iki ayrı kâğıda basılmış gündemler olacak. Böyle bir şey yok sayın milletvekilleri. Şöyle ki; özel gündem, 51 nei maddenin (dikkat buyurulursa) (B) başlığı altında özel gündemde yer alacak işler yerine monte edilecektir. Yani bir gündem vardır. Aynı bir ikinci gündem bahis mevzuu değildir, burada. Matlahı özel gündem olsa bile, gündem içerisinde Anayasanın ve İktüzüğün emrettiği bazı hususlar, 50 nei maddenin (B) bendindeki özel gündemde yer alacak işlerin yerine monte edilecektir. Bilmem izah edebiliyor muyum arkadaşlar?

Şimdi farzediniz ki, özel gündem öncelikle burada konuşuldu, bitti. Bundan sonra Meclis hemen ara verecek veya tatile mi girecektir? Hayır... Özel gündemdeki işler bitince gündemde takip eden diğer işlerin müzakeresine geçilecektir. Tekrar ediyorum muhterem arkadaşlar, özel gündem diye ayrı bir kâğıt basılmayacak, gündem içerisinde 50 nei madde (B) bölümü altında Anayasanın ve İktüzüğün emrettiği hususları ifade etmektedir.

Bu sebepten 51 nei maddenin Komisyona geri alınmasına lüzum yoktur. Kabulünü Yüce Heyetten istirham ediyoruz.

Saygılar sunarım.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Bir sual sorabilir miyim Sayın Başkan?

BAŞKAN — Pek tabii sayın Müderrisoğlu, buyurunuz.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Komisyon Sözcüsü, bizim anladığımız kadarıyla İktüzüğün 50 nei maddesinin (B) bendindeki özel gündem, gündeme dahil edilmektedir demıştır. Bu duruma göre bunun ayrı bir madde olarak mütalâa edilmesinin gereği ve nedeni biz tatmin etmemiştir. Bu hususu biraz daha açıklamanız mümkün olur mu?

FUAT AVCI (Devamla) — Sayın Başkan, 51 nei madde burada (gerekçesinin tetkikinden de anlaşılacağı veçhile) doğrudan doğruya Anayasa ve İktüzüğümüzün emrettiği hususları ihtiva etmektedir. Bu sebeple bunlara öncelik verilebilme bakımından «özel gündem» matlahı altında toplanmış ve gündemde yer alması temin edilmiştir. Olaki, özel gündemdeki maddeler çoğalabilir. Danışma Kurulu bilâhara ayrıca toplanıp bunun tanzimini karara bağlayacaktır; ama benim dikkatimi çeken; buraya gelip fikirlerini beyan eder arkadaşlar bunu her halükârda ve her zaman sanki iki ayrı gündem basılacak, birisi kısa, meselâ bir kâğıt, diğeri ise fasikül şeklindeki her zaman alıştırığımız gündem olarak kabul etmektedirler. Anayasa ve İktüzüğün emrettiği hususların burada olacağı, dolaylı olarak değil, doğrudan doğruya özel gündem başlığı altında toplamak, teknik ve usul hukukunun bir zarureti olarak ortaya çıkmaktadır.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bir ilâve yapmak isterim.

Sadece özel gündem için değil, gündemin diğer maddeleri için de aynı hal mevzuubahistir. Meselâ gündemin 3 neü maddesinde «seçim» demıştır. Seçimin ayrı bir maddesi vardır. Seçimden kastedilen mâna nedir? Sunuşlar vardır, sunuşların kasdettiği mâna nedir gibi gündemdeki her maddenin ileride ayrı ayrı maddeleri vardır.

BAŞKAN — İktüzükte ayrı ayrı maddelerle izahı yapılmaktadır buyuruyorsunuz..

Sayın Uğrasızoğlu, buyurun.

FAHRİ UĞRASIZOĞLU (Uşak) — Muhterem arkadaşlarım,

Komisyondan değerli sözcüsünü dinledikten sonra doğrusunu söyleyeyim benim zihnim daha çok karıştı. Sebebine gelinece sayın komisyon başkanının izah ettiği hususla, sözcünün izah ettiği husus arasında bir gelişme vardır. Sayın komisyon başkanı 50 nei maddedeki özel gündem tâbiriyle 51 nei maddedeki özel gündem tâbiri arasında hiçbir suretle bir ilişki bulunmadığını izah etti.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Yanlış.

FAHRİ UĞRASIZOĞLU (Devamla) — Sayın komisyon sözcüsü arkadaşımız da 51 nei

maddede sözü geçen özel gündemle ilgili hususların 50 nci maddenin (B) fıkrasındaki özel gündem altında yer alacağını ifade ettiler.

CEVDET AKÇALI (Adana) — Doğrudur.

FAHRİ UĞRASIZOĞLU (Devamla) — Şimdi iş daha çok karıştı. O halde bu karışıklığı bir vuzuha erdirmek lâzımdır. Arkadaşlarımız tereddütlerinde haklıdır. Çünkü orada da «özel gündem» deyimi geçiyor, burada da «özel gündem» deyimi geçiyor. Değerli arkadaşımızın bu son izahı, 51 nci maddedeki özel gündem maddelerinin 50 nci maddenin (B) fıkrası altında yer alacağını izah etmesiyle tamamen maddelerinin birbirleriyle irtibatlı olduğu, bağlantılı olduğu keyfiyetini ortaya çıkarıyor.

O halde, bu gelişmeye son vermek üzere burada konuşan diğer arkadaşlarımızın da görüşlerini değerlendirmek amacıyla, 50 nci maddenin 51 nci madde ile birlikte tedvin edilmesine ihtiyaç vardır. Zira, değerli arkadaşlarımız Anayasa ve İçtüzük gereğince ele alınacak bâzi özel konulardan bahsettiler ve süresi içerisinde görüşülmesi icabeden konulardan bahsettiler. Bu genel gündemde zaten yer alacak olan hususlardır. Ya gensoru olacaktır, ya soruşturma olacaktır veya başka önemli, gününde, saatında bitirilmesi icabeden bir konu olacaktır.

Onun için, niçin ısrar ederler; 50 nci maddenin, sayın sözcü arkadaşımızın izahından sonra da, ayrı bir madde olarak kalmasını? Doğrusunu söylemek gerekirse ben yine anlayamadım. Bu ilerde muhterem makamı işgal eden sayın başkanlarımızın da anlayış farklarına sebep teşkil eder ve türlü uygulamalara yol açar.

Onun için, geliniz bu 50 nci madde ile beraber 51 nci maddeyi de daha kısa, daha özlü bir şekilde birlikte mütalâa edelim ve bu mesele ortadan kalkmış olsun.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun sayın Komisyon Başkanı.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, benim izahatım yanlış anlaşılmış olduğu için tekrar ediyorum.

50 nci maddede özel gündemin gündem içerisinde alacağı yer gösterilmiştir. 51 nci mad-

dede özel gündem tâbirinden anlaşılacağı tarif edilmiştir. Sadece bu, özel gündem için mevzuubahis değildir. Gündemde yer alan bütün maddeler için mevzuubahistir. Meselâ; 3 nci maddede, seçimin gündem içerisinde yeri tayin edildiği halde ilerde seçimden ne kasdedildiği, ne yapılacağı uzun maddelerle tarif edilmiştir.

Bütün bunların birleştirilerek 50 nci maddeye fıkra olarak eklenmesi hukuk tekniği bakımından uygun değildir. Biz bunun için, bunun ayrı madde olarak sevk edilmesi tezini müdafaa ediyoruz.

51 nci maddenin 50 nci maddeye, bu sebeple, ilâvesi gerektiği tezine katılırsak, aşağıdaki 15-20 maddenin de gündemdeki bir fıkranın karşılığı olduğu için, fıkra olarak bunun eklenmesi...

BAŞKAN — 50 nci madde ile ilişkisi olduğu için hepsinin eklenmesi gerekir buyuruyorsunuz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Devamla) — Onun için katılmıyoruz.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere takriridir, okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

Yeteri kadar üye konuşmuştur. Müzakere-nin kifayetini arz ve teklif ederim.

Amasya

Salih Aygün

BAŞKAN — Kifayeti oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde üzerinde herhangi bir teklif yoktur. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gelen kâğıtlar listesi :

Madde 52. — Başkanlığa gelen kanun tasarısı ve teklifleri, resmî tezkereler ve komisyon raporları ile soru, genel görüşme, Meclis araştırması ve gensoru önergeleri, gelen kâğıtlar listesinde yayınlanır. Bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede belirtilir. Başkanlığa geliş tarihleri de ayrıca gösterilir.

Gelen kâğıtlar Meclisin toplantı günleri dağıtır ve tutanağa eklenir.

Gelen kâğıtlar listesinde Genel Kurula sevk edildiği belirtilmeyen hiçbir konu gündemde yer alamaz. Başkanlık sunuşu konusu olan işler için bu fıkra hükmü uygulanmaz.

BAŞKAN — Sayın Özgüner, buyurunuz efendim.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

52 nci maddede şüphesiz anlaşılması zor olan bazı deyimler kullanılmış. Evvelâ 52 nci maddenin 1 nci fıkrasının ilk cümlesine itiraz etmek mümkün değil. Bunu bir kere daha okuyalım :

«Başkanlığa gelen kanun tasarı ve teklifleri, resmî tezkereler ve komisyon raporları ile soru, genel görüşme, Meclis araştırması ve gen-soru önermeleri, gelen kâğıtlar listesinde yayınlanır.» Şimdi buraya kadar bir itirazımız yok.

Sonra, «Bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede belirtilir.» diyor. Bir kere Genel Kurula sevk edilmeyenler ne surette sevk edilmez? Önce bunun üzerinde duralım. Genel Kurula ne sevk edilir, nereden gelir? Biz biliriz ki, komisyonlardan gelir. Direkt olarak bir şey Genel Kurula gelmiyor. Genel Kurula sunulur, ama doğrudan doğruya ait olduğu komisyonlara gider. Elimizdeki gelen kâğıtları görüyoruz.

Gelen kâğıtlarla, ait olduğu komisyonlara havale edilir. Komisyon bir hususu Genel Kurula sevkederse zaten o gündeme girer. Bu ayrıca gelen kâğıtlar listesi olarak yayınlanır. Ondan sonra, bir de Meclise sevk edilenler diye ayrı kategoriye ayırmak mümkün değildir. Zaten Meclise komisyonlar kanalı ile sevk edileceği için, bunu ayrıca göstermeye lüzum yok. Bunun mefhumu muhalifinden bazıları Genel Kurula sevk edilmeyebilir anlamı çıkar. Nereden sevk edilmez? Bu belirli değil.

Arkadaşlarım, bunda yetkili organ nedir? Şimdi gelen kâğıtlar liste halinde istenirse, Başkanlık tarafından bildirilmez anlamı mı çıkaracağız? Yani, bir sayın üye, bir kanun teklifi yapmış, bir önerge vermiş, bir soru sormuş, gelen kâğıtlar arasında bunu Başkanlık isterse göstermiyecek mi? İsterse bir kısmını gösterecek, sevk edecek, bir kısmını sevk etmiyecek anlamı çıkar. Oysaki, sevk yetkisi şüphesiz ait olduğu komisyonlardan sonra, müzakereden sonra, bahis mevzuu olacağına göre, «yayınlanır» demekle yetinmek lâzımdır. Ondan sonraki kı-sımlar haşiv ve bir ölçüde de İftizüğün şüphesiz getiriliş esprisine aykırıdır, bir ölçüde de hukuka aykırıdır.

Şimdi o sebeble; «Bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede belirtilir.» deyimini kaldırmak lâzım.

Sonra, «Başkanlığa geliş tarihleri de ayrıca gösterilir.» Şüphesiz bunun da gereği yok. Bunun tarihleri bakımından evvel verilen sonra yazılmaz, gelen kâğıtlara. Sonradan yazılmanın ne zararı, ne de faydası yok ama, teamülde görülmüş müdür önce gelen kâğıtların sona atıldığı? Bunlar haşivdir, tatbikateciye zorluk verir.

Son fıkrası; «Gelen kâğıtlar listesinde Genel Kurula sevk edildiği belirtilmeyen hiç bir konu gündemde yer alamaz».

Arkadaşlar, gelen kâğıtlar mı gündemi tayin ediyor? Yani, bu nasıl maddedir, bunu anlamak mümkün değil. Gelen kâğıt; adı üstünde gelen kâğıttır. Gündem değildir, bu. Gündem; ancak, komisyonların süzgecinden geçen hususlardan sonra terekküp ve teşekkül eder.

O halde bu fıkranın da hiç bir anlamı ve gereği yoktur.

Arkadaşlarım, bu sebeple 52 nci maddenin ilk fıkrasının ilk cümlesi dışındaki bütün cümle ve fıkraların maddeden çıkarılmasını öneriyorum. İltifat buyurulmasını rica eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Buyurun sayın Komisyon Başkanı Akçalı.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Gelen kâğıtlar, Meclise gelen bilcümle kâğıtları gösterir. Bunun içerisinde bir kısmı Genel Kurula havale edildiği gibi, bir kısmı da ilgili komisyonlara havale edilir.

Bu maddenin esprisi, gelen kâğıtlarda Meclis Heyeti Umumiyesine geldiği kaydedilmeyen hiçbir hususun Meclis gündemine girmemesi içindir. Yoksa, sadece komisyonlardan gelen raporlar gelen kâğıtlarda neşredilir diye bir kayıt yoktur. Meclis Başkanlığına gelen bilcümle kâğıtlar gelen kâğıtlarda neşredilir. Bunlar, aidolduğu komisyonlara, aidolduğu yerlere sevk edilir. Bunların bir kısmı komisyonlara sevk edildiği gibi, bir kısmı Genel Kurula sevk edilir.

Buradaki espri, gelen kâğıtlarda gösterilmemiş ve Genel Kurula sevk edildiği bildiril-

memiş hiçbir hususun gündemde yer almamasını tespit için bu madde sevk edilmiştir. Gelen kâğıtlarda sadece komisyonlardan gelen raporlar, Genel Kurulun gündemine mutlaka girmesi gereken konular yer almaz. Bunlar arasında geldikten sonra komisyonlara gidecek kâğıtlar da yer alır. O bakımdan arkadaşım zannediyorum izahatımla tatmin olmuşlardır. Maddenin tedvin edildiği şekilde kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Kargılı.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; benden önce konuşan bir sayın üye, bu İktüzük maddelerinin bazılarının hangi amaçlarla hazırlandığını ve ne amaca hizmet ettiğini bir türlü anlayamadığını ifade etti. Bu İktüzük değişikliğinin amacı, meclislerin daha verimli ve hızlı çalışması mıdır, yoksa başka amaçlar mı gütmektedir? Benim kanaatimce bu İktüzük değişikliğinin amacı, meclislerde çoğunluğa sahip parti gruplarına tamamen bir hegemonya kurmak, diğer az üyeli grupların ve bağımsızların ebediyen söz hakkını kesmektir, tarzındaki konuşmamla aynı paralelde gördüm. Burada bir sayın üye arkadaşım, biraz evvel 52 nci maddenin görüşülmesinde çok sarıh, çok bâriz bir şekilde izah ettiler, bunu anlayamadıklarını söylediler ve anlayamamalarındaki temel görüşü bu İktüzük maddelerinden bazılarının hazırlanmasında hangi amacın güdüldüğünü, hangi amaca hizmet edilmek istendiğini sezeemediğine bağladılar. Hattâ daha ileride de göreceğiz, konuları gelmediği için söyleyemiyorum, onlar tescilli, biraz evvel söylediler; sadece şahsım hedef alınmaktadır ki bunu zabıtlardan da tespit mümkündür; tamamen şahsımın çalışmaları, siyasî faaliyetleri hedef alınarak bu çalışmalara nasıl engel olunması mümkün olur; bunlar dikkate alınarak hazırlanmış maddeler var, gayet sarıh. Genel görüşmeyi bir kişiden alıp on kişiye çıkartmalar, yazılı olarak istatistikî soru sorulamayacağına dair hükümler, Meclis araştırmalarının da bir kişiden on kişiye çıkarılması.

Şimdi, 52 nci maddede de çok hassas bir noktayı belirtmek istiyorum. Sayın sözcünün, biraz evvel konuşan sayın üyenin konuşmasına verdiği cevaptan ben bir şey anlayama-

dım. Bu Mecliste iyi - kötü aklımın, gücümün yettiğince çalışmaların prosedürünü bilen insanım. Komisyon Başkanının bilgileri, tecrübeleri fazladır, ama komisyona hangi kâğıtlar gider, gelen kâğıtlar tanımından ne anlaşılır, bu gelen kâğıtlar tanımına hangi anlamdaki hususlar girer, bunları şu Mecliste her arkadaş bilir.

Muhterem arkadaşlarım, gelen kâğıtlar Meclise sevk edilir, gelen kâğıtlar içerisinde, Meclise sevk edilmeyecek hususlar yer almaz. Bunun cevabını nasıl verdiler, izah ettikleri için tekrar anlatmıyorum, bir sayın arkadaşımız çok güzel izah ettiler. Bunun amacı nedir? Bir adam fazla mı yazılı soru soruyor, bir adam memleketin milyonlarca meselesi, derdi var da onları dile getiriyor, hoşla gitmeyenleri Meclise sevk edilmesin.

Türk siyasî tarihinde ilk defa görülmüştür; gündeme alınmıştır bir önergem, burada tekrar çıkarılmıştır. Konusu ne idi? Bugün kavgasını yaptığımız, biran evvel çıkarılması için gece sabahlara kadar çalışmak mecburiyetinde kaldığımız, partilerarası komisyonlar kurarak bütün meseleleri halletmek için birleştiğimiz ve Parlâmentonunun çalışmasına gölge düşürecek birtakım meselelerin biran evvel Parlâmento üzerinden kalkması için ne yapılması lâzımgeldiğini ileri sürdüğümüz meseleleri kapsayan bir Meclis araştırması idi; gündeme girdiği halde, burada çıkarılmıştır.

Bu husus, bu İktüzük maddesiyle artık hukukî hale getiriliyor. Yani, Başkanlık Divanına öyle bir yetki veriliyor ki, istemediği hususları Genel Kurula sevk etmeyecek. Gündeme sevk edilmeyenler gelen kâğıtlara alınmazlar. «Burada genel görüşme önergeleri okundu, bunları tetkik için Başkanlık Divanına vereceğiz, dendi. Yok İktüzükte böyle bir şey, Anayasaya da aykırı Başkanlık Divanı tetkik ettikten sonra okunacak, dendi. Genel görüşme, Meclis araştırması, gensoru verildikten kaç gün sonra ve nasıl okunup görüşüleceği, gündemde nasıl yer alacağı belli.

Bu madde ile benim anladığıma göre, çok hissi ve yanlış davranışlara, büyük haksızlıklara sebeb olacak bir uygulama başlar. Eğer Başkanlık Divanı beğenmediği soruları, yazılı soruları, v.s.'yi sevk etmiyorum derse, istedi-

ğınız kadar bağırın, çağırın, faydası yok. Madenin mebdeinde yatan nokta budur.

Muhterem arkadaşlarım, sayın sözcünün açıklamasından yalnız ben değil, hiçbiriniz bir kelime anlamamışsınızdır. Gelen kâğıdın anlamı açıktır; komisyona gelen kâğıt demektir, böyle şey olmaz. Gelen kâğıt Meclisin her üyesine, tıpkı günlük bülten gibi, Meclisin faaliyetini bildiren bir tebliğdir. İhtüzükte gelen kâğıttan kasıt budur.

Sayın Komisyonun bu maddeyi geri alarak, biraz evvelki şikâyetlerimde de belirttiğim gibi, tamamen tarafsız ve parlâmenterin her türlü faaliyetini kimsenin yasaklayamayacağı, engelleyemeyeceği ve herhangi bir şekilde ki değer ölçüleriyle kısıtlayamayacağı bir şekilde çalışmasına fırsat verecek bir olanağa kavuşturmasını temenni eder, Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Ferda Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Sayın Başkan, saygı değer arkadaşlar; üzerinde konuşulmakta olan, «Gelen kâğıtlar listesi», yan başlıklı 52 nci maddeden, bâzı sayın arkadaşlarımız yepyeni bir konuyla karşılaşmış gibi ve bununla da yetinilmeyerek, art niyetli, arka niyetli yeni bir konuyla karşılaşmış gibi konuştular. Bildiğim kadarı ile elimizde bulunan ve uygulamakta olduğumuz İhtüzüğün meselâ 34 ncu maddesinde, 66 nci maddesinde bu hususlar tedvin edilmiş ve tatbik edilmektedir. Ezcümle meselâ bugün sıralarımıza konulmuş olan gündemin yanında yer alan, «Millet Meclisi gelen kâğıtlar» başlıklı bir ek var.

12 . 12 . 1972 Salı.

Gelen kâğıtlar,

Dönem : 3

Toplantı : 4

No. : 12,

Teklif,

Cumhuriyet Senatosu Çanakkale Üyesi Nâhî Altan'ın 1005 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi. «Tıpkı burada ifade edildiği gibi deniliyor ki, «(2/785) Maliye ve Plân komisyonlarına.» Yani bu teklif, sahibi ile Başkanlık arasında bir muamele görmüş, Maliye ve Plân komisyonlarına havale edilmiş. Eğer gelen kâğıtlarda Genel Kurulun bilgisine sunulmazsa içimizden her-

hangi bir üyeyi ilgilendiren bu konuyu havale edildiği komisyonda izlemek, kovalamak mümkün olmaz. O yönü ile bir defa önem taşıyor.

İkinci olarak; bu suretle mazbut «mektubî» (Eski deyimle) hale gelmiştir. Artık kaybolmaz da. Şu numarayı almıştır ve bu tarihte gelen kâğıtlar listesinde yazılı hale sokulmuştur.

Tezkereler:

2. Konya Milletvekili Faruk Sükan'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi. (3/972) Anayasa ve Adalet komisyonlarından mürekkep Karma Komisyona.

3. Tekirdağ Milletvekili Nedim Karahalil'in yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/973) Anayasa ve Adalet komisyonlarından mürekkep Karma Komisyona.

Şimdi meselâ 31 . 5 . 1972'de gelen kâğıtlar (tasarıdan başlıyoruz haklı olarak)

1. Hükümlü Reşat oğlu falân doğumlu Naciye'den doğma falanın ölüm cezasının affına dair özel af kanun tasarısı Adalet Komisyonuna.

Teklif :

Çorum Milletvekili Kemal Demirer'in 5 . 1 . 1961 tarih falan sayılı kanun teklifi Milli Eğitim ve Plân komisyonlarına.

Raporlar :

Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 282 nci maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna 2 ek madde eklenmesine dair kanun tasarısı filan, falan Sağlık Sosyal Yardım Komisyonuna. Dağıtım tarihleri filan.

Böylece gelen kâğıtlar bütün Genel Kurula arzı gerekli olan hususları ihtiva ederek bâzan küçük bir kâğıt halinde, bâzan böyle büyük bir varak halinde sunuluyor. Tatbikat bundan ibarettir.

Şimdi sayın Özgüner arkadaşımız; «Gensoru önergesinde gelen kâğıtlar listesinde yayınlanır» diyelim «Bunlardan Genel Kurula sevkedilenler bu listede belirtilir. Başkanlığa geliş tarihleri de ayrıca gösterilir.» İşte okuduğum kâğıtlarda da ayrıca belirtilmiş (belirtmek de lâzım) bu ilerde üyeler tarafından takibedilecektir ve doğru bir şeydir.

Burada bir art niyet aramak hele yepyeni bir müessese getiriliyormuş gibi davranmak kanımca doğru değildir, tatbik etmekte olduğumuz bir durumdur.

Maddenin daha da benim görmediğim, bilmediğim, temas etmediğim tarafları yoksa (ki bendenizce yoktur) bu haliyle kabul edilmesini saygılarımla dilerim.

BASKAN — Demokratik Parti Grubu adına Sayın İmer buyurunuz efendim.

D. P. GRUBU ADINA MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Muhterem Başkan, kıymetli milletvekilleri;

Bu konuda meselenin ne olduğu gerek madde metninden ve gerekse konuşmalardan anlaşılacakla beraber İttüzüğün umumu hakkında görüşlerimizi arz ederken belirtmiş olduğumuz veçhile D. P. Grubu olarak burada yapılacak müzakerelerin, maddeler hakkında ileri sürülen fikirlerin sadece bugün içinde bulunduğumuz meclisleri değil, bundan sonra seçimle gelecek meclisleri de müracaatı gerekli bir vesika olarak alâkadar edeceği tabiidir.

Bu yönden, nasilki kanunların kanun koyucunun hangi maksadı güttüğüne bakılırsa burada da İttüzüğün çıkarılışında yine bu esasa istinad edecektir. Bu yönü ile gerek şimdi görüşmekte olduğumuz İttüzüğün çıkışından evvel halen tatbik edilmekte olan İttüzüğün ahkâmı, gerekse bugüne kadar Meclis-teki tatbikat ile teamül haline gelmiş olan hususlar şu getirilen maddenin dışında hükümler taşımamakta ve bunlar gelen kâğıtlar yönünden Meclisin çalışmalarını sekteye uğratmaktadır.

Buna karşı birtakım itirazi kayıtlarla karşı çıkan arkadaşlarımız şayet bâzı hususların Meclis gündemine girmesi lâzımgeldiği halde getirilmediği noktasında iddia içinde iseler bunun da yolu vardır, hattâ Başkanlık Divanı üyeleri hakkında bu Meclis Başkanından Divanı teşkil eden diğer üyelere kadar sâridir. Bu yoldaki tutumdan dolayı bir şikâyet varsa bu gerek Divanda, gerek Meclis önünde her zaman için dile getirilebilir, tashihi yapılabilir, ortaya konulabilir.

Bu bakımdan mevzu üzerinde bu kadar hassas ve menfi neticeeler verecek şekilde bir

düşünce ile hareket edilmeye lüzum olmadığı kanaatindeyiz.

Burada bir hususu daha zikretmek durumunda olacağım: Bu madde İttüzük teklifi ile Komisyon değiştirisi, arasında bir kelime fark ile getirilmiştir. O yönden aynen kabul edilmiş şekliyle belirtilmemiş ve ayrı ayrı metinler halinde yer almıştır. Bu da teklif olarak gelen 66 ncı madde ve şimdi görüşmekte olduğumuz 52 nci maddenin 2 nci fıkralarıdır.

Teklif olarak gelen 66 ncı maddede; «Gelen kâğıtlar Meclisin toplantı günleri yayınlanır ve tutanağa eklenir.» Görüşülmekte olan ve değişiklik getiren 52 nci maddenin yine 2 nci fıkrasında; «Gelen kâğıtlar Meclisin toplantı günleri dağıtılır ve tutanağa eklenir.

Teklifte yayınlanma mevzuu vardır, burada dağıtılma mevzuu vardır. Dağıtılma yayın olmadan yapılamayacağına göre buradaki yayınlanma bunun içindedir. Yayınlanma ise dağıtılmayı içine almadığına göre bu bakımdan «dağıtılır» şeklindeki değiştirme milletvekillerine ve ilgililere durumun daha açıkça belirtilmesi yönünden ve muhakkak surette dağıtılma tabi tutulacağını belirtmesi yönünden (Çünkü yayınlanır ama çoğu zaman haberimiz olmamıştır deniliyor ve birtakım mevzuların müzakereleri bunun daha evvel basılıp dağıtılması ile ilgilidir ve bundan haberimiz olmadığı yolunda gruplar olarak veya ferden milletvekilleri olarak itirazlar olabilir) bu itirazları önlemek yönünden bu hususta hassasiyet gösterilmiş ve böylece sadece yayınlanmakla kalmayıp bunun dağıtılacağı ciheti de belirtilmiştir.

Bu yönü ile getirilen gerek teklif ve gerekse Komisyonun yapmış olduğu değiştirme isabetlidir ve bu maddenin bu şekliyle kabulünün yerinde olduğu kanaati içindeyiz.

Demokratik Parti Grubu olarak saygılarımızı sunarız.

BASKAN — Sayın Talât Köseoğlu, buyurunuz.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Muhterem arkadaşlar, bu madde İttüzüğün en ideal maddelerinden bir tanesidir. Tamamen objektifliği ve Meclisin saat gibi çalışmasını sağlar, hiçbir şüpheye meydan vermeyecek şekilde nasıl

çalışılması gerektiğinin ilmî bir usule bağlanmasını sağlayan en ideal maddelerinden bir tanesidir.

Hangi evrakların gelen evraklar arasına alınacağı yazılı. Tarif etmiş; şüphe yok. Ne diyor? «Gelen evraklara neler alınır.» Kanun teklif ve tasarıları, resmî tezkereler ve komisyon raporları ile soru genel görüşme, Meclis araştırması ve gensoru önergeleri gelen kâğıtlar listesine girer. Tadadî. Bunların dışında hiçbir konu gelen evraklara girmez.

Bunun dışında, gündeme hangilerinin alınacağı; yani komisyonlarda hazırlanan raporlar v. s. gensoru, Meclis araştırması gibi gündeme giren konular ayrıca gösterilecektir. Hiçbir şüpheye meydan vermemek için bunların geliş günleri gösterilmiştir.

Şimdi insaf edelim yani; bu kadar ideal bir madde üzerinde ithamında ilerisinde, şüphe ile, verilen önergeler bu Meclise getirilmez şeklinde «bir şüpheye, tereddüte yer verilmesi, aklımızın kenarından dahi geçmesi doğru değildir. Çünkü, bu tamamen ilmîliği ve objektifliği sağlamıştır. Hangi tarihte verilmiştir? Gelen kâğıtlarda takibedersiniz; eğer verilmemişse hemen çıkarsınız Başkanlığa, dersiniz ki, «Ben şu önergeyi filân gün verdim; gelen evraklarda yoktur». diyebilirsiniz. Takip etme imkânınız var. Bırakınız haksızlıkları, bırakınız art düşünceleri, hataları dahi önleme imkânı var. Hangi komisyona verildiğini takibedersiniz; gündeme girmişse sırasını bilirsiniz ve o Meclisin en ideal bir şekilde çalışmasını sağlayan bir şekli görürsünüz. Bu bakımdan, hiç şüphe ve tereddüt etmeden, ideal olan bu maddeyi olduğu şekilde kabul etmenizi istirham ederim.

BAŞKAN — Sayın Kargılı.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Bu madde üzerinde yeteri kadar konuşuldu Sayın Başkan.

M. ORHAN DAUT (Manisa) — Gelen evrak maddesi bu kadar sürerse.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere tavrı var ama yeterli sayıda üye konuşmadı.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; burada benden önce konuşan sayın arkadaşlardan birisi, gelen kâğıtları tarif etti ve madde madde okudu. Nedir gelen kâğıtlar?

Şimdi, o kadar bâriz ki bu; izah ediyorum. Benim bundan evvelki serzenişlerim haklı mıdır, değil midir, çok bâriz. Başkanlığa gelen kanun teklif ve tasarıları, resmî tezkereler ve komisyon raporları ile, soru, genel görüşme, Meclis araştırması ve gensoru önergeleri gelen kâğıtlar listesinde yayımlanır. Nedir gelen kâğıtlar? Nasıl çalışır bir parlâmenter; yazar bir önerge yahut kanun teklifi, götürür Kanunlar Müdürlüğüne; partili ise götürür kendi partisinin grup yönetim kuruluna; yahut gelen evrak... Bu evrak oradan Kanunlar Müdürlüğüne sevk edilir. Nedir bu? Bir parlâmenterin siyasal görevlerini yapmak prosedürüdür.

Ne olur bu kâğıt? Otomatikman, şu okudugum maddeye göre, bu parlâmenterin anayasal hakkına göre, faaliyeti gelen kâğıtta yer alır. Ondan sonra Başkanlık bu hususları gelen kâğıtlarda ne yapılması lâzımsa, hangi komisyona gönderilmesi lâzımsa, nereye havale edilmesi lâzımsa, onu oraya havale eder. Ya da verirsiniz Meclis araştırma önergesini; genel evraktan Meclis Başkanlığına gider; Meclis Başkanlığı Anayasada gösterilen günde onu burada okutur.

Soruyu sorarsınız; dediğim gibi aynı şekilde «Bakanlığa gönderilmiştir.» der yazar.

Muhterem arkadaşlar, bu şimdi burada tamam. Anayasaya göre parlâmenter faaliyetin açık uygulanış şekli. Bugüne kadar da olması lâzımgelen şekli. Peki, şikâyet ediliyor ya birtakım spekülasyonlar, istismarlar oluyor diye. Bunu nasıl önleyeceğiz? Burada başlıyor şimdi; çünkü bundan evvel uygulamaları oldu, zabıtlarda var. Bu madde olmadan uygulandı şahsım üzerinde. Şimdi o hukukî hale getiriliyor burada. Açık.

«Bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede belirtilir.»

Ha, şimdi burada anlaşılıyor. Demek ki, verdiğiniz genel evrakta önergenizi. Verdiğiniz Meclis Başkanlığına araştırma önergenizi, gitti Başkanlığa. Başkanlık bu cümleyle, isterse bunu Meclise sevk ediyor. Açık bu.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Hiçbir surette yoktur ve şimdiye kadar olmamıştır.

CELÂL KARGILI (İçel) — Bir dakika efendim, konuşacağım; tabii siz de «değildir» diyebilirsiniz.

Meclis faaliyetine giren bir unsur bu gelen kâğıda yüzde yüz zaptolunur. Bu tutanak-
tır.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Tamam.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Bu tutanak-
tır efendim, gelen kâğıda verildiği tarih,
sevk edildiği yer zaptolunur. Burada ne söy-
leniyor? Demek ki bir kısım şeyler bu gelen
kâğıda girmeyecek. Ne girimeyecek? Var. Ne
diyor? «Bunlardan Genel Kurula sevk edilen-
ler bu listede belirtilir.» Demek ki Genel Ku-
rula sevk edilmeyenler olacak.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Ko-
misyonu gidenler var.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Gayet ta-
bî, komisyona gidenler var.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Efendim,
komisyona giden de gelen kâğıda girer.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Gider ama
burada görüşülecektir yine.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Efendim
bunu izam etmeyelim; gelen kâğıdın anlamını
biraz evvel anlattım. Gelen kâğıdın tarifini de
yaptım Mecliste. Komisyona gittiği belirtilir.
Nerede belirtilir? Gelen kâğıtta belirtilir. Ge-
len kâğıda girmeden komisyona sevk edilmez.
Herhangi bir kanun teklifi bu gelen kâğıda gir-
meden komisyona sevk edilemez; vâkı değildir.
Bu gelen kâğıda zaptedilecek, ondan sonra ko-
misyonu gidecek. İşlem parlâmenter işlem ol-
maz; hükümsüzdür sizin verdiğiniz; sevk edil-
meye kadar dilekçedir. Ne zaman hukuken par-
lâmenter faaliyetin içine girer? Gelen kâğıdın
içine girdiği zaman. Bana gelen kâğıda yazıl-
madan komisyona verilen bir tek kanun teklifi
gösterin, o zaman her söylediğinize hak vere-
yim.

Bu gelen kâğıda ne girmiyor; onu araştır-
alım şimdi. Diyorum ki, komisyona gitmesi için
bu gelen kâğıda girmesi şarttır. Parlâmento
tarihinde yok bunun aksi. Ne sevk edilmeye-
cek? Söyliyeyim ben? Verdiğiniz soru, ver-
diğiniz herhangi bir önerge nasıl girmez gelen
kâğıda? Başkanlık der ki, «Biz bunu münasip
görmüyoruz.» Bu yetkiyi de veriyorsunuz Ba-
şkanlık Divanına Anayasaya aykırı olarak. Sevk
edilmeme kararını kim verecek? Bunlardan
Genel Kurula sevk edilenler bu listede belirti-
lir.» deniyor. Kim sevk edecek, kim sevk et-

meyecek? Ne sevk edilecek, ne sevk edilmeye-
cek? Hangi sebebe göre sevk edilecek, hangi
sebebe göre sevk edilmeyecek?..

M. ORHAN DAUT (Manisa) — Olur mu
Kargılı olur mu?

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Değerli
arkadaşlarım, zapta geçmesi bakımından söyle-
dim. Siz de buradan her türlü söylüyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Kargılı maddeyi anladığı
şekliyle izah ediyor efendim; öyle kabul ediyor-
lar. Müdahale etmeyiniz.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Bu benim
anladığım şekildir; muhakkak sizin anladığınız
şekil değildir.

Muhterem arkadaşlarım, ben burada fevka-
lâde hassas, önemli ve hiçbir müessese, merci,
neden belirtilmeden nedir sevk etmemenin ge-
rekçesi? Anlattım size, Sayın Başkan burada
konuştu, başka arkadaşlar konuştular. Bâriz
olarak nasıl sevk edildiğini söylüyorum; bir tek
örnek gösterin diyorum. Peki, gelen kâğıtlara
ne girmeyecek; niçin girmeyecek; girip girme-
mesine kim karar verecek ve nasıl bir husus
Genel Kurula kim tarafından sevk edilmeye-
cek?

BAŞKAN — Sayın Kargılı, sonuçlandır-
nız.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Sanuçlan-
dırıyorum.

Ben zannediyorum ki, bundan daha güzel,
bundan daha açık ve seçik, bundan daha tutarlı
bir anlatım olamaz. Bu cümledeki kastı bu iza-
hım açıkça ortaya koymuştur. Bundan başka
bunun izah şekli yoktur; hiçbir türlü anlıya-
mam. Bu, Başkanlığa, hoşuna gittiği önergeyi,
hoşuna gittiği kanun teklifini Genel Kurula sevk
eder ve komisyona sevk eder bunu gündeme alı-
rım... Alınmazsa zaten onun hiçbir hukukî kıy-
meti yok, sana dilekçe olarak iade edilir. Ol-
muştur. Bu şimdi hukukî hale geliyor. İsted-
ğimi sevk etmem.. Kim sevk etmez? Başkan-
«Celâl Kargılı tarafından verilmiş... Sevk etmi-
yorum. Genel Kurula vermiyorum. Gelen kâ-
ğıtlara sokturmuyorum.» Niçin? Açık işte,
«İçtüzüğün şu maddesine göre sevk edilmez. Ben
sevk etmemeye karar veriyorum.»

Sayın arkadaşlar, ben bu hususta şu veya bu
art niyetle değil, bir değerli arkadaşımın ortaya

attığı husus üzerinde konuşmak için söz almıştım. Kendilerinin, benden çok daha açık bir şekilde izah etmeye çalıştıkları bir hususu dile getirdim. Zabıtlara da geçmiştir.

Sayın Komisyonun bu anlattığım tarzda bir açıklık getirecek hiç kimsenin parlâmenter faaliyetinin hiçbir kimse ve hiçbir merci tarafından kısıtlanmamasını temin edecek şekilde maddeye açıklık kazandırmasını önerir, Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere tavrı vardır.

Sayın Başkanlığa

52 ne madde aydınlanmıştır. Kifayeti arz ve teklif ederim.

Konya

Baha Müderrisoğlu

BAŞKAN — Kifayeti müzakere tavrını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

52 ne madde üzerinde bir önerge vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Teklifin 52 ne maddesinin ilk fıkrasının ilk cümlesi dışındaki bütün cümle ve fıkraların maddeden çıkarılmasını öneriyorum.

İçel

Turhan Özgüner

BAŞKAN — Bir önerge daha var efendim.

Sayın Başkanlığa

İçtüzüğün 52 ne maddesinin 2 ne cümlesi; «bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede ayrıca belirtilir» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya

Mustafa Kubilay İmer

BAŞKAN — Sayın Özgüner'in tavrını tekrar okutup Komisyondan sorup oylarınıza arz edeceğim.

(İçel Milletvekili Turgan Özgüner'in önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Özgüner, tavrınızı izah etmek üzere buyurun.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

52 ne madde üzerinde ilk defa söz aldığım zaman endişelerimi belirtmiştim. Benden sonra

söz alan arkadaşlarım, endişelerimin haklılığını büyük ölçüde ortaya koydular.

Şimdi arkadaşlarım, siz ne kadar iyi niyetle, «şu getirilmek istenen maddeye uygun tatbikat bugüne kadar böyle değildir» dersiniz deyin, şu madde böyle çıkarsa endişelerimiz hakikaten su yüzüne çıkar.

Arkadaşlar, sarıh; Başkanlığa gelen kanun tasarısı ve teklifleri, resmî tezkereler ve komisyon raporlarıyla, soru, genel görüşme, Meclis araştırması ve gensoru önermeleri gelen kâğıtlar listesinde yayınlanır. Bitti.. Buraya kadar bir ihtilâfımız yok. Ancak, ne diyor? «Bunlardan, Genel Kurula sevk edilenler..» Yani bir kısmı sevk edilemez. Sayın hemşerim Celâl Kargılı'nın endişesi, benim de evvelce beyan ettiğim endişe haksız mı? Bir kısmı sevk edilemez. Mefhumu muhalifinden bu anlaşılır.

Bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede belirtilir. Yani bunlardan bir kısmı da Genel Kurula sevk edilmeyebilir. Kim yetkili buna? Nasıl yetkilisiniz? Nasıl yetki tanırırsınız? Tanırsanız, beraber tanyalım, maddeye sarahat getirin. Münakaşa edelim. Böyle bir yetki vermiyoruz. Vermediğinizi de söylüyoruz. Vermediğimizi de söylüyoruz. Ama bunun aksini iddia edecek bir tatbikatçı yarın birgün hakikaten mesele olarak Yüce Kurulları meşgul edebilir. Bundan şiddetle kaçınmak lâzımdır arkadaşlarım. İyi niyetle kanunlar yapıldığı gibi, iyi niyetle de tüzük yapıyor, ancak, şüphesiz, anlamı çok sarıh olmayan durumlarda, şüphesiz kötü niyetli bir divanın geleceğini söyleyemem, Yüce Meclisler iyi niyetli divanlar seçerler ve Türk Milletinin Yüce Meclisi de buna lâyıktır, böylesi elbette düşünülemez, ancak tatbikatta her anlamı taşıyabilecek; ama endişemiz istikâmetindeki anlama daha ağırlık veren, şüphesiz, «bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede belirtilir» demek suretiyle de bir kısmı sevk edilmeyebilir gibi endişemizi haklı çıkaran bir durumu bertaraf etmek için ya Komisyonun maddeyi geri alması, ya da önergemize iltifat edilmesi herhalde çok isabetli olur ve tüzüğün getiriliş esprisine yaraşır kanısındayım. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Özgüner tarafından verilen önergeye Komisyon katılmadığını ifade ettiler. Sayın Özgüner tavrını izah ettiler. Öner-

geyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar.. Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

(Konya Milletvekili Mustafa Kubilay İmer'in önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Değişiklik olarak bir «ayrıca» kelimesi teklif ediliyor. Katılıyoruz efendim. Daha sarahat verir, maksudımız da odur.

BAŞKAN — «Ayrıca» kelimesinin eklenmesine katıldıklarını ifade ediyorlar.

İki «ayrıca» olduğu ifade ediliyor. Çift, yan yana.. Hemen alt cümlede de bir «ayrıca» var.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Efendim, şimdi, «bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede ayrıca belirtilir». Zaten teklifte de, yani İftizük teklifinde de 66 ncı maddede aynı şekilde aynı cümle mevcut. Bu cümleyi belirtmiş oluyoruz.

BAŞKAN — Evet, Komisyon «vuzuh taşır» şekliyle ifade ediyorlar. Ve iki «ayrıca» nın olmasında da bir sakınca görmüyorsunuz.

Sayın Kubilay İmer'in vermiş olduğu önergenin kabulü, ademî kabulü hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir efendim.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Ehvenî şer.

BAŞKAN — 52 ncı maddeyi kabul şekliyle oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler. Kabul etmeyenler. Kabul edilmiştir.

Genel Kurulda bekleme süresi:

MADDE 53. — Genel Kurula sevk edilen bir komisyon raporu veya herhangi bir metin, aksine karar alınmadıkça dağıtım tarihinden itibaren 48 saat geçmeden görüşülemez.

Bu süre geçmeden gündeme alınması, gündemin 7 ncı kısmında yer alan hususlardan birine öncelik verilerek bu kısmın ilk sırasına geçirilmesi, Hükümet veya esas komisyon tarafından gerekçeli olarak Genel Kuruldan istenebilir. Bu takdirde, Genel Kurul, işaret oyuyla karar verir.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili... Buyurun sayın Talât Köseoğlu.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Şu hususu belirtmek için söz aldım. Şimdi 50 ncı maddeyi Komisyon geri almıştır, mümkündür ki bu

yedinci kısım olarak burada gösterilen madde, yedinci kısım olarak zikredilmeseydi belki altı olabilir, belki beş olabilir, o zaman bir müşkülâta girebiliriz. Ya yedinci kısımdaki metni buraya alalım, diyelim ki «Kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işler» i metin olarak buraya alırsak hiçbir mahzur yoktur. Bunu almadığımız takdirde, bu maddeyi bekletmiş oluruz. Bu metni buraya aynen alırsak bu maddeyi çıkarmış oluruz, hem de kolaylıkla çıkarmış oluruz.

Şu hale göre, buraya şu ibareyi koyacağız diyeceğiz ki, «7 ncı kısımdaki» ibarenin kaldırılarak, «kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işlerden birine» ibaresinin konulması yerinde olacaktır. Böylece 48 saatlik zaman geçmeden görüşme imkânı doğmuş olacaktır. Böylece bu madde de geçmiş olur.

Hürmetlerimle.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Köseoğlu, yazılı bir önerge halinde verin, o şekilde katılıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Köseoğlu, «7 ncı kısımda yer alan hususlardan» tâbirinin yerine «tasarı veya teklif» tâbirini koyuyorsunuz, öyle mi, efendim?

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, müsaade buyurursanız, önergemî yazıyorum, şimdi takdim edeceğim.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Maddenin 7 ncı kısmında yer alan tâbir yerine, «kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işlerden» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Hatay

Talât Köseoğlu

BAŞKAN — «7 ncı kısımda yer alan» tâbiri yerine «kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işler» deyiminin konulmasını talebediyorlar.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, «işlerden birine» olması lâzım, son ibare.

BAŞKAN — «İşlerden birine» olacak diyor-sunuz.

Ve metinden «gündemin 7 ncı kısmında yer alan hususlardan» deyiminin çıkarılması «ka-

nun tasarısı ve teklifleriyle komisyonlardan gelen diğer işler» deyiminin eklenmesi arz ve teklif olunmaktadır.

Komisyon bu hususa katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Evet, Sayın Başkan katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon bu hususa katılıyor.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Yalnız Sayın Başkan, «gündemin» kelimesi metinden çıkmayacak, «gündemdeki» şeklinde olacaktır.

BAŞKAN — Sayın Talât Köseoğlu'nun takririni bu şekliyle oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Memduh Ekşi tarafından verilmiş bir önerge vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

53 nci maddenin matlabının «Genel Kurulda bekleme süresi» deyiminin, «Genel Kurulda bekletilme süresi» olarak değiştirilmesini öneririm.

Ordu

Memduh Ekşi

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz, efendim.

BAŞKAN — «Genel Kurulda bekleme süresi» nin, «Genel Kurulda bekletilme süresi» olarak değiştirilmesi istenmektedir. Komisyon katılıyor.

Komisyon, Sayın Memduh Ekşi tarafından verilen önergeye katıldığını beyan etmektedir. Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

BAŞKAN — Şimdi vâkı tadil şekliyle maddeyi okutarak oylarınıza arz edeceğim, efendim.

«Genel Kurulda bekletilme süresi :

Madde 53. — Genel Kurula sevk edilen bir komisyon raporu veya herhangi bir metin aksine karar alınmadıkça dağıtımı tarihinden itibaren 48 saat geçmeden görüşülemez.

Bu süre geçmeden gündeme alınması, gündemdeki kanun tasarısı ve teklifleriyle komisyonlardan gelen diğer işlerden birine öncelik verilerek bu kısmın ilk sırasına geçirilmesi, Hü-

kümet veya esas komisyon tarafından gerekçeli olarak Genel Kuruldan istenebilir. Bu takdirde, Genel Kurul, işaret oyu ile karar verir.»

BAŞKAN — Tamam mı efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Tamamdır, Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Tamam.

Su şekliyle maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

54 nci maddeyi okutuyorum.

Teşekkür, tebrik ve temenniler :

Madde 54. — Tebrik, teşekkür, takdir ve temenni gibi hususlara dair yazılar ve telgraf-lar ilân tahtasına asılır ve tam veya özet yahut sadece zikredilmek suretiyle zapta eklenir.

Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek haller Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

BAŞKAN — 54 nci madde üzerinde görüşmek isteyen Sayın Ekşi, buyurun.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, 54 nci madde her ne kadar bütün açıklığı kendi bünyesinde toplamakta ise de, ben şahsen bu konuda endişe hissettiğim için huzurunuzda gelmiş bulunuyorum.

İkinci fıkrada «Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek haller, Başkanlık Divanınca kararlaştırılır» denilmekte ve Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek hallerin saptanması hususunu sadece Başkanlık Divanına vermektedir. Birinci endişem, Başkanlık Divanı tâbirinden, oturumu yöneten Başkanlık Divanı mı, yoksa bütün Divan üyelerinin iştirak ettiği Başkanlık Divanı mı? Ki, bunda tabii benim anladığım bütün Divan üyelerinin iştirak ettiği Başkanlık Divanı kuruluşudur.

Bunun, Sayın Komisyon tarafından açıklanmasını istirham ediyorum, bir.

İkincisi de, âni bâzı hâdiselerde Başkanlık Divanının toplanmasına müddet itibarıyla imkân olmayabilir. Genel Kurulda üyelere her bir arkadaşımızın o anda teklifi üzerine Genel Kurul yine saygı duruşunda bulunma hususunu karara bağlayabilir.

Bu imkânın üyelere de tanınabilmesi için maddenin bu kısmının, «Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek haller, üyelere her birinin teklifi üzerine Genel Kurulca veya Ba-

kanlık Divanınca kararlaştırılır.» şeklinde tedvin edilmesi için bir önerge vermiş bulunuyoruz.

Bu hususa iltifat buyurmanızı saygıyla rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı Akçalı, buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Bu maddenin gerekçesi kâfi derecede açıktır. Yüce Genel Kurulun ıttılama arz etmek üzere bu maddenin gerekçesini okuyorum.

«Millet Meclisinin saygı duruşunda bulunması önemli bir hâdisedir. Alelâcele verilmiş önergelerle Yüce Meclisin emrivâkilerle karşılaşmaması için Meclisin saygı duruşunda bulunacağı haller Başkanlık Divanının kararına bağlanmıştır. Başkanlık Divanının, Millet Meclisinin ne gibi hallerde saygı duruşunda bulunacağının düzenleyici nitelikte kararlarla önceden belirtilmesi yerinde olacaktır.»

Meselâ : Meclisin herhangi bir mevzuu görüştüğü anda, acele hallerde anlaşılmayan bir önerge verilerek Yüce Meclisi saygı duruşuna davet etmek ve Yüce Meclisin saygı duruşunu temin etmek, Yüce Meclisin mehabetiyle kabili telif değildir. Komisyonumuz kanaatine göre. Bu mühim bir hâdisedir. Başkanlık Divanı, daha önceden vereceği düzenleyici kararlarla, meselâ diyebilir ki, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ölümü halinde Yüce Meclis saygı duruşunda bulunabilir, filân için bulunabilir, Reisicumhurlar için bulunabilir gibi düzenleyici kararlar verilir. Bunun dışında verilecek saygı duruşu önergelerinin de Başkanlık Divanında önceden tezekkür edilip ondan sonra Genel Kurula getirilmesi lâzım gelir kanaatinde bulunmuştur. Komisyon da onun için değiştirmiştir bu maddeyi.

BAŞKAN — Sayın Özgüner, buyurun.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

Sayın Komisyon Başkanı, sayın üyeler arasından verilen önergelerle Başkanlık Divanını bir saygı duruşuna götürmek bazen Memlisin mehabetine aykırı düşer şeklinde bir deyimde bulunmasaydı ben söz almazdım. Yanlış anlamadıysam zabıtlara da böyle geçti, böyle söylediler.

Arkadaşlarım; Yüce Meclisin herhangi bir üyesinin verdiği bir önergenin Meclis mehabetine aykırı düşeceğini iddia etmek, öncelikle büyük bir iddia ve gereksiz bir iddia. Yüce Meclisin saygı değer üyelerinin hepsi Yüce Meclise Yüce Milletın reyleriyle gelmiştir, onların reylerinin, onların reyleri istikametinde çalıştığı asıldır ve burada herhangi bir önerge şüphesiz Millet Meclisinin mehabetine aykırıdır şeklinde bir deyim, milletin seçtiği üyelere büyük böh-tan olur. Bu kasıtlı söylememiş olsa da bu şekilde anlaşılır, şüphesiz gerekli bir deyim değildir arkadaşlar.

Bunu böylece saptadıktan sonra şunu belirtmek lâzım. Arkadaşlar, sayın arkadaşımın demin belirttiği hususta ben de endişeliyim. Sadece Başkanlık Divanına bunu bırakmak yeterli mi? Ee, şüphesiz Başkanlık, gerektiğinde, kendisi gerekli gördüğü zaman bir karar verip Yüce Meclisi saygı duruşuna davet edecektir. Ancak, Sayın Başkanlık Divanının da gözünden kaçan ve saygı duruşunu gerekli kılan hiç hal olmaz mı? Ve bir endişe mi var Yüce Meclisin bir üyesinin saygı duruşuna davet etmesi hususunda? O zaman çıkarılacak kanunların, verilecek oyların tümünde bir tereddüt var demek ki, bütün tasarılarda, tekliflerde Yüce Meclisin reyleri değer taşıyor da bir saygı duruşuna teklifin, şüphesiz oylanmak suretiyle Meclisin mehabetine aykırı düşeceği nasıl iddia edilebilir?

Arkadaşlarım, bunu, arkadaşımın dediği gibi hem Başkanlık Divanına, hem de Yüce Meclise bırakmak şüphesiz en gerekli hareket olur ve bu şekildeki bir önergeye iltifat da gözüm yolunun en güzeldir kanısındayım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Kargılı, buyurunuz efendim.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, ben de söz istiyorum.

BAŞKAN — Yazdım.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu madde üzerinde arkadaşlarımın ortaya koyduğu sakıncalara ben de katılıyorum.

İki noktada hassas bir madde olduğuna karar veriyorum. Bir defa, sayın Sözcü, Başkanlık Divanı kastından oturumu yöneten Başkanlık Divanı mı yoksa genel anlamda Başkanlık Divanı mı kastedildiğini belirtmemiştir.

Gerek oturumu yöneten, gerekse genel anlamda Başkanlık Divanının vereceği karar dahi olsa, bu bir anda verilebilecek bir karar değildir. Bir olay oldu, acı bir olay, elim bir olay ve tam Genel Kurulun toplantı arında oldu. Duyuldu, radyolarda yayımlandı; e, bu sırada tam o anda bunun saygı duruşunda durulması, saygı duruşunun anı da çok önemlidir, zamanı önemlidir, zamansız saygı duruşları önemini kaybeder, anlamını kaybeder. Bir olay olmuş, çok büyük bir olay, yirmi gün sonra Meclis saygı duruşunda bulunmuş. Biraz evvel söylediğim gibi toplantı halinde bir olay oldu, çok büyük bir olay, elim, acı bir olay. E, o gün Başkanlık Divanı toplanacak, hangi Başkanlık Divanı, oturumu yöneten Başkanlık Divanı mı, genel anlamda Başkanlık Divanı mı? Nerede toplanacak? Fikirler serd edilecek, Genel Kurul toplantısında bekletilecek...

Arkadaşlar, bu çok yanlış bir prosedür olur. Bunun ötesinde, biraz evvel arkadaşlarımın söyledikleri hususlara katılıyorum: Parlâmento üyesi herşeye, her üye her inandığı şeyi ortaya koymaya, her saygı duyulması lâzım geldiği hususu belirtmeye hakkıdır. Ha, Genel Kurul saygı duyulmasına karar verir, vermez, o da Genel Kurulun hakkıdır. E, siz en önemli bir meselede Genel Kurulun dışında sadece Başkanlık Divanına bir yetki veriyorsunuz. Bunun sayısız sakıncaları vardır. Uzatmadan söyleyeyim Kaldı ki, gerekçede hangi hususlarda Başkanlık Divanı saygı duruşunda bulunulacağını bir düzene kor şeklinde bir husus okudu sayın Sözcü. E, şimdi İttüzükte yok bu. Her hafta değişebilir bu iş. Bir başkanlık divanına göre şu olaya saygı duyulması lâzım gelir, öbür başkanlık divanına göre bu olaya saygı duyulması lâzım gelir. Ee, bu, Genel Kurulun onayından da geçmiyor. Yani hangi hususlara saygı duyulacağına, saygı duruşunda bulunulacağını takdirini, Genel Kurulun onayından geçmeden, Başkanlık Divanına veriyorsunuz. E, Başkanlık Divanı bu yıl başkadır, 2 yıl sonra başkadır. Herkesin saygı duyduğu, saygı duyulacak olayın tanımı da başkadır. Arkadaşlar, bence Komisyonun bunu derhal geri alması gerekir. Genel Kurulda hangi meseleler üzerinde saygı duruşu yapılacağını tespit edilmesi zaruridir. Hiç olmazsa genel anlamda ve belirli konularda ve sınırlı olarak

bunun yapılması lâzımdır. Eğer belirli değilse, Başkanlık Divanı hangi konularda saygı duruşu yapılmasına karar verecek Yani Başkanlık Divanı bunu tespit ederken hangi ölçüye göre hareket edecek? Genel Kurul bunu tespit edemezse Başkanlık Divanı nasıl tespit edecek? Gerekçede böyle söylüyor. Ben de diyorum ki, Başkanlık Divanına verdiğimiz bu yetkiyi Genel Kurula verelim ve tespit edelim. Kendileri «hangi konularda saygı duruşunda bulunulacağını Başkanlık Divanı tespit eder» diyorlar.

Şimdi sayın arkadaşlarım, bu söylediğim konuyu sadece Başkanlık Divanına bırakmanın, doğuracağı sakıncaları, çok örneklerle anlatarak zamanımızı almak istemiyorum ama, her halde gerek arkadaşlarımın, gerek benim ortaya koyduğum nedenlerle bu hususun da tam ve tutarlı bir şekilde tespit edilmesi ve Tüzüğe konması gerekir. Çünkü biraz evvel söyledim, bu İttüzüğü biz bir yıl, bir dönem için yapıyoruz, uzun yıllar için yapıyoruz. Bir İttüzük değişikliği bilmem kaç senede ilk defa görüşülüyor şu Meclislerde ve belki bilmem kaç sene sonra tekrar görüşülecek. Yapacağımız bir aksaklık, yapacağımız bir sakatlık, alacağımız aksi bir karar, hissî karar uzun yılları etkileyecektir.

Bu nedenle sayın Komisyonun, gerek arkadaşlarımın, gerek benim ortaya koyduğumuz nedenlerin ışığı altında bu maddeyi de Komisyona geri alarak, Meclisin görüşünü tam anlamıyla yansıtan, hiç eksiksiz bir noktaya balığ etmesini temenni eder Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Mevlüt Yılmaz, buyurun.

MEVLÜT YILMAZ (Balıkesir) — Sayın Başkan, muhterem Milletvekilleri,

Bendeniz İttüzüğün kâmil bir şekilde çıkması hususunda gayret gösteren Anayasa Komisyonu üyelerine, başta sayın Komisyon Başkanı olmak kaydıyla, teşekkürü bir vazife bilmekteyim.

Bendeniz, teşekkür, tebrik ve temenniler başlıklı 54 nolu madde üzerinde görüşlerimi arz etmek üzere huzurunza çıkmış bulunuyorum.

Maddede deniliyor ki, «Tebrik, teşekkür, takdir ve temenni gibi hususlara dair yazılar ve telgraflar ilân tahtasına asılır ve tam veya özet

yahut sadece zikredilmek suretiyle zapta eklenir.» Buna söyleyeceğiniz, ekleyeceğimiz bir husus yok.

«Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek haller Başkanlık Divanında kararlaştırılır.»

Bu fıkradan dolayı da Komisyona teşekkürlerimi arz etmek isterim. Senelerden beri herhangi bir arkadaşımız, herhangi bir hususta geliş güzel burada bir takdir verir, herhangi bir zat hakkında saygı duruşunda bulunulmasını ister. Şimdi, buna itiraz etme imkânı da olmadığına göre mecburen arkadaşlar, isteyerek veya istemiyerek, saygı duruşunda bulunurlar.

Şimdi bu düzene konulmuş, saygı duruşu hakkında karar önce Başkanlık Divanında verilecek, ondan sonra burada iera edilecektir. Bendenizin itiraz ettiğim nokta şudur :

Muhterem arkadaşlarım, gayet samimi olarak konuşuyorum, içimden geldiği gibi konuşuyorum. İfade etmek istediğim husus şudur : Saygı duruşunun tarzı ve keyfiyeti hakkında Başkanlık Divanının da bir karara varması gerekir. Şimdi bizler, şu Yüce Parlâmentoda, şu çatının altında bulunan değerli milletvekillerinin yüzde yüzü İslâm Dinine mensup Türk Milletinin temsilcileridir. Burada, şu çatının altında hiç bir milletvekili resmî olarak gayrimüslim; gerek Hristiyan ve gerekse Yahudi dinine mensup değildir. Bu bizim için büyük bir iftihar vesilesidir, övünülecek bir hadisedir.

Şimdi bendenizin teklifi şu : Saygı duruşu mahiyet ve keyfiyet itibarıyla şimdiki şu vaziyette - arz edeceğim yani, bildiğim ve bu kitaplarda yazılı olan bir husustur, bendenizin kendi kafamdan uydurduğum bir şey de değildir - saygı duruşu halihazırda bizim yaptığımız şekliyle Hristiyanların ibadet şeklidir. Bir Hristiyan putun karşısına gider, biz nasıl namaz kılıyorsak, namaz nasıl bizim için bir ibadet usulü, şekli ve keyfiyeti ise bir Hristiyan da putun karşısına gider ellerini bu şekilde yana bırakır, ona âdeta arzı ubudiyette bulunur.

Binaenaleyh, şimdi bizim dinî anlayışımıza, dinî geleneklerimize, İslâmî geleneklerimize, milletimizin anlayışına aykırı olduğundan bu saygı duruşu için bendeniz bir takrir hazırladım, şimdi Başkanlık Divanına sunacağım, Başkanlık Divanı böyle bir karara varırken bizim

takririmizde bahsettiğimiz hususları nazarı itibara alsın demekteyim.

Muhterem Milletvekili arkadaşlarımdan istihhamım, takririmize iltifat buyurmalarıdır. Burada sözümü keser saygılarımı takdim ederim.

BAŞKAN — Sayın Talât Köseoğlu, buyurunuz efendim.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Takriri bir okusunlar da görelim.

MEVLÜT YILMAZ (Balıkesir) — Başkanlığa takdim ettim efendim, şimdi okurlar.

TALÂT KÖSEOĞLU (Hatay) — Muhterem arkadaşlar, bu maddede hassas bir konu var. Şimdi saygı duruşu; Yüce Meclisin hangi konularda saygı duruşunda bulunacağı ciddi bir konudur. Bunu takrirlerle sağlamak... Bunun âni olaylar karşısında Mecliste Başkan tarafından sağlanması mümkündür.

Ancak, bu konunun Başkanlık Divanında bir esasa bağlanması şarttır. Hangi konularda Yüce Meclis saygı duruşunda bulunur? Ya bir talimatla, ya bir takım tadadî şekildeki tespitlerle bir karara bağlanması zaruridir.

Şimdi Başkanlık Divanı, Meclisin hangi konularda, hangi hallerde, ne gibi durumlarda saygı duruşunda bulunacağını tespit eder. Bundan sonra görev, Genel Kurulu idare eden Başkanlığa aittir. Çünkü Başkanlık Divanı her olayda toplanma imkânına sahip değildir. Bizde genellikle Başkanlık Divanı haftada bir toplanır. Bu hafta arasındaki doğacak olan büyük olaylar karşısında bir hafta sonraki Başkanlık Divanının toplanmasını beklemek yanlış olur; hâdise, zaman geçtiği için kıymetini kaybeder.

Bu sebeple, maddede Başkanlık Divanının tespit ettiği prensipler dahilinde Başkanlığa yetki verilmesinde fayda vardır. Her önerenin, her saygı duruşu önergesinin muameleye konması da sakıncalıdır. Burada Başkanlık Divanının, Başkanlığın çok geniş takdir hakkı olması gerekir.

Şimdi düşünelim: Bir olay oldu; talimata aykırı bir önerge verildi. Bu önergenin okunması ve karara bağlanmasında, eğer tersine bir karar verilirse ne olacaktır? İki talebe boğulmuş veya herhangi bir tren altında kalmış, böyle bir kaza olmuştur. Buna benzer başka bir olay olmuştur. Bunu tespit eden talimatın dışın-

da bir hâdise olarak telâkki edilmesi lâzım, bir önerge verilmiştir. Her önergenin Başkan tarafından Meclise sunulması da doğru değildir. Aksine bir karar çıktığı takdirde radyolar söyleyecektir: Şu şekilde verilen bir takrir reddedilmiştir ve Meclisin -ciddiyetle- demeyelim fakat manevî şahsiyetine en ufak bir gölgenin düşmemesi bakımından, böyle bir takririn, yani herhangi bir saygı duruşunda bulunma takririnin, mutlak surette Mecliste okunarak bir karara bağlanması şeklindeki görüşlerin, doğru olmadığı kanaatindeyim. Bu konuda Başkanlık Divanı, Başkanlık yetkili kılınmalıdır. Ama ne ile yetkili kılınmalıdır? Başkanlık Divanının; ki esas, Anayasanın tarif etmiş olduğu partiler oranındaki kurulan bütün partilerin faaliyetlerine eşit şekildeki orantıda katıldığı Başkanlık Divanının tespit ettiği anaprensipler dahilinde, Başkanlığa yetki verilmeli ve bu yetkisini kullanmalıdır.

Bu bakımdan, maddede bu şekilde bir değişiklik yapılması Komisyonea uygun görüldüğü takdirde, ya komisyon maddeyi geri alsın veya bir metin yapsın, veyahut bir takrirle bunu düzeltsin.

«Başkanlık Divanının tespit edeceği talimat dahilinde, Başkanlığın yetkisi olmalıdır.» Çünkü, Başkanlık Divanı haftada bir toplanıyor. Bu aradaki hadiseler karşısında, Başkan yetkisini kullanabilmeli ve gelecek olan önergeleri oya sunmakta veya takdir hakkını kullanmakta yetkili kılınmalıdır. Böyle bir değişiklik olduğu takdirde, maddenin idealine daha çok kavuşmuş olacağı kanaatindeyim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Asutay, buyurunuz.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Saygı duruşu kararla olmaz. Millî iradeden geçmiş yüce bir kişinin ruhunu taziz için yapılacak saygı duruşu ve bu saygı duruşunu bir önergeye, bir karara bağlamak; hiçbir yönü ile isabetli değildir. O gün, Yüce Mecliste 400 milletvekili olduğunu tasavvur ediniz. Bunun 201'i verilen önergeye «evet», 199'u «hayır» dese; saygı duruşu yapılacak, ama bu yüce kişinin haysiyetiyle oynamaya kimsenin hakkı yoktur. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

Bir bayrak ne zaman yarıya indirilir? Bu husus kanunla tespit edilmiştir. Her ölene bayrak indirirsek, netice almak mümkün değildir. Saygı duruşunu klişe etmeye kimsenin hakkı yok. Yolda bir otobüs kazası olmuştur ve 40 vatandaşımız ebediyete intikal etmiştir. Bu da, falanca vilâyetin sınırları içinde olmuştur. O milletvekilleri kendi hemşehrilerinin ruhlarını taziz için bir önerge verirse, bu olay başka bir yerlerde muhtelif vesilelerle olursa; saygı duruşunun hiç ehemmiyeti kalmaz. Yüce Meclisin hangi ahval ve şarta saygı duruşu yapacağı tespit edilmiştir. Bunu bir önerge ile bir teklifle yapmak, tümü ile isabetsizdir.

Saygı değer milletvekilleri; bir önerge verildiğini kabul ediniz. O önerge, Heyeti Umumiyenin reyile reddedilse ve saygı duruşu yapılmasa; ebediyete intikal eden bir kişinin haysiyetini rencide etmeye kimsenin hakkı yoktur. Yüce Meclis yönetmede, Yüce Meclisin bütün faaliyetlerini değerlendirmede yetki verdiğimiz Divan, hangi şart ve ahvalde saygı duruşunda bulunacağına karar verir?

Bendeniz, 54 ncü maddenin son fıkrasından anladığım mânâ şudur: Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek haller, Başkanlık Divanıca kararlaştırılır veya karara bağlanır. Bence burada Başkanlık Divanı; Yüce Meclisi idare eden, bugün bizi idare eden Başkanlık Divanıdır. Fevkâlâde bir hâdise olmuştur. Muhterem Köseoğlu da işaret ettiler. Fevkalâde bir ahval olmuştur ve o gün saygı duruşu yapılması gerekir. Tüzük hükümlerine veya iç yönetmelik hükümlerine göre, Başkanlık Divanı haftada bir toplanır, onun toplantısını beklemeden, Divan saygı duruşuna karar verir.

Nitekim Yüce Meclisimiz, hepimizin içini acıtan, gözlerimizi yaşartan; Zonguldak'ta vukubulan kazazede arkadaşlarımız, ebediyete intikal eden arkadaşlarımız için bir saygı duruşunda bulunmuştur.

Saygı duruşunu herkese, her zaman ölçsüz, bir önerge, bir teklifle yapılır hale getirirsek; saygı duruşu yüceliğini, ağırlığını, değerini ve hedefini kaybeder; yolundan şaşar ve kıymetli küçülür. Bu noktadandır ki; maddede hiçbir değişikliklerimizi yarıya çıkarmadan, bir iki milletvekili arkadaşımız saygı duruşu için önerge verse, o önerge oylansa, diğerleri der ki, «Biz neden önerge vermedik.»

O halde, saygı duruşu için milletvekili arkadaşlarımızın, sayın üyelerimizin arasında bir yarış yapmak gibi bir hareketi de kabul etmememiz lâzımdır. Onun için madde aynen kalmalıdır. Bayrak için ve saygı duruşu için bütün meseleler Divanca tespit edilmelidir. Madde aynen kalmalıdır. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere takriri gelmiştir, okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

Madde üzerinde yeterince üye konuşmuş ve durum tavazzuh etmiştir. Maddenin yeterliğine karar verilmesini rica ederim.

Saygılarımla.

Muğla

Ahmet Buldanlı

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Bir önerge hazırlıyorum, göndereceğim efendim.

BAŞKAN — Önergeler daha var efendim.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Kifayet önergesinin aleyhinde söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Kifayetin aleyhinde buyurunuz. Yalnız kifayetin aleyhinde kalacaksınız.

Buyurun Sayın Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Sayın Başkan, sayın rakadaşlar:

54 ncü madde son derece masum, basit bir prosedür getirmiş olmasına rağmen; sayın Genel Kurul üzerinde uzun süre münakâşa etmek ihtiyacını duydu. Bu kadar uzun süre münakâşa edilmesi; yeni bir usûl, yeni bir disiplin, şimdiye kadar Meclis hayatımızda cari olmayan yeni bir prosedür getirilmiş olmasındandır. Bâzi «tüzük» demek mümkünse eğer; tüzük koyucu eskiden böyle bir hali öngörmemiş, bunu Başkanlık Divanına ve Meclis Genel Kuruluna bırakmıştır. Halbuki burada, disiplin altına alınıyor.

Yapılan konuşmalarda, birbirinden çok farklı ve ayrı hususlar, bir ölçüde güçlülük ve haklılık payları olarak burada ifade edildi. Acaba bu yeterlik önergesini veren sayını arkadaşımız bu önergesini geri almak yoluna giderek birkaç üyeye daha söz almak sırasında bulunan, çok az sayıda olduğunu sandığım birkaç üyeye daha söz verseler, konuşma hakkını ihsan etmiş olsalar bu husustaki Komisyonun da kabul edeceğini kuvvetle umduğumuz fikirlerimizi söyle-

yebilme şansını bize bağışlasalar çok müteşekkirim.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere takririni oylarınıza arz ediyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tadil önergeleri vardır, okutuyorum.

MEHMET YARDIMCI (İstanbul) — Komisyonu bir sual sormak mümkün mü benim için efendim?..

BAŞKAN — Kifayeti müzakereden sonra soru müessesesi çalışmıyor efendim.

Aykırlık derecesine göre önergeleri okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

54 ncü maddeye son fıkra olarak aşağıdaki fıkranın ilâvesini arz ve teklif ederim.

Ordu

Memduh Ekşi

«Bu haller Başkanlık Divanına hazırlanacak olan bir talimatnamede belirtilir.»

Sayın Başkanlığa

54 ncü maddenin son fıkrasının aşağıdaki biçimde değiştirilmesini saygı ile öneririm.

Ordu

Ferda Güley

2 ncı fıkra : «Genel Kurulun hangi hallerde saygı duruşuna davet edilebileceği Başkanlık Divanına önceden saptanır ve Meclis İç hizmetleri yönetmeliğinde yayınlanır.»

Sayın Başkanlığa

54 ncü maddenin son fıkrasının aşağıdaki şekilde düzenlenmesini öneririm.

Saygılarımla.

Ordu

Memduh Ekşi

«Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek haller üyelerinin her birinin teklifi üzerine Genel Kurulca veya Başkanlık Divanına kararlaştırılır.»

BAŞKAN — Sayın Memduh Ekşi, şimdi bir genelge ile düzenlenmesini, şeklinde teklifiniz var, birde Genel Kurul her üyenin ve ayrıca da Başkanlık Divanının şartlığı... Bunlar birbirine tezat teşkil etmiyor mu?

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Talimat hangi hallerde saygı duruşunda bulunacağını tespit eder. Ancak, bir üye de teklifte bulunur,

Başkanlık Divanı da bu teklife uyar veya uymaz...

BAŞKAN — Ama o teklifi artık, yani o talimatnamede belirtilen hususu Başkanlık Divanı sureti katiyede tatbik etmesi gerekiyor.

Talimatnamede hangi hallerde Yüce Meclisin saygı duruşuna davet edileceği hususu Başkanlığa emredilmiş oluyor. Onun dışında bir teklif sâdır olamaz artık. Yani bu iki teklifinizde Başkanlık bir tezat görmektedir, onun için arz ediyorum.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, Başkanlık Divanı kararlaştıracağına göre uyarının üyeden gelmesi hususu tezat teşkil etmez kanaatindeyim.

BAŞKAN — Bilmiyorum, ben öyle kabul etmiyorum. Talimatnamede âmir emir olduktan sonra artık bu emri ihlâl edecek ikinci bir talebi izafe etmek mümkün değildir. Otomatik çalışacak.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan..

BAŞKAN — Tamam efendim, anladım. İkincisini de oya arz edeceğiz.

Sayın Başkanlığa

Teşekkür, tebrik ve temenniler başlıklı İçtüzüğün 54 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif ederiz.

Adıyaman

Balıkesir

Zekî Adıyaman

Mevlüt Yılmaz

«Madde 54 : Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek haller, Başkanlık Divanınca kararlaştırılır. Ancak, alacağı karar milletimizin dinî anlayışı çerçevesi içerisinde olmalıdır.»

BAŞKAN — Ancak'tan sonraki fıkranın «Ancak»'la beraber maddeye eklenmesini teklif ediyorsunuz.

Takrirleri aykırılık derecesine göre şimdi tekrar okutup, Komisyondan soracak, Genel Kurulun oylarına arz edeceğim efendim.

((Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin 54 ncü maddenin sonuna bir fıkra eklenmesine dair önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon ..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, biz gerekçede zaten bu esası getirdik. Prensip itibarıyla katılıyoruz, fakat redaksiyonuna katılmıyoruz.

Prensip itibarıyla Genel Kurulun saygı duruşunda bulunacalı hallerin daha önce objektif kistaslara bağlanması prensibinde mutabıkız. Ancak, bu redaksiyon şekli maksadımızı aşıyor, müsaade ederseniz o çerçeve dahilinde bir formül teklif edelim Genel Kurul iltifat ettiği takdirde...

BAŞKAN — Anlayamadım efendim. Katılmıyorsunuz, katılmıyor musunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Prensibe katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Nesine katılmıyorsunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Redaksiyon şekline katılmıyoruz. Genel Kurulun saygı duruşunda bulunacağı hallerin daha önce Başkanlık Divanının objektif kararlarına bağlanması hususundaki prensibe katılıyoruz. Bunu gerekçemizde de belirttik.

BAŞKAN — Yani diyorsunuz ki, «Başkanlık Divanı bir karar alacaktır, bütün milletvekilleri de bu kararı grupları vasıtası ile bileceklerdir. Başkanlık Divanı kararı olması hasebiyle kararların mahremiyeti yoktur. Bu, bir nevi talimatname, bir nizamname mahiyetini arz edecektir» buyuruyorsunuz. Bu bakımdan bu prensibe katıldığınızı ifade ediyorsunuz. Ama, redakte şekline katılmadıklarını ifade ediyorlar.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Evet efendim.

BAŞKAN — Evet..

FERDA GÜLEY (Ordu) — Bendenizin teklifi ile birlikte okunursa Komisyonun görüşü de belli olmuş olur.

BAŞKAN — Sayın Güley, tahmin ediyorum ki, sizin önergenizle Sayın Ekşi'nin önergesi aşağı - yukarı aynı noktada birleşiyorlar. Beyan şekli başka olduğu için ayrı ayrı oya arz edeceğim. Çünkü..

FERDA GÜLEY (Ordu) — Efendim, benimki okunursa, Komisyona sormadınız, katılıp katılmadığınızı öğreniriz.

BAŞKAN — Siz katılırsanız eğer Memduh Ekşi bey'e...

FERDA GÜLEY (Ordu) — Benimki okunsun efendim...

BAŞKAN — Okudum efendim biraz evvel.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Okudunuz ama, Komisyonun katılıp katılmadığını öğrenemedik.

BAŞKAN — Siz katıldığınız zaman katıldığınız önerge muameleye girer yalnız o sorulur. Şu halde müsaade ederseniz Başkanlık bildiği gibi hareket etsin.

Komisyon, takririn prensibine katıldıklarını fakat redakte şekline katılmadıklarını ifade ederler. Takriri oylarınıza arz ediyorum.

Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Sayın Ferda Güley'in bir takririni okutuyorum.

(Ordu Milletvekili Ferda Güley'in 54 neü maddenin son fıkrasının önerdiği şekilde değiştirilmesine dair önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon ..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, deminki takrirle aynıdır. Yüce Meclis temayülünü belirtmiştir, takrire katılamıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon, Meclis temayülü karşısında takrire katılamadıklarını ifade ederler. Takriri oylarınıza arz ediyorum.

Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

((Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin 54 neü maddenin son fıkrasının yeniden düzenlenmesi hakkında önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz. Takriri oylarınıza arz ediyorum..

Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Adıyaman Milletvekili Zeki Adıyaman ile Balıkesir Milletvekili Mevlüt Yılmaz tarafından verilmiş olan İktüzüğün 54 neü maddesinin değiştirilmesi hakkındaki önerge tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu Anayasaya aykırı olduğu için katılmamız mümkün değildir.

BAŞKAN — Anayasanın hangi prensibine aykırı efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Lâyiklik prensibine aykırıdır.

BAŞKAN — Anayasanın Lâyiklik prensibine aykırı bulunduğunu ifade ile katılmadıklarını beyan ettiler.

Takriri oylarınıza arz ediyorum.

Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum.

Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

55 neü maddeyi okutuyorum.

Toplantı günleri :

Madde 55. — Resmî tatile rastlamadığı takdirde Millet Meclisi Genel Kurulu, Salı, Çarşamba, Perşembe günleri saat 15'00'ten 19,00'a kadar toplanır.

Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul, toplantı gün ve saatlerini değiştirebileceği gibi, diğer günlerde de toplantı yapılmasına karar verebilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Özgüner buyurun.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Benim yazılı talebim var Sayın Başkan.

TURHAN ÖZGÜNER (İçer) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

55 neü maddenin bu çalışma günlerini ve saatlerini kapsayan getiriliş tarzına şüphesiz bir ölçüde katılmakla beraber, çalışma gün ve saatlerinin biraz daha genişletilmesi iddiasıyla ve bir önergeyle teklifle bulunarak huzurunuza çıkmış bulunuyorum.

Şöyleki arkadaşlarım, resmî tatile rastlamadığı takdirde Millet Meclisi Genel Kurulu Salı, Çarşamba, Perşembe günleri saat 15,00'ten 19,00'a kadar toplanır. Yani haftanın 3 günü 15,00'ten 19,00'a kadar ki, bunun yekûnünü bütün hafta içinde 10 saati biraz aşılıyor. Denetleme bakımından Yüce Meclisin şüphesiz haftanın bilhassa birbirini takibeden 3 gününde saat 15,00'ten 19,00'a kadar 4'er saatten 3 gün (ki, toplam 12 saat çalışmasıyla görevini yeteri kadar yapamayacağını iddia etmek fazla büyük bir iddia değildir, hakikaten gerçeğe aykırı bir iddia değildir. Şu Yüce Mecliste gördük arkadaşlar, demin bazı arkadaşlarım bir vesileyle dile getirdiler. Dönemin başlangıcından bugü-

ne kadar gündemde sırasını beklemekte, ancak sırasının ne zaman geleceğini hayal etmek dahi mümkün değil, sorular var. Gündeminde böylesine sorunların mevcudolduğu şu Yüce Meclisin bugüne kadar yaptığı uygulamadan görüldüğüne göre, çalışma günlerimizi aynen 3 gün olarak bırakalım ve günde çalışma saatini de en çok 4 saat civarında bırakalım demek olmaz. Bu, arkadaşlarımızın şüphesiz sadre şifa olmadı, eski deyişle. Ne olacak? Bunu artırmak lâzım. Dönemin sonuna geldik; dönemin sonunda biz sabahtan akşama kadar 5 gün koyduk. Demek ki bu, dönemlerin sonunda sıkıştırma ile yapılacaktır. Niye bunu biz baştan biraz daha artırarak, 4 güne çıkarmak suretiyle yapmıyoruz? Yani imtihana girecek talebe gibi, seçime girileceği sırada böyle sıkıştırarak, günde 4 saat bütün dönem çalışmak suretiyle seçim gününe kadar bir dönem içinde hakikaten ağırlık taşıyacak bir çalışma yapabilecek iken, 3 sene müddetle bunu üçer gün, bazı günler de ekseriyet olmadığı zabıtlar ve kamuoyunca bilinen bir gerçektir, getirelim, seçim döneminde son seneye sıkıştıralım, 5 gün ve 5 günün de şöyle 4 saat de değil, sabahtan başlamak suretiyle en azından 7-8 saat çalışalım. Arkadaşlarımız bu şüphesiz hakikaten beklenen bir çalışma tarzı değil. Böylesine ağır bir tempo ile çalışma da fazla bir randıman veriyor mu? Bunu epeyce münakaşa etmek mümkün.

Geliniz şimdi, önümüzdeki uzun yıllara uzanacak bir tüzük maddesi yaparken, buna hiç değilse Salı, Çarşamba, Perşembeye ilâveten bir Cumayı koyalım ve böylece Meclisin çalışmasını dönem başından sonuna kadar, böyle son senelere sıkıştırmamak suretiyle daha ağırlıklı bir şekilde, haftanın 3 günü tatil 4 günü çalışma şeklinde yapalım. Ama şimdiki ise, 4 günü tatil 3 günü çalışma tarzında.

Denilebilir ki, Komisyon da diyecektir ki, Millet Meclisinin üyeleri çalışmasını sadece Meclisin şu Genel Kurulunda yapmazlar, komisyon da da yaparlar. Doğru. Ancak, arkadaşlarımız bu böyle olmasına rağmen, 4 gün şu Yüce Mecliste çalışmakla biz daha iyi netice alacağımız iddiasını kehanet olarak yapmıyoruz. Eğer bu böyle olsa idi neden 5 gün yaptık dönemin sonunda? Demek ki, bu Yüce Meclisin çalışmasının Genel Kurulda daha ziyade netice vereceği inancıdır

ki, bizi devrenin sonunda, seçime giderken 5 gün, ama günde en az 8 saat çalışmaya getirdi. Yoksa, komisyonlarda çalışılır, Millet Meclisinin sayın üyeleri çalışmayı ayrıca evinde de yapabilir, kütüphanede de yapabilir. Bunların çoğu arkadaşlar havanda su dövmek gibi oluyor.

Yüce Meclisin üyeleri daha ziyade çalışmasını burada yapar. Eğer bunun aksini iddia eden varsa neden getirdiniz bu sonuncu seneye, 5 gün ve günde 8 saat dediniz? Bunun cevabını vermek mümkün değildir.

Bu sebeple bundan sonraki yıllarda bilhassa daha rahat bir çalışmaya dönemin başından sonuna kadar gidebilmek için Salı, Çarşamba, Perşembeye bir de Cuma ilâve edilmesini öneriyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Ahmet Buldanlı.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Görüşmekte olduğumuz madde 50 yıllık Cumhuriyet tarihinde üzerinde en çok istismar yapılan, istismar mevzuu olan, spekülâtif fikirlere imkân veren bir maddedir. Meclisimizin çalışma tarzını tanzim eden bir maddedir. Malesef şu anda kürsüyü terkeden bir arkadaşıımız da bazı spekülâtörlerin istikâmetinde beyanda bulunmuştur. Uzun müddettir bir grup insan, Parlâmentonun çalışmadığını, çalışmaların kifayetsiz olduğunu, milletvekillerinin Parlâmentoya devam etmediklerini, uzun uzun istismar mevzuu etmektedirler. Ben bu fikirlere iştirak etmiyorum. Bir milletvekili demek, munhasıran sıralara bağlanıp, kanun tedvin eden ve bu istikâmette fikir yürüten insan demek değildir. Parlâmentonun en büyük faaliyeti komisyonlarda geçmektedir. Bendeniz bugün Maliye Komisyonunun Başkanı, Millî Savunma Komisyonunun üyesi ve 4 geçici komisyonda da üyeyim. Haftanın hemen hemen cumartesi, pazar günleri hariç ve bazen de dahil 7 komisyonda vazife vermekteyim. Benim hiç kitap okumak, geçmiş zabıtları tetkik etmek, kütüphanede eser tetkik edip fikrimi beyan edecek hale gelmek ihtiyacım yok mudur? Beni münhasıran haftanın 4 günü, 5 günü buraya bağlarsanız, komisyondaki faaliyetim ne netice verir? Bir insanın taşıyacağı bir hamule, bir güç vardır; onun üs-

tüne çıktığınız takdirde o insandan randımanlı fikir, müsmir bir faaliyet bekleyemezsiniz.

Bakınız maddenin altında ikinci bir fıkra vardır. Eski İktüzükte bulunan «Meclis gündemine hâkimdir» fikri, şimdi Meclisten alınıp Danışma Kuruluna verilmektedir. Sayın arkadaşımın dediği gibi lüzum hâsıl olursa Danışma Kurulu çalışma günlerini 7 güne çıkarabilir. Sabahın 7'sinden gecenin 24'üne kadar devam etme kararı alabilir. Her gün, her zaman bu bizim elimizdedir ve birkaç gündür de bunu fiilen tatbik ediyoruz.

Şunu söylemek istiyorum; bir milletvekili yalnız kanun vaznı değildir. Aynı zamanda kendi bölgesinin yatırımlarını tetkike, teftişe, murakabe de memurdur. Onun için milletvekillerine 5 ay izin verilir; yatırım plânlarının, programlarının fizikî tatbikini, fizikî kontrolünü bizatihi kendisi yapar. Onun için seçim bölgelerinden döndükleri vakit milletvekilleri kanun teklifleriyle, sözlü sorularla, yazılı sorularla hükümeti murakabe ederler. Bizim kanun vaznı dışında ayrıca bir murakabe vazifemiz de vardır.

Bu madde milletvekillerine teşriî organda en rahat hizmet etme imkânını verecek şekilde tanzim edilmiştir. Pazartesi günü Meclis müzakeresi kaldırılmış, salıya bırakılmıştır. Çünkü, uzak bölgeler milletvekilleri pazartesi günü ictimaa yetişememektedirler. Meselâ İstanbul ve yakın illerin milletvekilleri herhangi bir sebeple ayrılmakta, pazartesi günü gelememektedirler. Salı, çarşamba ve perşembe günleri Meclisin çalışma günleri olarak kabul edilmiş, diğer günler de parlâmenterlerin, dediğim gibi, murakabe vazifelerini yapmalarını, seçmenlerinin işlerini takip etmeleri için, evet muhterem arkadaşlar seçmenlerinin işlerini takip etmeleri için ayrılmıştır. Bazı çevrelerde milletvekilleri muakkip gibi gösterilmek isteniyor. Milletvekili; zayıfın, hakkını arayamayanların yanındadır. Her zaman her yerde fukaralıktan, zaruretten bahsedip bunu istismar mevzuu yapanlar, bir milletvekilinin, fakirin, âciz durumda bulunan bir zatın işinin takibi içinde bulunmasını kabul etmelidirler. İşte milletvekilinin böyle bir hizmeti de vardır.

Demek ki, milletvekilliği vazifesi münhasıran bu sakafın altında oturup muayyen fikirleri dinlemek veya fikirleri arz etmek değil, komp-

le bir hizmetin tarifi ve şümülü içine girer. Ayrıca da vazettiğiniz kanunların tatbik şeklini bizatihi mahallinde görmek durumundadır. Bu bakımdan bu maddeyi aynen muhafaza etmek ve aynen geçirmek mecburiyetindeyiz.

Bu hususta şahsî fikirlerimi arz ettim, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Baha Müderrisoğlu?.. Yok.

Sayın Celâl Kargılı, buyurun.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Parlâmentoya üye seçildiğim günden itibaren savunduğum bir fikri, şu anda İktüzük değişikliğinde aynı konu ile ilgili olan madde üzerinde de savunuyorum.

Biraz evvel bir arkadaşımın belirttiği gibi, haftada 3 gün saat 15,00'ten 19,00'a kadar Meclis toplanır, ayrıca 2 nci fıkra da; istendiği takdirde bu zaman uzatılabilir, deniyor.

Arkadaşlar, şimdi ülkemizin içinde bulunduğu şartları hepimiz biliyoruz. Ülkemizin geri kalmış bir ülke durumunda olduğunu da hepimiz biliyoruz. Böyle bir ülkede milletvekili, parlâmenter insan çalışması ile, idealistliği ile ve fazilet örnekleriyle millete örnek olabilecek tipte olmalıdır, yaradılıştta olmalıdır, yapıda olmalıdır.

Şimdi millet kendisini temsil edenlerin geceli gündüzlü - kısa bir dönemde de olsa, belirli dönemlerde de olsa çalıştığını gördüğü müddetçe bir moral gücüne, bir moral kuvvetine sahip olur. Bunun bir örneğini söyleyeyim. Hindistan'da Gandi'nin bir zeytin tanesi ile günlerini, aylarını geçirdiğini hepimiz okumuşsunuzdur. Ben size, fakir ülkelerin önderlerinin vatandaşlarına nasıl yaşama gücü, nasıl yaşama morali verdiğinin sayısız misallerini söylerim. Neden Gandi bir zeytin tanesi ile günlerini yıllar boyu oruç tutarak geçirmiştir? Ülkesinde milyonlarca insanın o gıdayı dahi bulamadığını ve o insanların «Benim başkanım, benim önderim de benim şartlarımda yaşıyor» diye o güçlüklerle rağmen yaşama moraline kavuşması için.

Şimdi biz burada bir meseleyi doğru olarak getirdiğimiz zaman bir başka arkadaş geliyor; (öyle biliyoruz) efendim bu istismar konusu yapıyor... Anna biz kimsenin az çalışmasına, sen istismar konusu yapıyorsun demiyoruz; ama

bir arkadaş geliyor burada şu şekilde ben görüyorum; bu doğrudur diyor. Onun o söylediği istismar konusu oluyor, onun tamamen aksini yapan istismar konusu olmuyor. Çalışmaya hiç gelmeyen istismar konusu olmuyor.

Muhterem arkadaşlar, parlâmenterler memurluğun bütün haklarından yararlanırlar; ama memurluğun yasaklarına asla katılmazlar. 800 000 civarındaki memur sabah 10 dakika geç geldiği zaman - yollardaki bütün güçlükleri görüyorsunuz - ceza alır. Siz memurluğun bütün haklarından yararlanacaksınız; ama memurlara yüklenen sorumluluklara katılmayacaksınız...

Açık konuşuyoruz; vatandaşın milyonlarca derdi var. Bu milyonlarca derdin burada hallolması lâzım. Başka yer yok. Millet burada hallolacağını biliyor, onun için hepinize yüzbinlerce, milyonlarca sorumluları iletmeye çalışıyor. Biraz evvel söyledim, gündemdeki meselelere bakın; hangi arkadaşımızın getirdiği konu milletin meselesi, memleketin meselesi değil?..

BAŞKAN — Sayın Kargılı, sonuçlandırın.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, bir arkadaşım burada; «Bizim komisyonda işlerimiz var, biz dışarıda vatandaşların işlerini takip ediyoruz» diyor. Şimdi viedan ile söylüyorum; doğrudur. Siz o dışarıda, sizin yanınıza gelebilecek imkâna sahip bir vatandaşın işini takip etmek için ayırdığınız zamanı burada Meclis çalışmasına ayırsanız yüzbinlerin hizmetinde bulunacaksınız. Siz, tek tek fertlerin işini halletmek için verdiğiniz saatleri burada Türkiye'nin sorunlarına ayırsanız o zaman şikâyet ettiğiniz konular da gelmeyecek size. O zaman tek tek vatandaşlar sizi rahatsız etmeyecek, «Benim işimi takip et» diye sizin saatlerinizi almayacak. Çünkü o zamanlarımızı buraya ayırdığınız zaman o işler burada kendiliğinden hallolacak. O insanlar da size minnet eder durumdan kurtulacak.

Muhterem arkadaşlar, «Komisyon çalışmalarına vakit lâzım» deniyor. Genel Kurul burada her gün çalışır - verdiğim önerge var, sabah saat 9,00'dan 12,00'ye, öğle 13,30'dan 17,00'ye kadar - Bu çalışma içerisinde herkes burada bulunmaya mecbur değildir. Herkesin burada meselesi varsa işini burada takip eder, komisyonda meselesi varsa komisyonda işini takip eder,

Meclisin kütüphanesinde işi varsa kütüphaneye gider. Meclisin devamlı çalışması demek, her gün herkesin Genel Kurula gelmesi demek değildir. Zaten siz de biliyorsunuz ki, Meclise her gün gelenler belirli insanlardır...

BAŞKAN — Sayın Kargılı, bağlamanız için acaba rica edebilir miyim?

CELÂL KARGILI (Devamla) — Ben Türk Milletinin meselelerinin Yüce Parlâmentoda öncelikle ve ivedilikle hallolması için değiştirilen bir içtüzük görüşmesinde ve temel amaç olarak - zapta geçmesi için her defasında söylüyorum - gösterilen Meclisin ağır çalışmaktan kurtarılıp daha verimli çalışır hale getirilmesi hususunda alınacak tedbirlerden başkasının, Meclislerin resmî tatiller haricinde her gün ve mesai saatlerinde çalışır hale getirilmesi inancını savunuyorum.

Muhterem arkadaşlar, bu konuda vermiş olduğum değişiklik önergesine iltifat ederseniz Yüce Meclise millet adına teşekkürlerimi sunar, tekrar saygılarımı iletirim.

BAŞKAN — DP. Grubu adına sayın Kubilây İmer, buyurun.

DP. GURUBU ADINA M. KUBİLÂY İMER (Konya) — Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri;

Burada zannediyorum ki, getirilen madde'nin müzakeresine temel olacak fikirlerde bazı yanlışlıklar gözönüne alınıyor.

Bir mevzuu sadece menfi cepheleriyle değil, müspet ve menfi taraflarıyla ele aldığımız takdirde tenkidin istenilen ölçüsti yerine getirilmiş olur. Bu yönü ile bu madde sadece seçmenlerle temas mevzuunda Salı, Çarşamba ve Perşembe günleri toplanan Meclisin haftanın diğer günlerinde bu Meclisin mensuplarının diğer işlerini görmeleriyle ve hattâ seçmenleriyle teması ile ilgili olarak getirilmiş bir madde hükmü olarak kabul edilmemelidir.

Parlâmenterlerin parlâmenterlik sıfatıyla bağdaşmayan mesele ve mevzularla uğraşmaları hususu zaten getirilecek bir kanun mevzuudur. Bunda kimsenin şüphesi yoktur; Parlâmentoda buna itiraz edilecek durum da yoktur; ama onun dışındaki bir meselede bir mevzuun bir milletvekili tarafından takibi, aslında Devletin işidir. Hükümet icra organı olarak işleri iyi yürütse, lâıykı veçhile işlemiş olsa, va-

tandaşların yanına milletvekili veya senatör olarak bir parlâmenteri almalarına lüzum hâsıl olmayacaktır. Köyün işi köyde, kasabanınki kasabada, bucağınki bucakta, ilçenin ki ilçede, ilin ki ilde görüldüğü takdirde bakanlıklarda da aynı şekilde hizmet görülür. Devlet memuru ayırım yapmadan hizmetini gördüğü ve Devlet memuru bu ayırma gerek siyasi teşekküller, gerek idari teşekküller tarafından zorlanmadığı takdirde kanunların herkese aynı ölçüde tatbik edildiği bir idare sisteminde aslında aracıya ihtiyaç yoktur. Bu umumî bir derttir, Devlet mekanizmasında ayrı kanunlarla halledilecek bir mevzudur. Bu bakımdan bunun Parlâmento çalışmalarına aksetmesinin yerinde bir mevzu olduğu kanaatinde değiliz.

Demokratik Parti olarak düşünüşümüz odur ki; burada maddenin getirilişi aslında Meclisin iki şekildeki çalışma tarzının birbirine uydurulmasıdır. Meclisler bir Umumî Heyet halinde, bir de bilindiği üzere kendilerine niyabeten toplanan ve karar veren komisyonları halinde faaliyet göstermektedirler.

Bu teklifle Meclisin çalışma saatleri içerisinde komisyonların umumî olarak toplanamayacağı hususu dercedilmiş ve hattâ aklımda yanlış kalmadıysa Başkanlığın (aksine bir kararı olmadığı takdirde) bu yoldaki çalışma tarzı kabul edilmiştir.

Şimdi bu durumda Salı, Çarşamba ve Perşembe günleri 3 gün Meclisin faaliyetleri Meclis kararıyla uzatılabilir, icabı halinde sabaha kadar çalışmak suretiyle toplantı yapılabilir. Pazartesi, Cuma ve Cumartesi günleri komisyon çalışmaları yapılabilir. Bunlar Meclisin toplantılarına yetiştirilme durumu içerisinde.

Meseleyi sadece seçmenle temas ve seçmenin işlerini takibetmek gibi mevzulara inhisar ettirmiş olmak, burada hal çaresini getirmez. Biz meseleyi Parlâmentonun çalışma düzeni bakımından ele almak mecburiyetindeyiz.

Sözlerimin başında belirttiğim gibi, Devlet dairelerinde iş takibine bir parlâmenter eğer mecbur oluyor, bir vasıta olarak vatandaşın veya seçmenin işini takip durumda kalıyorsa, bunun orta yerden kaldırılması Meclisin Hükümet murakabesiyle ve Hükümetin de Devlet mekanizmasını murakabesi ve kanunların işlenmesini temin suretiyle giderilebilir. Bunun yo-

lu ayrı, ama getirilen içtüzük hükmü sadece Meclisin çalışmalarıyla ilgili husustur.

Binaenaleyh, buradaki Salı, Çarşamba ve Perşembe günleri Meclis Umumî Heyetinin çalışmasını 3 güne bağlamış olmak; Pazartesi, Çarşamba ve Cuma'dan alıp bu 3 gün içerisinde getirmiş olmak, biraz evvel arz etmiş olduğum Umumî Heyet çalışmaları sırasında komisyon çalışmaları yapıldığı takdirde, Meclis çalışmalarının aksayacağı noktasına bağlanmalıdır.

Nitekim burada ekseriyetle Meclisteki üyelerin miktarı sayıldıktan sonra filân komisyonda şu kadar üye, filân komisyonda bu kadar üye nazarı itibara alınırsa, Meclisimiz ekseriyet halindedir diye bazı kararlar ve bazı tatbikat yapılagelmıştır ve olmuştur.

O halde, Meclis Umumî Heyeti çalışırken komisyondaki çalışmaların olmaması ve komisyonda çalışacak olanların Meclis Umumî Heyetine iştirakinin temini lâzımdır.

Binaenaleyh, Meclis çalışırken komisyonda, komisyon çalışırken Mecliste gibi birtakım mazeretleri de orta yerden kaldırma yönünden ve biraz evvelki arz ettiğim ölçüde Meclis çalışmalarıyla komisyon çalışmalarının aynı saatlerde ve aynı günlerde yapılmasını sağlama yönünden getirilen bu teklif, bu tarafı ile, bu esprisi ile, bu gayeyi gütmesiyle yerinde olmuştur. Komisyonun bu yoldaki getirmiş olduğu teklif yerindedir. Bu yönüyle Meclisin daha iyi bir çalışma tarzı içerisinde gireceği ve Meclis çalışmalarının daha iyi netice verebileceği kanaati içerisindeyiz.

Demokratik Parti Grubu adına saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Başer, buyurunuz efendim.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Görüşmekte olduğumuz madde, Meclisin çalışmaları ile ilgili olan bir maddedir. Bugün yalnız Türk Parlâmentosunda değil, dünya parlâmentoları da tetkik edildiği zaman, parlâmentolar saat 15,00'ten, 19,00 veya 20,00'ye kadar çalışır. Bunun bir mânası vardır. Hiç bir milletvekili seçmensiz değildir. Sabahın 7,30'undan saat 9,00'a kadar telefonlar çalışır, belediye reisleri gelir, muhtarlar gelir, heyetler gelir. Bunların mahallî yol, okul, su gibi takip

edilecek işleri sıraya konur, icabında öğleye kadar bakanlıklar nezdinde bunlar takip edilir.

Bilâhara saat 15,00'de Meclise gelinir, Umumî Heyetlerde o günkü Yasama Meclisindeki çalışmalara iştirak edilir.

İkincisi; milletvekilinin yalnız Umumî Heyette değil, komisyonlarda da çalışması gerekiyor. Her milletvekili bir veya iki komisyonda vazife alıyor. Bunlar da asgarî haftada 1 veya 2 gün toplamıyor, o günlerde çalışıyor.

Bu bakımdan, milletvekillerinin hiç bir zaman boş vakti mevcut değildir. Milletvekillerini devlet memuretiyle karıştırmak doğru değildir. Herkesin hizmeti ayrılmıştır, ama seçmeni olmayan bir kimse elbetteki başka türlü düşünebilir.

Burada 1927'den beri haftada 3 gün olarak kararlaştırılmış, Başkanlık Divanı bunu elbetteki haftanın diğer günlerine teşmil ediyor. Toplantı günlerini salı, çarşamba, perşembe olmak üzere 3 gün üstüste getirmek çalışmalarını güçleştirir. Salı günü bir kanunu Umumî Heyette takip ediyorsunuz, çarşamba günü öğleye kadar seçmenler geldi onlarla meşgulsünüz, çıkıp Umumî Heyete geleceksiniz. Çarşamba günkü görüşülecek teklif ve tasarılar vardır, onlara hazırlık lâzım.

Bu bakımdan, milletvekillerinin hazırlanabilmesi için (yalnız komisyonlarda, Umumî Heyette veya seçmenlerle değil) aynı zamanda teklif ve tasarılar üzerinde gidip Meclis Kütüphanesinde veya evinde hazırlanmak mecburiyeti vardır.

Bu bakımdan, pazartesi, bir gün ara veriyorsunuz çarşamba, bir gün ara veriyorsunuz cuma günleri çalışmasında büyük faydalar vardır. O zaman Senato da tutar salı, perşembe çalışacağına, pazartesi, salı çalışır, bu işi kapatırdı. Biz Senatonun çalışmasıyla Meclisin çalışmasını bir araya getiriyoruz. Belki bu not tutan memurların bir kısmı orada çalışacaktı, bugün 10 memur çalışıyorsa, ister istemez 20 memura çıkartmış olacağız.

Bu bakımdan, yine haftada birer gün ara vererek çalışmakta fayda vardır. Bu şekilde de bir teklif verdim, takdir Meclise aittir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Mehmet Yardımcı, buyurun efendim.

MEHMET YARDIMCI (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Hemen peşinen arz edeyim ki, bu tasarının getirdiği günler, yani eskiye nazaran yaptığı değişiklikleri şahsen tasvip ediyorum ve daha çok yerindedir. Sebebi;

Bir kere 3 gün arka arkaya müzakerelerin devam etmesinde şu fayda vardır; silsilei kelâm devam eder ve fikir silsilesi inkıtaâ uğramadan devam eder. Bu bakımdan faydalıdır.

Şunu hemen ilâve edeyim ki, dünya parlâmentolarının bir çoğunda da bu şekilde arka arkaya çalışma mevcuttur. Hatta, ilâve etmek isterim, - bunu niçin söylüyorum, biraz sonra arz edeceğim - Avrupada haftada bir gün, iki gün çalışan parlâmentolar da vardır, icabettiği zaman davet eder (ki, o bahsi diğer)

Bu sebeple Kargılı arkadaşımın bir noktasına cevap vermek isterim. Diyolar ki; «eğer biz fazla çalışırsak millete moral verimiz.» Misal olarak ta Gandi'yi gösterdiler. O zaman şu fikir de akla gelebilir : Devletin bütün müesseseleri sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar çalışırlarsa, resmî müesseseler dahil, bunların hepsi bu surette millete şevk vermiş olacaktırlar... Ne zaman okuyacaksınız, ne zaman tetkik edeceksiniz, ne zaman fikir silsilesini insicama getireceksiniz? Kusura bakmayın ama bu bir parça teorik, bir parça da hissidir.

Bir noktaya daha dokunacağım. Dediler ki; memurlar çalışıyor, geldiği zaman imza ediyor, gelmediği zaman ceza görüyor.» O halde ben size bir sual soracağım; bir emekli kanunu mevzu bahis edildiği zaman, her taraftan, «milletvekili memur mudur ki emekli maaşı meselesini ortaya getiriyor» diye feryadı figanlar yükseldiği zaman memur gözüyle bakılmıyordu da şimdi mi akla geldi? Hakikatte de öyle; milletvekili memur değildir.

«Devlet memurluğunun her türlü hakkından milletvekili istifade edecek, ama çalışma vaziyetine gelince memur olmayacak.» Burada da bir haksızlık göze çarpıyor; bir yerde, sen devlet memuru değilsin, diyeceksiniz; bir yerde de, sen devlet memuru zihniyetinde hareket edeceksin, diyeceksiniz. Af buyurun, tabir bu büyük Meclisin mehabetine yakışmayacak ama, mâzur görmenizi rica edeceğim, milletvekilini

bir devekuşu mu yapacaksınız; sırası geldiği zaman uçacaksın, sırası geldiği zaman yük alacaksın, diye...

Bunlar doğru değildir, esasen hepimiz biliyoruz; milletvekillerinin, Millet Meclisinin çalışmalarında birçok spekülasyonların yapıldığı bir sırada bir de biz kalkıp ta şu veya bu istikamette fikirler serd edersek o zaman bize şunu derler: «Siz kendi kendinizi tenkid ediyor, kendinizi kendi içinizden yıkmaya çalışıyorsunuz, bizim ne günahımız var?» diye karşımıza çıkacak insanların bulunacağını da unutmamak gerektir. Evvelâ bir müdafai nefis haline gelelim.

Sonra, bırakın ki, fıkra getirmiş, teamül de zaten öteden beri mevcuttur, gün olur hergün çalışsınız, sabahtan akşama, gece yarılarna kadar; gün olur hiç çalışmazsınız veya muayyen saatlere inhisar eden çalışmalar yaparsınız. Mesele bu.

Ayrıca, literatürü tetkik etmek için de milletvekilini zamana ihtiyacı vardır. Üç günü arka arkaya getirmek suretiyle, benim şahsi kanaatimce, bir milletvekili bir kanun istikametine bir literatürü tetkik etmek isterse daha çok zamana sahibolacaktır; Cuma olacaktır, Cumartesi olacaktır, Pazartesi olacaktır. Ben size arz edeyim, birçok memleketlerde tatil Cumartesi başlar, hattâ Cuma akşamı başlar, Cumartesi, Pazar, Pazartesi devam eder; kimler için? Devlet memurları için dahi. Bunu inkâr edemezsiniz, bunun için misal getirmek kolaydır.

Ben sözü fazla uzatmayacağım. Zaten bura-ya eski teamülden fazla birşey gelmemiştir. Eskiden Pazartesi, Çarşamba, Cuma günleri idi, gene üç gün idi; bu sefer yine üç gün getirmiştir. Ama meseleyi arka arkaya getirmiştir. Çalışmanın arka arkaya gelmesi her bakımdan her istikamette, biraz evvel arz ettiğim vaziyetler muvacehesinde dahi faydalıdır.

Bu maddenin aynen geçirilmesine iltifat buyurmanızı Yüksek Meclisten rica ediyorum.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere takriri gelmiştir, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

55 nci madde üzerinde yeteri kadar sayın üye konuşmuş ve durum aydınlanmıştır. Konunun yeterliliğinin oylanmasını rica ederim.

Muğla

Ahmet Buldanlı

BAŞKAN — Takriri oylarınıza arz ediyorum? Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde ile ilgili önergeler vardır, aykırılık derecelerine göre okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

55 nci maddenin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Toplantı günleri : Resmî tatile raslamadığı takdirde Millet Meclisi Genel Kurulu haftanın her günü sabah saat 9,00'dan 12,00'ye; 13,30'dan 17,00'ye kadar çalışır.

İçel

Celâl Kargılı

Meclis Başkanlığına

55 nci maddenin birinci fıkrasının aşağıdaki biçimde değiştirilmesini saygıyla öneririm.

İstanbul

Mehmet Ali Aybar

«Madde 55. — Resmî tatile raslamadığı takdirde Millet Meclisi Genel Kurulu Salı, Çarşamba, Perşembe, Cuma günleri saat 09.00'dan 12.00'ye; 14.00'ten 18.00'e kadar toplanır. Ayrıca üyeler, Pazartesi günleri saat 09.00'dan 12.00'ye ve 14.00'ten 18.00'e kadar müracaatları cevaplandırmak, ya da kitaplıkta fikri çalışmalarda bulunmak üzere Mecliste bulunurlar.»

Sayın Başkanlığa

İçtüzüğün 55 nci maddesindeki birinci fıkranın aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederim.

Nevşehir

Hüsamettin Başer

«Madde 55. — Resmî tatile raslamadığı takdirde Millet Meclisi Genel Kurulu Pazartesi, Çarşamba, Cuma günleri saat 15.00'ten 19.00'a kadar toplanır.»

Sayın Başkanlığa

Teklifin 55 nci maddesinde söz konusu çalışma günlerine Cuma günün de eklenmesini öneriyorum.

Saygılarımla.

İçel

Turhan Özgüner

Millet Meclisi Başkanlığına

Millet Meclisi İçtüzüğü kanun tasarısının 55 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ankara

Sinop

Suna Tural

Hilmi İşgüzar

«Millet Meclisi Genel Kurulu Salı, Çarşamba, Perşembe günleri saat 15.00'ten 19.00'a kadar toplanır. Genel Kurul toplantı gün ve saatlerini değiştirebileceği gibi, lüzum gördüğü günlerde de toplantı yapılmasına karar verebilir.»

Sayın Başkanlığa

55 nci maddenin İçtüzük teklifinin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya

Baha Müderrisoğlu

«Madde 55. — Genel Kurul diğer günlerde de toplantı yapılmasına karar verebilir.»

BAŞKAN — Verilmiş bulunan önergeler okunmuştur. Oya sunmak üzere tekrar okutuyorum.

(İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Cumartesi resmî tatil olmadığına göre o gün saat kaç kadar çalışılacak Sayın Kargılı, o husus belli değil.

Komisyon katılıyorlar mı?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Hayır.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Takririni vuzuha kavuşturmak sadedinde buyurun Sayın Kargılı.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Bu verdiğim değişiklik önergesine iltifat eden veya etmeyen olabilir. Fakat, ben bir noktadan izah edeceğim önergemi; rejim mücadeleleri zor mücadelelerdir. Bu zor mücadeleler içerisinde demokratik rejimin bir ülkede yer-

leşmesi ve onu yerleştirmek isteyenler kadar cefa, kahır, fazilet mücadelesi, ömür tüketme lüzumu hissettiren hiçbir rejim yoktur.

Muhterem arkadaşlarım, demokratik rejimin hepimiz müdafiiyiz. Yerleşmesini, hem de köklü, sarsılmaz bir şekilde yerleşmesini istiyoruz. Bunun gereğini yapıyor muyuz? Tabii ki, kendi kendimizi tenkit ediyoruz ki en iyiye vâsıl olabilelim.

Muhterem arkadaşlarım, eğer tenkit ettiğiniz ideolojik rejimler hayatını, istikbalini, canını, ailesini kendi inandığı, sizin tasvabetmediğiniz yolda harcıyor, feda ediyorsa biz de demokratik rejimin başsavunucusu insanlar olarak mesailerimizi tam olarak buraya millet için vermekten sakınıyorsak o zaman başımızı iki elimizin arasına alıp düşünmemiz gerekiyor. Ben millete örnek olsun, moral, cesaret gelsin diye birtakım meseleleri dile getirdim.

Şimdi başka bir hususa geliyorum: Arkadaşlar diyorlar ki, bâzen sabahlara kadar çalışıyor Meclis. Bu, düzenli çalışmasını bilmeyen öğrencinin sınıfta kalmasına benzer.

ORHAN CEMAL FERSOY (İstanbul) — Senin gibi.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Çalışmaz, çalışmaz bütün karneler boyunca. Ben o kadar çalışkan ve zeki insanım ki, tam son hafta gece gündüz bir hafta çalışır bak gör nasıl sınıf geçerim. Düzenli her gün işini bitiren öğrencinin halî başkadır, işini son aya bırakıp gece sabahlara kadar çalışan insanın sonu da sınıfta kalmaktır.

Muhterem arkadaşlarım, biz burada bu çalışma düzeninin bir prensip içinde, belirli ölçülerde olmasını istiyorsak, en verimli ve sıhhatli çalışma saatleri sabah saat 09.00'dan 12.00'ye 13.30'dan 17.00'ye kadardır. Saat 15.00'ten sonra insan yorulur, bunu siz burada söylüyorsunuz.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Tıbbi olarak aksidir.

BAŞKAN — Tıbbî bakımdan aksi olduğunu siz biliyorsunuz doktor olarak. Sayın Kargılı öyle kabul etmiyorlar.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Sabahtan eğer saat 15.00'e kadar hastane hastane, davet kapısı kapısı geziyor ve saat 15.00'te de buraya geliyoruz diyorsanız sizden verim alın-

maz. Ama sabah saat 09.00'da buraya zinde olarak geliyorsanız o zaman verim alınır. Bir defa çalışmada psikolojik, sosyolojik olarak insanın verimli olduğu zamanın bir şekli vardır. Ben zaten saat 15.00'e kadar ölüyorum, kahroluyorum, saat 15.00'te de Mecliste çalışıyorum. Bundan verim alınmaz.

Ben önergede bir insanın topluma, kendisine en verimli saatlerini seçmişim. Dünya da bunu seçmiş, onur için çalışma saatlerini böyle ayarlamış. Ee, efendim İsviçre ve İngiltere' de de böyle mi? İngiltere ve İsviçre bugüne gelinceye kadar nice parlâmenter, nice demokrasi faydaları vermiştir. Amerika bugüne gelinceye kadar bırakınız mesaisini; canlarını, Cumhurbaşkanlarını, hayatlarını demokrasi uğruna harcayan insanlar ve topluluklar sayesinde gelişmiştir. Bunları nazarı dikkate alalım.

Bir grubun sözcüsü arkadaşımız burada söyledi; «Zaten parlâmenter üyelikle bağdaşmayan işler hakkındaki kanun gelecek, burada görülecek» arkadaşına hatırlatayım, Komisyon Başkanı arkadaşım da burada, 3 senedir şikâyetle bulunurum; parlâmenterlikle bağdaşmayan işler hakkında kanun teklifim Anayasamın gereği olarak biran evvel çıkarılması için Yüce Meclise verilmiştir ve 3 yıldır Meclis Komisyonunda üzerinde tek kelime konuşulmadan bekletilmektedir. Zaman, zemin zabıt veriyorum. Cumhurbaşkanı parti başkanlarına yazdığı mektupta bu kanunun biran evvel çıkarılmasını önermiştir, aradan 1 yıl geçmiştir.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, müemelen midir bu görüşmeler?

BAŞKAN — Evet efendim, eğer diyor çalışma süresi bu şekilde tebdil edilirse bu kanunların görüşülmesi mümkündür.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Sabah 09.00'dan 12.00'ye, 13.30'dan 17.00'ye kadar burada çalışma sistemi konursa, başka insanlar milletvekilliğinin dışında zannediyorum ki, gazetelerde okuyoruz kendi kendimizi tenkit etmeyelim ve üzülmeye, viedanım sızlayarak söylüyorum, olayları ben size hatırlatmayayım, elbette nefret ediyor ve Yüce Meclisin dışına tutuyoruz o insanları, kahrımızı da bildirir-

yoruz, nice hâdiseler okumuşuzdur; dünyanın bilmem neresinde bir üyesi halen yatar ve Senato üyesi kabul edilir, buradan aylığını alır. Bunları hatırlayalım. Niye başkalarının suç ve veballerini her gün buraya gelenler yüklensinler, niye bu Meclisi her gün çalışmaz hale getirenlerin vebalini yüklensinler? Hepimiz bu Meclis verimli çalışmıyor diye şikâyet etmiyor muyuz? Niye bugün gece gündüz çalışıyoruz? Verimli hale getirmek için çalışmıyor muyuz? Bu Meclisin verimli çalışmadığını ağır çalıştığını iddia ettiğimizden dolayı bu meseleleri görüşmüyor muyuz?

Değerli arkadaşlarım, sözlerimi şu noktada bağlamak istiyorum: Demokrasinin gerçek ve sarsılmaz anlamda Türkiye'de köklü yerleşmesi için ve parlâmenter üyenin üzerine konulan her tozun üzerinden atılmasını istediğinden ve Parlâmentonun en yüksek seviyede itibarını muhafaza etmesi için gerekli her türlü tedbirin alınmasını gönülden istediğim için bunları söylüyorum. Çalışmayan, Parlâmento üyeliğini kendi çıkarına vasıta edenlerin vebalini biz çekmeyelim. Siz çalışan insanlarsınız, bu Parlâmentonun üzerine çalışmayıp gölge düşürenlerin vebalini çekmesinler arkadaşlar. Ben bunu savunuyorum.

Yüce Meclis önergeye iltifat ettiği takdirde, kısa zamanda izah edebildiğim nedenlerle gerçek ve sarsılmaz bir demokrasinin yerleşmesi uğrunda ve milletin moral, cesaret, yaşama gücü ve çalışma gücünün sembolleşmesi uğrunda yararlı olacağı inancıyla bu önergeye lehte lutufta bulunmanızı temenni eder, tekrar sizleri saygı ile selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Kargılı tarafından verilen önergeye Komisyon katılmamaktadır. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir. efendim.

Sayın Aybar'ın önergesini okutuyorum.

(İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Aybar'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Buyurun sayın Komisyon.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu **maddenin kabulü çok geniş tarzda gerekçe**imizde belirtilmiştir. Bu gerekçeye rağmen böyle verilmiş takrirlerle katılmamız mümkün de-

ğildir. Milletvekilliğinin ne olduğunun evvelâ gerekçemizdeki maksat istikâmetinde anlaşıldıktan sonra çalışma saatlerinin tanzimi hususunda teklif verilmesi daha uygun olur kanaatindeyiz. Bu yüzden de katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Aybar, takririnizi kısa bir şekilde izah etmek üzere buyurunuz efendim.

MEHMET ALİ AYBAR (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Görüşülen madde gerçekten Parlâmento'nun Yüce milletimiz gözünde kanunların ve Anayasanın kendisine vermiş olduğu mevkii hak ettiğini ispatlayacak olan ağırlıkta bir maddedir.

M. ZEKERİYA KÜRŞAD (Maraş) — Asıl kendisi gelmiyor Sayın Başkan, bir gün bile devamları yoktur.

MEHMET ALİ AYBAR (Devamla) — Parlâmento üyelerinin gereği kadar çalışmadıkları ve birtakım ayrıcalıklara sahib oldukları uzun zamandan beri gazetelerde bahis konusu edilmekte, halk arasında görüşülmektedir. Bunu içtenlikle parlâmenter sisteme bağlı bulunanlar elbetteki üzüntü ile takib ediyorlar.

Ancak samimî olalım, Parlâmentonun gereği gibi çalışmadığı da ortada olan bir hakikattir. Bu, şundan da bellidir: Zaman zaman Parlâmento, mevcut işleri görebilmek için, mevcut işlerin üstesinden gelebilmek için, olağanüstü mesai sarfeder. Şu dönemde böyle bir mesai yapmaktadır Parlâmento. Demek ki, bunun dışındaki dönemlerde Parlâmento, gerçekten kendisinden beklenen işi, düzenli çalışmayı göstermiyor.

Yine açık bir hakikattir ki, Parlâmentoda, komisyonlarda (biraz evvel, sabahki oturumda ifade edildi) binlerce kanun tasarı veya teklifi sıra beklemektedir. Bu, birikmiş kanun teklif ve tasarılarının istenilen süratte çıkmadığının açık bir delilidir. İstenilen süratte çıkmaması ise, Parlâmentonun, haftanın sadece belirli günlerinde ve belirli saatlerde mesai yapması, bu süre zarfında da bütün kanunların zamanında çıkmasının mümkün olamamasıdır.

Parlâmento üyeleri, şüphesiz yalnız Genel Kurulda iş görmezler; bunun dışında da

birtakım işleri vardır ve bu işleri her zaman parlâmenter görev çerçevesi içinde mütalâa edilir. Meselâ, parlâmenterin bir seçmenin işini takibetmesi, Parlâmento görevi sınırları içinde mütalâa edilebilir mahiyette değildir. Çünkü parlâmenter filân seçmenin, filân ahabının vekili değil; seçildiği bölgenin de vekili değil, Türk Milletinin vekilidir. Bu itibarla, parlâmenter fonksiyonunu genel anlamda mütalâa etmek mecburiyetindeyiz. Parlâmenter fonksiyon, hükümeti denetlemek, yasa görevini yapmak olduğu kadar, kendisini her gün biraz daha yetişkin hale getirmek, olayları bütün olanaklarıyla ve yetenekleriyle zamanında ve kaçırmadan izleyebilmek gibi, ağır bir işi de parlâmenterler üzerine yükler. Bundan dolayı, takdim ettiğim, verdiğim değiştirme önergesinde, parlâmenterlerin gerek komisyonlarda, gerek Genel kurullarda çalışmak üzere haftanın belirli günlerinde burada sabahdan itibaren mesai göstermelerini önerdiğim gibi, ayrıca haftanın bir gününde de kendilerine vâkı olacak müracaatları cevaplandırmak, değerlendirmek ve ayrıca dünya ve yurt olaylarını gereği gibi izlemek ve yeteneklerini, olanaklarını geliştirmek üzere de şahsî mesailerine kütüphanede - zengin kütüphanemiz var - devam etmelerini öngören bir önerge dir.

Değerli milletvekilleri; gerçekten bu parlâmenter fonksiyonun Türkiye gibi bir memlekette, geri bırakılmış bir ülkede ancak bu şekilde üstesinden gelinebileceğini, bilmiyorum söylemeye bile hacet yoktur. Türkiye geri bırakılmış bir toplum olarak çözümlenmesi gereken binlerce sorunla karşı karşıyadır. Bu sorunlar, bizim buraya haftanın belirli günlerinde birkaç saatimizi vermemizle çözümlenemez. Ama ne var ki, şu tadil edilen tüzük o istikâmette tadil ediliyor ki, milletvekilleri hakikaten burada sıraları doldurmakla görevli imiş gibi bir muameleye mâruz bırakılıyor. Anayasamıza göre, ağırlık, milleti temsil etme ağırlığı, millî egemenliği kullanma ağırlığı, milletvekillerinin kişilerine tanınmış bir hak olduğu halde, tüzük o şekilde kaleme alınıyor ki, milletvekilleri (Partili olsun, partisiz olsun) ikinci plâna itiliyor ve burada yasa görevini, denetleme görevini münhasıran

partilerin yapması düşünülüyor. Elbetteki böyle düşünülünce Parlâmentonun çok fazla mesai sarfetmesine de gerek kalmaz. Çünkü işleri Hükümet, yetkili makamlar pişirip kotaracak ve Parlâmento nihayet bir oylama makinesi haline gelecektir. Üzülerek söyleyeyim, Tüzük tadilatı bu istikâmette olmaktadır. Tüzük burada, grubu olan ve büyük grubu olan partilere üstünlük tanımakta, küçük gruplu partileri ve grubu olmayan partileri ve hele bağımsız milletvekillerini kaale almama, onlara fiğüranlık ödevi, vermekle yetinmek istemektedir.

BAŞKAN — Sayın Aybar, süreniz dolmuşmuştur, bağlayınız.

MEHMET ALİ AYBAR (Devamla) — Böyle olunca, elbetteki Parlâmentonun çalışma saatleri de tüzükte önerildiği şekilde bir yaksaksavar biçiminde üç güne inhisar ettirilir. Benim mâruzatım Parlâmentoyu gerçek çalışan ve geri bırakılmış bir ülkenin Parlâmentosu gibi gerçekten çalışan bir hale getirmek için verilmiş bir önerge'dir. Yüce Meclisin iltifat buyuracağını umarım.

Yüce Meclisi saygı ile selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Aybar'ın önergesine komisyon katılmamaktadır. Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

Takriri Komisyon katılmıyor. Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(İçel Milletvekili Turhan Özgüner'in önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Özgüner, Sayın Aybar'ın takririnde Cuma günü vardı, Genel Kurulumuz kabul etmedi. (Salı, Çarşamba, Perşembeye bir Cuma ilâve eden) Bu sebeple takririnizi ayrıca oya arz ediyorum.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan arz edeyim; Sayın Aybar'ın takriyle be-

nim takririm arasında fark var. Ben Pazartesi'ni de dahil etmedim..

BAŞKAN — Pazartesi çalışma günü değil, Pazartesi milletvekillerinin...

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, müstakıl bir önerge'dir.

BAŞKAN — Oya arz edeceğim efendim. Cuma günü oylandı çünkü. Sayın Aybar'ın takriri Salı, Çarşamba, Cuma günü Meclis mesaisini öngören bir önerge idi, onun oya arzı yapıldı. Bu sebeple zatiâlinizin önergesini oya arz edeceğim.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, Pazartesi ayrı bir mesai koyduğu içindir ki rey vermemiş olabilir arkadaşlar.

BAŞKAN — Sayın Hüsamettin Başer'in de Cuma günü ile ilgili takririni okuduk efendim, ona da katılmadılar.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Pazartesi, Çarşamba, Cuma kendilerinininki. Benimki öyle değil.

BAŞKAN — Oya arz etmeyeceğim efendim.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Hakkınız var mı önergeyi oya arz etmemeye? Yok.

BAŞKAN — Genel Kurula arz edildiği için var.

Diğer önergeyi okuyun efendim.

(Ankara Milletvekili Suna Tural ve Sinop Milletvekili Hilmi İsgüzar'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Konya Milletvekili Baha Müderrisoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Önergenizi izah etmek üzere, buyurunuz efendim.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Efendim, maddede zaten var.

BAŞKAN — Genel Kurul, «Danışma Kurulu» diyor.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Konya) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Sözlerime başlamadan evvel şunu arz etmek isterim ki, sayın Celâl Kargılı ilmi yönden yanlış bir...

BAŞKAN — Takririnizi izah buyurun sayın Müderrisoğlu, bırakın Sayın Kargılı'nın izahatını.

BAHA MÜDERRİSOĞLU (Devamla) — Sayın Başkan, bir dakika, ilmen ve tıbben çalışma saatleri öğleden sonradır. Bunun ilmi ve tıbbi olduğunu, fizyolojik bir hâdise olduğunu kendisinin de öğrenmesini hassaten istirham ederim.

Benim önerimde, Danışma Kurulunun teklifi çıkartılmıştır. Burada tamamen Genel Kurulun arzusu üzerine Salı, Çarşamba, Perşembe günleri dışında da Genel Kurulun çalışması teklif edilmiştir. Bu çalışma saatlerinin herhalde fevkalâde günlere münhasır olması gerekir. Bu bakımdan önergeye iltifat edilmesini rica eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Baha Müderrisoğlu'nun önergesine Komisyon katılmamaktadır. Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir efendim.

55 nci maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Birleşimin açılması ve kapanması:

MADDE 56. — Başkan oturumu açar ve gerektiğinde kapatır. Oturum devamınca Başkanlık kürsüsü boş kalmaz.

Zorunlu hallerde o birleşim için geçerli olmak kaydıyla ve sona ermek üzere olan işlerin tamamlanması amacıyla oturumun uzatılmasına Genel Kurulca karar verilebilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan bu maddenin müzakeresinin tehirini talep ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı 56 nci maddenin müzakeresinin tehirini talep etmekte-

dir. Varsa önergeleri de istemektedir. Önerge yoktur şimdilik.

Tehiri hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Kıyafet:

Madde 57. — Başkanlık kürsüsünde Başkan, beyaz kelebek kravat ve siyah yelek üstüne siyah frak giyer. Görevli Divan üyeleri de, koyu renk elbise giyerler.

Genel Kurul salonunda yer alan milletvekilleri, Cumhuriyet Senatosu üyeleri, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilâtı memurları ve diğer kamu personeli ceket giymek ve kıravat takmak zorundadırlar. Bayanlar tayyör giyerler.

Görevlilerin kıyafeti Başkanlık Divanıca tespit edilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Birgit, buyurun.

ORHAN BİRGİT (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarımı;

Frak giysisi Türk Parlâmentosuna nasıl geldi? Şu anda, itiraf ederim ki bilmiyorum. Dünyanın hangi parlâmentosunda böyle bir şekil zorunluğu var? Bunu da söyleyebilecek durumda değilim. Ama hatırlıyorum, bir takım yabancı ülkelerde; hâkimlerine **peruk taktıran, özel kıyafetleri** zorunlu kılan, kendi geleneklerinden kalma hükümler var.

Şimdi, frakın Türk halkı için gittikçe yabancılaşan bir elbise olduğunu bir defa kabul edelim. Bâzi protokol törenlerinde o törene katılması gereken kişilerin ancak belirli bir kesiminde bir zorunluluk icabı oluyor, nereden girdiyse bizim protokol geleneklerimize, Cumhuriyet Bayramlarını hatırlayınız, şu bulunduğu çatı altında sayın Devlet Başkanını kutlamaya gelen kimselerde dahi frak zorunluğu gibi bir kayıt konuyor ve o kutlama törenine katılması çok zorunlu olan kimseler, örneğin bakanlar, siyasî parti genel başkanları gibi kimseler bu törenlerde bulunmasalar olmaz, çeşitli söylentiler çıkar, oradan buradan bularak, Türk gelenekleriyle hiç bir ilgisi olmayan bu kıyafete bürünmek zorunluluğu da duyuyorlar.

Madde bir defa, Parlâmentodaki eşitlik ilkesine de aykırı görünüyor ve bu madde şunu getiriyor; Millet Meclisi Başkanı ve Başkanvekilleri Parlâmentonun mutlaka erkek üyeleri arasından seçilir. Frağın bir kadın tarafından giyilebileceğini kabul ediyor musunuz?

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Senato Başkanlık Divanında kadın üye de var

ORHAN BİRGİT (Devamla) — Türkiye'de henüz bir kadın, Senato Başkanvekili, Senato Başkanı olmadı. Bu kıyafet üzerinde Komisyonun ne gibi bir duyarlık göstereceğini bilmiyorum. Eski Meclislerde, bir ara gözüme çarpıyor, Kâtip üyeler de bu kıyafete bürünmek zorunluğunu duyarlarmış.

Geliniz vazgeçelim, Başkan, mazbut koyu renk elbiseleriyle çıksın, dünyanın birçok parlâmentolarını filmlerden, televizyondan esinlenerek hatırlıyorum ve Türk Milletinin kendi gelenekleri içerisinde olsun bir yabancılaşmaya gitmeyelim. Bir mehabet filân da getirdiği yok.

Önengem teveccühünüze mazhar olursa çok teşekkür edeceğim. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Komisyon Başkanı Akçalı.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Parlâmentolarda Başkanların ve Başkanlık Divanlarının muayyen kisve taşıması, Parlâmento teamülü arasına girmiştir. Hattâ bâzı parlâmentolarda yalnız başkan veya başkanvekili değil, üyeler muayyen kisve giymeden oturumlara iştirak edemezler. Bu maddenin nereden geldiğini arkadaşımız sormuştur. Eski İktüzüğümüzde 1 . 4 -1945 tarihli Meclis kararı ile bu teamül Meclis kararı haline getirilmiş ve oradan İktüzüğümüze aktarılmıştır. Milletvekillerinin de oturuma, oturumun ciddiyetiyle kabili telif bir kıyafetle gelmeleri yerine olacaktır. Bu, hem teamül haline gelmiş, hem de tatbikatta İktüzüğe konulması lüzumlu bir kaide haline gelmiştir.

Diğer taraftan, bayanlar için de burada kıyafet tayin edilmiştir. Gün gelir bir bayan arkadaşımız Meclis Başkanlığına seçilirse, o da bu maddede tayin edilen kıyafeti giymek suretiyle bu şartı yerine getirmiş olur.

ORHAN BİRGİT (Ankara) — Ne giyecek? Frak giyemezler, ya?

CEVDET AKÇALI (Devamla) — Burada «tayıör giyerler» diye bir kayıt var, bayanlar elbette frak giyemezler.

Bizim kanaatimize göre, Başkanın muayyen kisvesinin olması zorunludur. Daha evvelce karara bağlanmış ve Meclisimizde teşekkül etmiş bir teamül vardır. Bu madde, mevcut teamüle, mevcut karara uygun olarak tanzim ve sevk edilmiştir.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Sayın Başkan, Komisyon Başkanından bir soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Güley, buyurun,

FERDA GÜLEY (Ordu) — Efendim, 57 nci maddede: «Bütün üyeler, yani Genel Kurul salonunda yer alan milletvekilleri, Cumhuriyet Senatosu üyeleri, Bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilâtı memurları ve diğer kamu personeli ceket giymek ve kıravat takmak zorundadırlar.» deniliyor. Ondan sonra, «bayanlar tayyör giyerler» hükmü vardır.

Şimdi, bir bayan üye, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi, böylece tayyör giyme hakkını kazanıyor. Fakat yukarda da, üye olduğu takdirde kıravat takma mecburiyeti getirilmiştir. Acaiba, tayyör üzerine bütün Millet Meclisi bayan üyeleri kıravat takma mecburiyetinde bırakılabilirler mi? Bırakılamayacağı benziyor, fakat zapta geçmesinde yarar vardır.

CEVDET AKÇALI (Devamla) — Kıravat mecburiyeti şüphesiz ki, Parlâmentonun erkek üyelerine mahsustur. Aşağıda bir istisna getirilmiştir. Arzu ederse takar, bayanların kıravat takması bu tüzüğe aykırı bir husus değildir, ancak mecburi değildir, bu İktüzüğe göre.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Özgüner.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, 57 nci maddenin ilk fıkrasındaki sarahat karşısında «beyaz kelebek kıravat ve siyah yelek üstüne siyah frak» denildiğine göre, bir bayan üye Meclis Başkanı veya Başkanvekili olursa, burada sarahat olmadığına göre, bu hususta ne düşünülmüyor? Zapta geçsin, Bu hususu açıklar mısınız?

CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, frakın erkek kıyafeti olduğu bütün üyelerce malûmdur. Aşağıda bayanlar için bir istisna

getirilmiş olduğuna nazaran, elbette bayanlar, kendilerine ait ne getirilmiş ise o kıyafete tâbi olacaklardır.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Öyle bir şey olamaz tabiatıyla.

Bir sual sormak istiyorum.

Biz burada madde tedvin ediyoruz, yani Komisyon Başkanının madde hakkındaki tefsiri haklı olabilir. Ama, madde «genellikle» diyor. Kanun maddeleri gibi tüzük hükümleri de genellik ifade eder. Kadın bir üyenin Başkan veya Başkanvekili olabileceği şüphesiz mani bir hal olmadığına göre, mümkün iken, e bir bayan da frak giymez, o malûmdur, malûmdursa, şüphesiz bunun madde de malûm olması lâzımdır. Burası erkekler Meclisi değil, burası Türkiye Cumhuriyetinin Büyük Meclisi olduğuna göre, bayan gelir, her türlü hakkı vardır. Bunu maddeye getirmek lâzımdır. Kadın kıyafeti şu, erkek kıyafeti şu, yerlerini göstermiş, ama Divan-da da kadın ve erkek kıyafetlerini neden göstermiyor sunuz? Genelliği burada belirtmek lâzımdır, onu arz ediyorum.

CEVDET AKÇALI (Devamla) — Sayın Başkan, bir gün Meclisimizde kadın başkan olduğu takdirde bu maddeye göre tayyör giymek suretiyle Meclisi idare etmesine bu madde müsaade etmektedir.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Yok, böyle bir şey yok.

BAŞKAN — Rica ediyorum, soru soruyorsunuz, cevap veriyor Başka bir mesele yok

CEVDET AKÇALI (Devamla) — Bunun için ayrıca bir kıyafet düşünülmemiştir. Böyle bir hal vukubulduğu takdirde, bu maddenin sarahati kâfi gelmediği kanaatindeyse Yüce Meclis yeni bir madde tedvin eder, yeni bir kıyafet şekli tanzim eder.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

Başkaca madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili?.. Yok.

Sayın Birgit'e ait bir önerge vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

57 nei maddenin 1 nei fıkrasının «Başkanlık kürsüsünde Başkan koyu renk elbise giyer» şeklinde değiştirilmesini öneririm.

Saygılarımla.

Ankara
Orhan Birgit

BAŞKAN — Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Birgit'in takririne Komisyon katılmamaktadır. Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

58 nei maddeyi okutuyorum.

Yoklama :

Madde 58. — Başkan birleşimi açtıktan sonra tereddüde düşerse yoklama yapar.

Görüşmeler sırasında işaretle oylamaya geçilirken, on milletvekili ayağa kalkmak veya önerge vermek suretiyle yoklama yapılmasını isteyebilir.

Yoklama, elektronik oy düğmelerine basmak veya Başkan lüzum gördüğü zaman ad okumak suretiyle yapılır.

Yoklama sonucunda, üye tamsayısının salt çoğunluğunun mevcudolmadığı anlaşılırsa, oturum en geç bir saat sonrasına ertelenebilir. Bu oturumda da toplantı yeter sayısı yoksa, birleşim kapatılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın üye?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, müsaade buyurur musunuz?

BAŞKAN — Buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, 58 nei madde üzerinde verilmiş değişiklik önergeleri varsa, bu önergelerin Komisyonumuza tevdiini ve maddenin müzakeresinin tehirini istirham ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Sözcü maddenin müzakeresinin tehirini talebetmekte ve verilmişse önergelerin de Komisyona tevdiini istemektedir.

Maddenin müzakeresinin tehiri hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

59 neu maddeyi okutuyorum.

Geçen tutanak hakkında konuşma :

Madde 59. — Bir milletvekili veya Bakan kendisine ait olup, geçen birleşim tutanağında yer alan bir beyanın düzeltilmesi hakkında söz isterse, Başkan, beş dakikayı geçmemek üzere söz verir.

BAŞKAN — Madde üzerinde sayın Özgüner, buyurun.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Sayın Başkan, sayın Milletvekilleri;

Bu maddenin uygulamadaki durumu şüphesiz beni konuşmaya sevketti. Burada, bir milletvekili veya bakan kendisine ait olup, geçen Birleşim tutanağında yer alan bir beyanın düzeltilmesi hakkında söz isterse, Başkan kendisine söz verir, deniyor. Ancak, uygulamada bunu nasıl yapıyoruz? Gördük bir çok defa. Bir sayın milletvekili; «geçen birleşimdeki benim konuşmam zabıtlara yanlış geçmiştir, yanlış anlamaya sebep olmaktadır, söz istiyorum» dediği zaman ortada bulabilirsek, o da şüpheli, ham zabıtlar... Ne dereceye kadar hakikaten gerçeğe uygundur, o da kabili münakaşa. Bu şekilde bir uygulamadan, şüphesiz gelmiş geçmiş arkadaşlar olarak, bir netice alamıyoruz. O halde, bu maddeyi işler bir duruma getirebilmek için şu Yüce Meclisteki konuşmaların zabıtlara geçtikten sonra, hiç değilse bir birleşime yetişemez şüphesiz, ham zabıtlar yetişse de bir değer taşıyor, münakaşalı, Hiç değilse bir haftaya yetiştirilebilmesi olanağını yaratmak lâzım.

Arkadaşlar, bu dönemin başlangıcında engeç bir ay içinde zabıtları alabiliyorduk. Şimdi, sayın Başkanlığın çok iyi bildiği bir sebeple bu zabıtlar 8 - 9 ayda ele geçmiyor. Şüphesiz 657 sayılı Kanunu değiştiren 1327 sayılı Kanun ile bazı sıkıntılar ve sızlanmalar zabıtları zamanında bu Yüce Meclisin memurlarının yetiştirmesini mümkün kılarmıyormuş. E, bu bahane Başkanlık Divanı tarafından ne ölçüde karşılanıyor, ne düşünülüyor, onu bilemiyoruz. Ama bir Meclis zaptının birleşimden 8 ya da 10 ay sonra ele geçmesi gibi bir durum var. O halde 10 ay sonra tetkikin de bir gereği olmuyor çok zaman.

Şimdi, bu zabıtların zamanında elimize geçbilmesi ancak bir değer taşır. Ve konuşmaların hakikaten gerçeğe, zabıtların hakikaten gerçeğe uygun olup olmadığının tartışılması, ondan sonraki birleşimde bunun mümkün olabilmesi için burada zabıtların da en geç bir hafta gibi bir süre içerisinde üyelere dağıtılmasının imkân dahiline sokulmasını öneririm. Böylece bu madde ancak işler olur. Yoksa doğmadan ölü bir madde durumunda kalır. Zabıt yok ki or-

tada, bir sonraki birleşimde bunun aksini iddia edelim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca görüşmek isteyen sayın milletvekili?... Yok.

Sayın Kâmil Şahinoğlu'nun madde ile ilgili bir önergesi vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan İçtüzüğün 59 ncu maddesinin son cümlesindeki «beş dakikayı geçmemek üzere söz verir» den evvel «öncelikle» kelimesinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Manisa

Kâmil Şahinoğlu

BAŞKAN — Beş dakikayı geçmemek üzere öncelikle söz verir, öyle mi efendim?

KÂMİL ŞAHİNOĞLU (Manisa) — Sayın Başkan, önergeyi geri alıyorum.

BAŞKAN — Sayın Şahinoğlu, önergesini geri aldılar.

Bu sebeple, başkaca bir önerge yoktur.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. 60 ncı maddeyi okutuyorum.

Gündem dışı konuşma :

Madde 60. — Meclis Genel Kuruluna duyurulmasında zaruret görülen olağanüstü acele hallerde beşer dakikayı geçmemek üzere, Başkanın takdiriyle en çok üç kişiye gündem dışı söz verilebilir. Hükümet bu konuşmalara cevap verebilir.

Hükümet, olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse, Başkan, bu istemi yerine getirir. Hükümetin açıklamasından sonra, siyasi parti grupları birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere, konuşma hakkına sahiptirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Komisyon Sözcüsü, buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, 58 ncı maddede arz ettiğim esbabı mucibeye müsteniden, 60 ncı madde üzerinde verilmiş önergeler varsa, bu önergelerin komisyonumuza tevdiini ve maddenin müzakeresinin tehirini istirham ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon 60 ncı maddenin müzakeresinin tehirini ve varsa verilmiş önergelerin Komisyona tevdiini talebetmektedir.

Maddenin müzakeresinin tehiri hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

61 nci maddeyi okutuyorum.

Söz alma, konuşmalar ve yazılı konuşmalar :

Madde 61. — Adını önceden kaydettirmeyen veya oturum sırasında Başkandan söz almayan hiç kimse konuşamaz.

Gündemde bulunan veya belli bir günde görüşme konusu olacağı Anayasa, kanun veya İçtüzük gereğince bilinen konular dışında Divan üyeleri, söz alma istemi kaydedemezler.

Konuşma, Başkanlığa ve Genel Kurula hitabedilerek kürsüden yapılır.

Pek kısa bir sözü olduğunu belirten üyeye Başkan; yerinden konuşma izni verebilir.

Yazılı bir konuşmanın, kürsüden okunması veya Başkanın izni ile bir divan üyesine okutulması mümkündür.

Bir görüşme sırasında Hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar.

Sorular, konuşmalar bittikten sonra sıra ile sorulur.

İçtüzükte başka bir süre tayin edilmemiş veya aksi Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa siyasi parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar 20, üyeler tarafından yapılan konuşmalar 10 dakikayı geçemez. İkinci defa yapılacak konuşmalarda, süre bunun yarısı kadardır.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili?.. Buyurun Sayın Avci.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, biraz evvel arz ettiğim esbabı mucibe ile 61 nci maddenin müzakeresinin tehirini isticram ediyoruz. Varsa önergelerin tevdiini de keza isticram ederiz.

BAŞKAN — Komisyon Sözcüsü tarafından 61 nci maddenin müzakeresinin tehiri, varsa önergelerin Komisyon tevdi talebolunmaktadır.

Maddenin müzakeresinin tehiri hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, bir noktaya işaret edebilir miyim müsaadenizle?

BAŞKAN — Buyurun. Zaten şimdi okuttuğum maddede de «Kısaca bulunduğu yerden söz verir.» diyor.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, Komisyon sabahtan beri tespit etmiş olduğu maddeleri geriye istiyor. Önergeleri okutmadan istiyor. O halde Komisyonun geriye istedikleri maddelerin tespiti gerekiyor. Şöyle ki :

Zamandan tasarruf için maddenin numarası okunduğu zaman Komisyon maddeyi geriye istesin, o maddeyi okumakla sarf ettiğimiz zamanı tasarruf edelim. Çünkü, ne önerge okunuyor, ne maddenin müzakeresi oluyor. 61 nci maddeyi geriye istiyor önergelerle beraber. Onun için müddetten tasarruf edelim.

BAŞKAN — Madde 62. Bunda da var mı talebiniz efendim? Müzakeresiz geri alma talebiniz var mı?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Sayın Başkan, 61 nci madde ile ilgili bulunması dolayısıyla bunun müzakeresinin tehirini de isticram edeceğiz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, biz sadece müzakerenin ertelenmesini istediğimiz için maddenin burada okunması lâzımgeldiği kanaatindeyiz. Okunduktan sonra...

BAŞKAN — Evet, maddeyi okuduğumuza göre ikinci bir müzakerede okumayabiliriz. Ama şimdiye kadar tatbik ettiğimiz sistem okuyarak olduğu için, Sayın Asutay'ın zaman tasarrufu bakımından ortaya attığı hal yerinde olmakla beraber, şimdiye kadar tatbik ettiğimiz sistemi tatbik edelim, tekrar müzakereye vaz'edildiğinde okunma lüzumu kalmaz.

Söz sırası ve söz sırasını değiştirme :

Madde 62. — Söz, kayıt veya istem sırasına göre verilir.

Genel Kurul gerekli görürse, görüşme konusunun lehinde, aleyhinde ve üzerinde olmak üzere sırayla söz verilir.

Başkan, görüşmeye başlamadan önce, söz sırasına göre söz alanların adlarını okutur.

Hükümete, esas komisyona ve siyasi parti gruplarına, söz almada öncelik tanınır. İlk öncelik esas komisyona, ikinci öncelik Hükümete,

üçüncü öncelik siyasî parti gruplarına aittir. Siyasî parti gruplarına istem sırasına göre söz verilir.

Son söz milletvekilinindir.

Bir milletvekili, söz sırasını diğerine verebilir. Söz sırasını bir başkasına veren milletvekili, bundan faydalanan milletvekilinin sırasını da konuşabilir.

BAŞKAN — Bu madde hakkında?...

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ FUAT AVCI (Denizli) — Müzakeresinin tehirini talebediyor, varsa önergeleriyle beraber geri istiyoruz efendim.

BAŞKAN — 61 nci madde ile ilgili bulunduğu cihetle müzakeresinin tehiri Komisyon Başkanlığınca istenmektedir. Önergeler varsa, önergelerin de tevdii talebolunmaktadır.

62 nci maddenin müzakeresinin tehiri hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyurunlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

63 nci maddeyi okutuyorum.

Hükümetin temsili :

Madde 63. — Her görüşmenin başından sonuna kadar, Hükümet adına görüş bildirmek üzere Başbakan veya ilgili bakan veya zorunlu hallerde yetkilendirilmiş birinci derecede sorumlu daire amirlerinden bir kamu görevlisi hazır bulunur. Bu kimseler görüşmenin başında hazır değillerse, o konudaki görüşme bir defalık gelecek birleşime bırakılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Yalnız bu maddede bir unutmama olmuştu, bir arkadaşımız önerge vermek suretiyle bunu hatırlattım dedi. Öyle bir önerge yoksa, biz Komisyon olarak tashih etmek isteriz, varsa o önergeye katılacağız.

BAŞKAN — Bir önerge var efendim.

Madde üzerinde görüşmek isteyen sayın milletvekili?.. Yok. Madde ile ilgili bir önerge vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

İçtüzük teklifinin 85 nci Komisyon değişikliğinin 63 nci maddesinde Sayıştay Başkanının Millet Meclisinden açıklama yapabileceğine dair hüküm mevcut değildir.

Dahilî Nizamnamenin 220 nci ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 60 nci maddesindeki sa-

rahate muvazi olarak bahis konusu 63 nci maddede aşağıdaki metnin ikinci fıkra olarak eklenmesini arz ve teklif ederim.

Eskişehir

İsmet Anı

«Sayıştay Başkanı veya yetkilendireceği daire başkanı ya da üye, gerektiğinde Millet Meclisinde açıklama yapabilir.»

BAŞKAN — «Âmirlerinden bir kamu görevlisi hazır bulunur», dan sonra değil mi Sayın Komisyon Başkanı?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Son ikinci fıkra olarak.

BAŞKAN — Yani, «görevlisi hazır bulunur», dan sonra «Bu kimseler görüşmenin başında hazır değillerse...» o araya girecek bu ikinci fıkra.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Hayır Sayın Başkan, «...bir defalık gelecek birleşime bırakılır», dan sonra ikinci fıkra olarak bu ilâve edilecek. Ayı bir fıkra olarak.

BAŞKAN — Cümle şurada bitiyor efendim: «.. daire âmirlerinden bir kamu görevlisi hazır bulunur.»

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu fıkradan sonra ayrı bir fıkra olarak, yeni bir fıkra olarak ilâvesini teklif ediyorum.

BAŞKAN — Tamam, bu araya mı girecek bu yani?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Hayır araya girmeyecek en sona ayrı bir fıkra olarak ilâve edilecek.

«Bir defalık gelecek birleşime bırakılır.»' dan sonra ilâve edilecek.

BAŞKAN — En sona.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — En sona.

BAŞKAN — Ama, «ikinci defa ikinci birleşime bırakılır»'ı istisna etmiyor musunuz sona eklemek suretiyle bu hükmü?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Hayır o, Hükümet temsilcilerine mahsus. Bu, izahat verebilmeleri imkânının sağlamak için Sayıştay..

BAŞKAN — Tek hakkı var.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Tek hakkı var.

BAŞKAN — Tamam.

Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz önergeye.

BAŞKAN — Komisyon takrire katılmaktadır.

Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tadil şekliyle 63 ncu maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çalışma süremizin sona ermiş bulunması habiyle...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, 64 ncu maddeyi de geri alacağız. Eğer kapatmadınızsa, 64 ncu madde okunsun, geri alma talebimiz oylansın.

BAŞKAN — Size bir fayda sağlayacak mı hazırlığınız bakımından?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sağlayabilir.

BAŞKAN — Peki.

Yalnız bir hususu tefhim edeyim. Yarın saat 15,00'te Birleşik Toplantı vardır, o hususu Genel Kurula arz ederim.

Usul hakkında konuşma :

Madde 64. — Görüşmeye yer olup olmaması, Başkan gündeme veyahut Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet, bir konuyu önce alma veya geriye bırakma gibi usule ait konular, diğer işlerden önce konuşulur.

Bu yolda bir istemde bulunulursa, onar dakikadan fazla sürmemek şartıyla, lehte ve aleyhte en çok ikişer kişiye söz verilir.

Bu görüşme sonucunda oya başvurmak gerekirse, oylama işaretle yapılır.

BAŞKAN — Komisyon Başkanlığı, bu maddenin müzakeresinin tehirini, varsa takrirlerin Komisyona tevdiini talebetmektedir.

Maddenin müzakeresinin tehiri hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

13 . 12 . 1972 Çarşamba günü saat 10,00'da toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,30